

Bu proje, Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

ERKEN EĞİTİMİ SEĐ!

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

OKUL ÖNCESİ

EĞİTİMİ PROGRAMI

Bu projenin sözleşme makamı
Merkezi Finans ve İhale Birimi'dir.

Bu proje, UNICEF'in teknik desteği
ile yürütölmektedir.

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı

SAYI: 132	TARİH: 09/09/2013	KONU: Okul Öncesi Eğitim Programı
ÖNCEKİ KARARIN		
SAYI: 336	TARİH: 10/08/2006	

Temel Eğitim Genel Müdürlüğünün 25/07/2013 tarihli ve 66621367/746/1886861 sayılı yazısı üzerine Kurulumuzda görüşülen **Okul Öncesi Eğitim Programının**, 2013-2014 Eğitim ve Öğretim Yılından itibaren uygulanmak üzere ekli örneğine göre kabulü,

Söz konusu programa göre;

1. Derslerde ders kitabı kullanılmaması,
2. İlgili Genel Müdürlük tarafından öğretim materyali hazırlanması,

Kurulumuzun 10/08/2006 tarihli ve 336 sayılı kararı ile kabul edilen Okul Öncesi Eğitim Programı'nın (36-72 aylık çocuklar için), 2013-2014 Eğitim ve Öğretim Yılından itibaren uygulamadan kaldırılması

kararlaştırıldı.

Nabi AVCI
Millî Eğitim Bakanı

Prof. Dr. Emin KARİP
Kurul Başkanı

Dr. Hüseyin ŞİRİN
ÜYE

Prof. Dr. Mehmet BAYYİĞİT
ÜYE

Doç. Dr. Hatice Duran YILDIZ
ÜYE

Abdülkadir YILMAZ
ÜYE

Prof. Dr. Cengiz ALACACI
ÜYE

İbrahim BÜKEL
ÜYE

Dr. İbrahim DEMİRCİ
ÜYE

Doç. Dr. Güray KIRPIK
ÜYE

*Küçük hanımlar, küçük beyler!
Sizler hepiniz geleceğin bir gülü, yıldızı ve ikbal ışığısınız.
Memleketi asıl ışığa boğacak olan sizsiniz.*

K. Atatürk

T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
TEMEL EĞİTİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI

ANKARA, 2013

İÇİNDEKİLER

Sunuş	8
Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları	9
Okul Öncesi Eğitiminin Amaçları	10
Okul Öncesi Eğitiminin Temel İlkeleri	11
1. Okul Öncesi Dönemin Önemi	12
1.1. Ailenin Önemi	12
1.2. Öğretmenlerin Önemi	13
2. Okul Öncesi Eğitimi Programının Tanıtımı	14
3. Gelişim Özellikleri, Kazanımlar ve Göstergeleri	18
4. Okul Öncesi Eğitiminin Planlanması ve Uygulanması	37
4.1. Okul Öncesi Eğitimi Ortamı ve Öğrenme Merkezleri	37
4.2. Etkinlik Çeşitleri ve Açıklamaları	42
4.3. Aylık Eğitim Planı	50
4.4. Günlük Eğitim Akışı	51
5. Okul Öncesi Eğitiminin Değerlendirilmesi	53
5.1. Çocukların Değerlendirilmesi	54
5.2. Programın Değerlendirilmesi	54
5.3. Öğretmenin Kendini Değerlendirmesi	56
6. Ekler	57
Ek 1. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Gelişim Gözlem Formu	58
Ek 2. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Gelişim Raporu	59
Ek 3. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Aylık Eğitim Planı Formatı	60
Ek 4. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Etkinlik Planı Formatı	61
Ek 5. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Kavramlara Aylık Eğitim Planlarında Yer Verme Durumu Çizelgesi	62
Ek 6. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Kazanım ve Göstergelere Aylık Eğitim Planlarında Yer Verme Durumu Çizelgesi	65
Ek 7. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Belirli Gün ve Haftalar Listesi	84
Ek 8. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Yarım Günlük Eğitim Akışı Formatı	85
Ek 9. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Tam Günlük Eğitim Akışı Formatı	86
Ek 10. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Örnek Yarım Günlük Eğitim Akışı	88
Ek 11. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Özel Gereksinimli Çocukları Desteklemede Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar	89

SUNUŞ

“36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitimi Programı” 2006 yılında denenip geliştirilmek üzere uygulamaya konulmuştur. Ulusal ve uluslararası alan araştırmaları, uygulamadan gelen geri bildirimler ve Okul Öncesi Eğitiminin Güçlendirilmesi Projesi çalışmaları kapsamında yapılan mevcut durum analizleri dikkate alınarak 2012-2013 yılında program geliştirme çalışması yapılmıştır. Bu süreçte okul öncesi eğitimi veren bütün paydaş kurum ve kuruluşların da katkıları dikkate alınarak program geliştirme çalışmaları tamamlanmıştır.

Bu program, okul öncesi eğitimi kurumlarına devam eden çocukların zengin öğrenme deneyimleri aracılığıyla sağlıklı büyümelerini, bütün gelişim alanlarının desteklenerek en üst düzeye ulaşmasını, öz bakım becerilerini kazanmalarını ve temel eğitime hazır bulunmalarını sağlamak amacıyla geliştirilmiştir. Program çocukların gelişimsel özelliklerini, ilgi ve gereksinimleri ile çevresel koşullarını dikkate alan “gelişimsel”, “sarmal” ve “eklektik” bir yapıdadır.

Temel Eğitim Genel Müdürlüğü olarak beklentimiz; üzerinde titizlikle durulan bir çalışmanın ürünü olan bu programın, ülke genelinde okul öncesi eğitimi dönemindeki çocuklarımızın gelişimlerine ve eğitimin niteliğinin artırılmasına katkıda bulunması, yönetici ve öğretmenlere uygulamalarında rehberlik etmesidir.

Okul Öncesi Eğitiminin Güçlendirilmesi Projesi çerçevesinde güncellenen eğitim programının içeriğini hazırlayan değerli öğretim üyelerine, yönetici ve öğretmenlerimize, paydaş kurum ve kuruluşlara, uluslararası uzmanlara, UNICEF'e ve Temel Eğitim Genel Müdürlüğü yetkililerine teşekkürlerimi bildiririm.

Funda KOCABIYIK
Temel Eğitim Genel Müdürü

TÜRK MİLLÎ EĞİTİMİNİN GENEL AMAÇLARI

Türk Millî Eğitiminin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini,

1. Atatürk İnkılap ve ilkelerine ve Anayasa'da ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasa'nın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek,
2. Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren ve topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek,
3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak,
4. Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNİN AMAÇLARI

Okul öncesi eğitiminin amaç ve görevleri, milli eğitimin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak;

1. Çocukların beden, zihin ve duyu gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını sağlamak,
2. Onları ilkokula hazırlamak,
3. Şartları elverişsiz çevrelerden ve ailelerden gelen çocuklar için ortak bir yetiştirme ortamı yaratmak,
4. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamaktır.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNİN TEMEL İLKELERİ

Okul öncesi dönem, yaşamın temelidir. Bu dönemde öğrenme hızı çok yüksektir. Her yaş grubunun genel gelişim özellikleri o yaş grubundaki tüm çocuklar için ortaktır; ancak her çocuğun kendine özgü olduğu da unutulmamalıdır.

Okul öncesi eğitimi bazı temel ilkelere dayanmaktadır. Bu ilkeler şunlardır:

1. Okul öncesi eğitimi çocuğun gereksinimlerine ve bireysel farklılıklarına uygun olmalıdır.
2. Okul öncesi eğitimi çocuğun motor, sosyal ve duygusal, dil ve bilişsel gelişimini desteklemeli, özbakım becerilerini kazandırmalı ve onu ilkokula hazırlamalıdır.
3. Okul öncesi eğitimi kurumlarında çocukların gereksinimlerini karşılamak amacıyla demokratik eğitim anlayışına uygun öğrenme ortamları hazırlanmalıdır.
4. Etkinlikler düzenlenirken çocukların ilgi ve gereksinimlerinin yanı sıra çevrenin ve okulun olanakları da göz önünde bulundurulmalıdır.
5. Eğitim sürecinde çocuğun bildiklerinden başlanmalı ve deneyerek öğrenmesine olanak tanınmalıdır.
6. Çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarına gereken önem verilmelidir.
7. Okul öncesi dönemde verilen eğitim ile çocukların sevgi, saygı, iş birliği, sorumluluk, hoşgörü, yardımlaşma, dayanışma ve paylaşma gibi duyu ve davranışları geliştirilmelidir.
8. Eğitim, çocuğun kendine saygı ve güven duymasını sağlamalı; ona öz denetim kazandırmalıdır.
9. Oyun bu yaş grubundaki çocuklar için en uygun öğrenme yöntemidir. Bütün etkinlikler oyun temelli düzenlenmelidir.
10. Çocuklarla iletişimde, onların kişiliğini zedeleyici şekilde davranılmamalı, baskı ve kısıtlamalara yer verilmemelidir.
11. Çocukların bağımsız davranışlar geliştirmesi desteklenmeli, yardıma gereksinim duyduklarında yetişkin desteği, rehberliği ve yetişkinin güven verici yakınlığı sağlanmalıdır.
12. Çocukların kendilerinin ve başkalarının duygularını fark etmesi desteklenmelidir.
13. Çocukların hayal güçleri, yaratıcı ve eleştirel düşünme becerileri, iletişim kurma ve duygularını anlatabilme davranışları geliştirilmelidir.
14. Programlar hazırlanırken aile ve içinde bulunulan çevrenin özellikleri dikkate alınmalıdır.
15. Eğitim sürecine çocuğun ve ailenin etkin katılımı sağlanmalıdır.
16. Okul öncesi eğitimin süreçleriyle rehberlik hizmetleri bütünleştirilmelidir.
17. Çocuğun gelişimi ve okul öncesi eğitimi programı düzenli olarak değerlendirilmelidir.
18. Değerlendirme sonuçları çocukların, öğretmenin ve programın geliştirilmesi amacıyla etkin olarak kullanılmalıdır.

1. OKUL ÖNCESİ DÖNEMİN ÖNEMİ

Çocukların keşfetmek ve öğrenmek için doğal bir eğilimleri vardır. Öğrenme çok erken yaşlarda başlar ve hayat boyu devam eder. Çocuklar dünyaya geldikleri ilk andan itibaren, daha okula başlamadan çok önce öğrenmek ve keşfetmek için büyük bir heves duyarlar: etkin bir şekilde çevrelerini keşfederler, iletişim kurmayı öğrenirler ve çevrelerinde gördükleri şeylere dair fikirler oluşturmaya başlarlar.

Okul öncesi dönem beyin gelişiminin ve sinaptik bağlantıların kurulma oranının en yoğun ve hızlı yaşandığı dönemdir. Beyin gelişimi çocuğun bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimi için güçlü bir zemin oluşturur. Bu nedenle çocuklar özellikle okul öncesi dönem olarak adlandırılan yaşamın ilk altı yılında çok hızlı büyürler ve bu gelişim alanlarında şaşırtıcı bir hızla yetkinleşirler. Böylece çocuğun kendi potansiyelini gerçekleştirmesinin ve toplumun üretken bir bireyi olabilmesinin yolu açılmış olur. Beyin okul öncesi dönem boyunca hızlı geliştiği için bu dönem, beynin çevresel etkilere en açık olduğu dönemdir. Bu kapsamda çevre, çocuğun gelişimini ve öğrenme motivasyonunu derinden etkiler. Çocuğun ne kadar keşfedebileceği, neler öğrenebileceği ve hangi hızla öğrenebileceği çocuğun çevresinin ne kadar destekleyici olduğuyula ve çocuğa ne gibi olanaklar sunulduğuyula yakından ilişkilidir.

Çevresel etkiler çocuğun beyin gelişimini olumlu yönde etkileyebileceği gibi, olumsuz çevre koşullarına bağlı olarak istenmeyen bir şekilde de etkileyebilir. Çocuğun sağlıklı bir beyin gelişimine sahip olabilmesi için okul öncesi dönem boyunca sağlıklı beslenmesi, zengin uyarıcı bir çevre içinde bulunması ve çocuğa yeni öğrenme fırsatlarının sunulması gerekmektedir. Çevre, uyarılar bakımından ne kadar zengin olursa çocuk o kadar hızlı gelişir ve öğrenir. Ancak çocuğun ilk yıllarını uyarıların yetersiz olduğu, duygusal ve fiziksel desteğin yeterince sunulmadığı ve yeni öğrenme fırsatlarının yaratılmadığı bir çevrede geçirmesi çocuğun beyin gelişimini olumsuz etkiler. Bu durum ise çocuğun dil, bilişsel, motor, sosyal ve duygusal gelişim alanlarında gecikmeler görülmesine, ayrıca davranış problemleri sergilemesine yol açar.

Erken yaşam deneyimleri çocuğun okula, öğrenmeye ve kendi becerilerine dair geliştireceği tutumları belirler ve okul başarısını etkiler. Okul öncesi dönemde olumlu deneyimler yaşayan çocuk okula, öğrenmeye ve kendi becerilerine dair olumlu tutumlar geliştirir. Çocuğun erken yaşta olumsuz deneyimler yaşaması ise onun bütün eğitim yaşamını etkileyecek problemler yaşamasına neden olabilir. Okul öncesi çağda olumsuz deneyimleri olan çocuğun özdeğerinin düşük olduğu, okulda ve okul sonrası yaşamda düşük başarı gösterdiği ve daha fazla davranış problemi sergilediği bilinmektedir.

Çocuğun sağlıklı bir şekilde büyüebilmesi, gelişebilmesi ve öğrenmeye karşı olumlu tutumlar geliştirebilmesi için nitelikli bilişsel uyarıcıların, zengin dil etkileşimlerinin, olumlu sosyal ve duygusal deneyimlerin çocuğa sunulduğu ve çocuğun bağımsızlığının desteklendiği bir çevrenin yaratılmasına ihtiyaç vardır. Bu ise ancak sağlıklı bir aile ortamı ve nitelikli bir okul öncesi eğitim ile mümkündür.

1.1. Ailenin Önemi

Aile; çocuğun gelişimini, toplumsal uyumunu ve başarısını etkileyen en önemli etkenlerden biridir. Anne-babalar çocuklarını yetiştirmek için ciddi zaman, emek ve enerji harcarlar. Özellikle ömrünün

ilk yıllarında çocuğun yaşamasında ve gelişiminde anne-baba kadar önemli olan başka bir etken söz konusu değildir.

Çocuk ancak onu önemseyen, gereksinimlerine duyarlı davranan, onu ihmalden ve cezalandırıcı yaklaşımdan koruyan bir ortamda büyürse kendi potansiyelini gerçekleştirebilir. Bu çerçevede çocuğun ebeveynleri ile kurduğu ilişkinin niteliği çocuğun en önemli erken yaşam deneyimlerinden birini oluşturur. Aile ortamındaki yakın, sıcak ve duyarlı ilişkiler aile bireyleri arasında güvenli bir bağ oluşmasını sağlar. Duyarlı ve ilgili ailede, çocuğun duygusal işaretleri doğru bir şekilde alınır; çocuğun istekleri ve bakış açısı önemsenir; çocuğun gereksinimleri uygun bir biçimde ve zamanında karşılanır. Çocuğun toplumsal ilişkilerde kendini güvende hissetmesi, gerekli becerileri kazanabilmesi aile üyeleri ile güvene dayalı sağlıklı ilişki kurabilmesinin bir sonucudur. Olumlu aile ilişkileri çocuğun olumlu toplumsal beklentiler geliştirmesini sağlar. Böylece çocuk, diğer çocuklarla etkileşime daha rahat bir şekilde girer ve başka insanlarla girdiği etkileşimlerin olumlu ve ödüllendirici olması beklentisini taşır. Ebeveynlerden duyarlı, ilgili ve destekleyici bir bakım almak, çocuğun toplumsal yeterliliği, ilişkileri ve başarısı için gerekli olan özdeğer ve özyeterlilik duygularının oluşması için uygun bir zemin yaratır.

Ailede şiddet, çatışma, geçimsizlik gibi kronik problemlerin yaşanması veya süregelen hastalıklar olması ise çocuk üzerinde yıkıcı etkiler yapar. Çocukları ile kurdukları ilişkide duyarlı davranmayan, çocuklarının gereksinimleri konusunda yeterince hassas olmayan, tutarlı bir şekilde çocuklarıyla ilgilenmeyen, çocuklarına aşırı müdahalede bulunan ve reddedici tavır takınan ebeveynlerin çocukları genellikle güvensiz ilişki geliştirirler. Ebeveynleri ile güvensiz, kaygılı veya korkuya dayalı ilişki geliştiren çocuk, diğer toplumsal ilişkilerin de dışlayıcı ve incitici olduğuna dair içsel kanılar geliştirir. Duyarsız ve ilgisiz ebeveynlik çocukta acı duygular ve düş kırıklıkları yarattığı için çocuk uzun süreli yoğun öfke duygusu yaşar. Bu da çocuğun gelişimini, toplumsal uyumunu ve başarısını olumsuz yönde etkiler.

1.2. Öğretmenlerin Önemi

Öğretmen özellikleri okul öncesi eğitiminin niteliğini ve çocuğun gelişimini etkileyen en temel belirleyicilerden biridir. Çocuklar sadece değer gördükleri, sevildiklerinden emin oldukları ve kendilerini güvende hissettikleri destekleyici ortamlarda keşfederler ve sunulan öğrenme fırsatlarını değerlendirirler. Bu destekleyici ortamın en önemli bileşeni ise öğretmen ile çocuk arasında kurulan tutarlı ve güvenli ilişkidir.

Öğretmen, her çocuğun farklı gelişimsel ve bireysel özellikleri olduğunu ve farklı yeterliliklere sahip olduğunu daima aklında tutmalıdır. Öğretmen, çocuk ile tutarlı ve güvenli bir ilişki geliştirdiğinde, çocuğun sahip olduğu yeterliliklerin farkında olduğunda ve bu yeterlilikleri dikkate alarak çocuğa yeni öğrenme deneyimleri sunduğunda çocuğun gelişimini desteklemiş; toplumsal yeterliliğini arttırmış ve gelecekteki okul başarısını olumlu yönde etkilemiş olur.

Öğretmen çocuğun var olan yeteneklerini geliştirmesine ve yeni beceriler edinmesine destek olmak için etkinlikler sırasında sonuçtan ziyade sürece önem vermeli, çocuğun çabalarına odaklanmalı, bu çabaları takdir etmeli, çocuğa iyi bir model olmalı ve yeni öğrenme fırsatları yaratmalıdır. Öğretmen bütün bu yaklaşımları oyun sırasında veya yapılandırılmış etkinliklerde kullanabilmelidir. Aynı şekilde öğretmenin öğrenme ortamını; gelişimi destekleyici bir şekilde düzenlemesi, çocuğu

keşfetmeye isteklendirmek için belirli aralıklarla güncellemesi ve bireysel, küçük grup veya büyük grup etkinliklerinde her çocuğun kazanımlara ulaşmasına yardımcı olmak için fırsat eğitimine yer vermesi oldukça önemlidir.

2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMININ TANITIMI

Bu program, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların zengin öğrenme deneyimleri aracılığıyla sağlıklı büyümelerini; motor, sosyal ve duygusal, dil ve bilişsel gelişim alanlarında gelişimlerinin en üst düzeye ulaşmasını, öz bakım becerilerini kazanmalarını ve ilkokula hazır bulunmalarını sağlamak amacı ile geliştirilmiştir. Program, çocukların gelişimlerini desteklemesinin yanı sıra bütün gelişim alanlarında görülebilecek yetersizlikleri önlemeyi amaçladığından destekleyici ve önleyici boyutları olan çok yönlü bir program olma özelliği taşımaktadır.

Program, çocukların gelişim düzeylerine ve özelliklerine dayanan ve bu anlamda, bütün gelişim alanlarının geliştirilmesini esas alan “gelişimsel” bir programdır. Yaklaşım olarak “sarmal” özellik gösteren bu program, model olarak “eklektik”tir.

Programda, “kazanım” ve “gösterge”ler temel alınmıştır. Programda çocukların gelişim özellikleri yaş gruplarına göre, kazanım ve göstergeler ise bütün olarak ele alınmıştır. Gelişim özellikleri bilimsel çalışmalar dikkate alınarak üç farklı yaş grubuna göre düzenlenmiştir ancak öğretmenin kendi grubundaki çocuklar için programdan kazanım ve göstergeleri seçerken çocukların gelişim özelliklerini dikkate alması gerekmektedir. Gereksinim duyulduğunda programda yer almayan bir kazanım ve/veya gösterge, öğretmen tarafından belirlenerek eğitim planına eklenebilir. Ancak bu tür düzenlemelerde gerekçelerin iyi belirlenmesine; eklenen kazanım ve göstergelerin Türk Millî Eğitiminin Amaçları, Okul Öncesi Eğitiminin Amaçları, programın temel felsefesi, amaçları ve özellikleriyle tutarlı olmasına, diğer kazanımlarla çakışmamasına ve çelişmemesine özen gösterilmesi gerekmektedir.

Bu programla beraber öğretmenin hazırlayacağı etkinliklere örnek olması amacıyla farklı yaş gruplarındaki çocuklar için “Etkinlik Örnekleri” hazırlanmıştır. Bunun yanı sıra programla birlikte kullanılmak amacıyla “Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER)” oluşturulmuştur.

Programın Temel Özellikleri:

Çocuk Merkezlidir

Öğretmenlerin, öğrenme sürecinde çocukların plan yapmalarına, uygulamalarına, düzenlemelerine, sorgulamalarına, araştırmalarına, tartışmalarına ve üretmelerine mümkün olduğu kadar çok olanak tanımalıdır. Çocuğun okula, öğrenmeye ve araştırmaya dair olumlu tutumlar kazanabilmesi için; olumlu benlik algısı geliştirmesi, kendini değerli hissetmesi, akran ve öğretmenleriyle karşılıklı etkileşime girebilmesi önemlidir. Bunun yanı sıra çocuğun etkinliklere aktif katılması, eğitim ortamlarında yapacağı etkinlikleri ve oynayacağı materyalleri seçmesi için özgürlük tanınması gerekir.

Esneklik

Program; çocuğun, fiziksel çevrenin ve ailenin değişen özelliklerine göre uyarlanmaya ve bireyselleştirilmeye uygundur. Öğretmenin, ortaya çıkabilecek günlük ve anlık değişimlere göre eğitim sürecinde gerekli düzenlemeler yapabilmesine fırsat vermektedir. Bu programı kullanan öğretmen eğitim planlarını kendisi hazırlar, uygular ve değerlendirir. Öğretmen, programda yer alan kazanım ve göstergeler ile kavramları farklı biçimlerde bir araya getirebilir; etkinliklerini bütünleştirilmiş veya ayrı ayrı hazırlayabilir; değişik konulardan, etkinlik, ortam ve materyallerden yararlanarak öğrenme süreçlerini zenginleştirebilir.

Sarmaldır

Sarmal bir program kazanım ve göstergelerin süreç boyunca, ihtiyaç duyulduğu durumlarda farklı etkinlikler aracılığıyla tekrar tekrar ele alınmasını gerektirir. Böyle yapıldığında kazanımların gerçekleşmesi, pekiştirilmesi ve kalıcılığının sağlanması mümkün olur. Okul öncesi dönemdeki çocukların hızlı gelişim ve değişim içinde olmaları ve öğrenmenin birikimli bir süreç gerektirmesi nedeniyle programda bu yaklaşım temel alınmıştır.

Eklektiktir

Çeşitli ülkelerdeki okul öncesi eğitimi programları incelendiğinde, programların farklı yaklaşım ve modelleri temel alarak oluşturulduğu görülmüştür. Bu programda 21. yüzyılın gereksinim duyduğu bireyi yetiştirmek, ulusal özellik ve gereksinimleri karşılamak amacıyla farklı öğrenme kuram ve modellerindeki çocuk merkezli uygulamalardan yararlanılarak bir senteze ulaşılmıştır.

Dengelidir

Program çocukların gelişimini çok yönlü desteklemeyi hedeflediği için bütün gelişim alanlarıyla ilgili kazanım ve göstergelerin eğitim planlarında dengeli bir şekilde ele alınması gerekmektedir. Benzer şekilde; pasif ve hareketli etkinlikler, etkinlik çeşitleri (Türkçe, matematik, oyun vb.), çalışma şekilleri (büyük grup, küçük grup, bireysel), etkinliğin uygulandığı yer (iç ve dış mekânlar) ve etkinliklere ayrılan sürenin dengeli bir şekilde ayarlanması önemlidir.

Oyun Temellidir

Çocuk oyun aracılığıyla öğrenir, kendini ve içinde yaşadığı dünyayı oyunla tanır ve kendini en iyi oyun sırasında ifade eder, kritik düşünme becerilerini oyun içinde kazanır. Çocuğun dili oyundur; diğer bir deyişle oyun, çocuğun işidir. Programda kazanım ve göstergeler ele alınırken oyunun bir yöntem ve/veya etkinlik olarak kullanılması özellikle önerilmektedir. Oyun aracılığıyla öğrenme bu programın ve okul öncesi eğitiminin ayrılmaz parçası olarak görülmektedir.

Keşfederek Öğrenme Önceliklidir

Keşfederek öğrenmede çocuğun öğrenme sürecine etkin katılımı, öğrendiklerini farklı durumlara transfer etmesi ve yeni durumlarda kullanması önemlidir. Program çocuğun çevresinde olanları fark etmesini, merak ettiği konulara ilişkin sorular sormasını, araştırmasını, keşfetmesini ve oynayarak öğrenmesini teşvik eder. Böylece ezber dayalı öğrenme yerine anlamlı öğrenme gerçekleşmiş olur.

Yaratıcılığın Geliştirilmesi Ön Plandadır

Çocukların öğrenme gereksinimleri ve öğrenme stillerine uygun ortamlarda kendilerini farklı yollarla ve özgün bir biçimde ifade etmeleri için gerekli olan fırsatlar yaratılmalıdır. Bu amaçla öğrenme sürecinde farklı materyaller, farklı yöntem ve tekniklerle çocukların bireysel farklılıkları desteklenmelidir. Programda yaratıcılık, ayrı bir alan olarak ele alınmamış, kazanım ve göstergelerde vurgulanmıştır. Bu programın amacına uygun bir şekilde uygulanabilmesi için öğretmenlerin de yaratıcı olması gerekmektedir.

Günlük Yaşam Deneyimlerinin ve Yakın Çevre Olanaklarının Eğitim Amaçlı Kullanılmasını Teşvik Eder

Programda günlük yaşam deneyimlerinden yararlanılması eğitim sürecini hem zenginleştirir hem de kolaylaştırır. Yakın çevre olanaklarının işe koşulması, araç-gereç ve materyallerin sağlanmasında çeşitlilik ve ekonomik açıdan yarar sağlar. Bu nedenle öğretmenin yakın çevreyi ve çocuğun yaşam deneyimlerini iyi tanıması ve izlemesi önem taşımaktadır. Programın bu özelliği nedeniyle hazır planların her çevre ve çocuk için kullanılması programın temel felsefesine aykırıdır.

Temalar/Konular Amaç Değil Araçtır

Okul öncesi eğitimde, kazanım ve göstergelerin kazandırılmasında konu veya tema merkezli eğitim söz konusu değildir ancak eğitim süreci planlanırken çeşitli konulardan yararlanılabilir. Burada asıl amaç, ele alınan konunun öğretimi değil o konu yardımı ile kazanım ve göstergelerin gerçekleştirilmesidir.

Kazanımlar, göstergeler ve kavramlar farklı etkinliklerde yeniden ele alınabilir.

Öğrenme Merkezleri Önemlidir

Öğrenme merkezleri çocukların bireysel gereksinimlerini karşılamak amacıyla farklı ayırma materyalleri ile bölünmüş, küçük gruplar hâlinde etkileşimde bulunacakları ve dikkatlerini yoğunlaştırarak oynayabilecekleri öğrenme alanlarıdır. Çocuklar özgürce deneyimlerde bulunup rahat hareket edebildikleri ortamlarda daha iyi gelişir, becerilerini sergileyebilirler. Merkezler, iç mekânlarda olduğu kadar dış mekânlarda da düzenlenmelidir.

Kültürel ve Evrensel Değerleri Dikkate Alır

Çocukların yaşadıkları toplumun değerlerini tanımaları, kültürel ve evrensel değerleri benimsemeleri onların sorumluluk bilincine sahip bireyler olarak yetişmeleri açısından önemlidir. Program, bu yönüyle, farklılıklara saygı duyulmasını ve farklı özellikleri olan bireylerle uyum içinde bir arada yaşamaya dair deneyimler kazanılmasını teşvik etmektedir. Programda değerler eğitimi ayrı bir alan olarak ele alınmamış, ancak kazanım ve göstergelerde bütüncül bir şekilde vurgulanmıştır.

Aile Eğitimi ve Katılımı Önemlidir

Aile eğitimi ve katılımı, okul ve ev arasındaki devamlılığı destekleyerek kazanılan bilgi, beceri ve tutumların kalıcılığını sağlar. Bu nedenle “Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Programı ile Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberi (OBADER)” hazırlanmıştır. Öğretmenlerin programla birlikte bu rehberi de etkin bir şekilde kullanmaları gerekmektedir.

Değerlendirme Süreci Çok Yönlüdür

Okul öncesi eğitiminde sonuç değil, süreç önemli olduğundan, programda sürecin çok yönlü olarak değerlendirilmesi öne çıkmaktadır. Değerlendirmede çocuğun, programın ve öğretmenin kendini değerlendirme süreci iç içe olduğundan, birinden elde edilen bulgular diğerlerinin değerlendirilmesinde de kullanılır. Öğretmenlerin yapılan değerlendirmeleri sonraki uygulamalarda dikkate almaları gereklidir.

Özel Gereksinimli Çocuklar İçin Uyarlamalara Yer Vermektedir

Okul öncesi eğitimi, özel gereksinimli çocukların gereksinimlerini de dikkate alarak, bütün çocuklara öğrenme ve ilkökula hazırlık konusunda eşit fırsat sunmayı hedefler. Sınıfta raporu olan özel gereksinimli çocuk olduğunda öğretmenlerin hazırladıkları etkinliklerde özel gereksinimli çocuk için uyarlamalar yapmaları beklenmektedir. Öğretmenlerin etkinliklerdeki uyarlamaların yanısıra Bireyselleştirilmiş Eğitim Programını (BEP) da uygulamaları gerekmektedir. Yapılan bu uyarlamalar, özel gereksinimli çocukların bütün eğitim sürecine kaynaştırılmasını amaçlamaktadır. Öğretmenlerden sınıftaki özel gereksinimli çocuk için uyarlama yaparken etkinliğin yönteminde, kullanılan materyallerde ve öğrenme sürecinde dikkat edilmesi gereken noktalar ile ilgili açıklama yapması beklenmektedir. Programda özel gereksinimli çocukları gelişim alanlarına göre desteklemede dikkat edilmesi gereken noktalar Ek 11’de sunulmuştur.

Rehberlik Hizmetlerine Önem Vermektedir

Öğretmenlerin, rehber öğretmenlerle iş birliği içinde çalışması, çocukların gelişimlerinin desteklenmesinde ve ekip çalışmasının sağlıklı bir şekilde yürütülmesinde önemlidir. Bu iş birliğinin ailelerin eğitimlerine de önemli katkı sağlaması beklenmektedir.

3. GELİŞİM ÖZELLİKLERİ, KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ

Güncellenen bu program gelişimsel bir programdır. Gelişimsel program bütüncül bir yaklaşımla, çocuğun sosyal ve duygusal, motor, bilişsel, dil gelişim alanları ile öz bakım becerilerini birlikte ele alır. Programın temelini çocukların gelişimsel özellikleri oluşturur. Öğrenme süreçleri planlanırken çocukların gelişimsel düzeyleri belirlendikten sonra ilgi ve gereksinimleri ile içinde yaşadıkları çevresel koşullar dikkate alınır. Kazanım ve göstergelerle farklı eğitim süreçleri oluşturularak çocukları desteklemek ve onları buldukları gelişim düzeyinden ulaşabilecekleri en üst aşamaya taşımak bu programın hedefidir.

Program güncellenirken önceki programda yer alan amaç ve kazanımlar, kazanım ve göstergeler şeklinde ifade edilmiştir. Amaçlar, ulaşılmak istenen sonuçları gösterir. Diğer bir deyişle öğretmenin kazandırmak istediklerini tanımlar, öğretmeni ve dolayısıyla yıl içinde ele alınacak içeriği merkeze alır. Kazanımlar ise çocuğu merkeze alarak belirlenir ve çocuklar tarafından ulaşıması gereken sonuçları gösterir. Yani çocukların öğrenmeleri gereken bilgi, beceri ve yetkinlikleri tanımlar. Kazanımlara dayalı olarak oluşturulmuş olan göstergeler genellikle kendi içinde basitten karmaşığa, somuttan soyuta ve birbirini izleyen aşamalar hâlinde sıralanarak belirlenen kazanımın gerçekleşmesine hizmet ederler. Göstergeler, kazanımların gözlenebilir hâlidir. Öğretmenler belli bir kazanımla ilgili olarak etkinlik oluştururken göstergeler onlara yol gösterecektir. Bu durum, kazanımı kapsayıcı nitelikte etkinliklerin yazılmasını ve uygulanmasını kolaylaştıracaktır.

Programda her yaş grubu için gelişim özellikleri, yeniden düzenlenerek geliştirilen kazanımlar, göstergeler ve bunlarla ilgili açıklamalar tablolar hâlinde sunulmuştur.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI 36-72 AYLIK ÇOCUKLARIN BİLİŞSEL GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

36-48 AYLIK ÇOCUKLARIN BİLİŞSEL GELİŞİMİ

- 1) Zıt kavramları ayırt eder.
- 2) 1'den 10'a kadar sayar.
- 3) Bire bir eşleştirme yapar.
- 4) Üç küple köprü yapar.
- 5) 1'den 10'a kadar olan nesnelere içinde istenilen sayıdaki nesneyi gösterir.
- 6) 4 parçalı yapbozu tamamlar.
- 7) Renkleri tanıır ve eşleştirir.
- 8) Resmini gördüğü nesneyi tanımlar.
- 9) Kendisine söylenen vücut bölümlerini gösterir.
- 10) Cinsiyetini söyler.
- 11) Modele bakarak iki nesneden oluşan örüntüyü devam ettirir.

48 - 60 AYLIK ÇOCUKLARIN BİLİŞSEL GELİŞİMİ

- 1) İnsan resmini 6 ögeyi içerecek şekilde çizer.
- 2) 4-10 parçalı yapbozu tamamlar.
- 3) Nesnelere ile rakamlar arasında ilişki kurar.
- 4) 1-5 nesneyi ortak özelliklerine göre gruplandırır.
- 5) 1'den 20'ye kadar birer ritmik sayar.
- 6) Aynı sayıdaki nesne gruplarını eşleştirir.
- 7) Verilen iki yarımı birleştirerek bütün oluşturur.
- 8) Mekkânda konum ile ilgili yönergeleri uygular.
- 9) Bir olayı oluş sırasına göre sıralar.
- 10) Birkaç nesnenin hangi malzemeden yapıldığını söyler.
- 11) 10 küple kule yapar.
- 12) Farklı dokulardaki nesnelere ayırt eder.
- 13) Renkleri isimlendirir.
- 14) Kısa bir süre önce gördüğü nesne/kişi/resimle ilgili sorulan sorulara cevap verir.
- 15) Resimlerdeki eksik parçaları örneğe bakarak tamamlar.
- 16) Gösterilen resimlerden öykü oluşturur.
- 17) Neden-sonuç ilişkisi içeren sorulara cevap verir.
- 18) Nesnelere çeşitli özelliklerine göre karşılaştırır.
- 19) İki nesneden oluşan örüntü yapar.
- 20) Seslerdeki farklılıkları (yüksek ses, kalın/ince ses gibi) ayırt eder.

60-72 AYLIK ÇOCUKLARIN BİLİŞSEL GELİŞİMİ

- 1) İnsan resmindeki eksik vücut bölümlerini çizer.
- 2) 10-25 parçalı yapbozu tamamlar.
- 3) Geometrik şekilleri birleştirerek yeni şekiller oluşturur.
- 4) 6-10 nesneyi herhangi bir özelliğine göre gruplandırır.
- 5) 1'den 10'a kadar olan nesne grupları ile rakamlar arasında ilişki kurar.
- 6) 1'den 10'a kadar olan nesnelere kullanarak toplama yapar.
- 7) 1'den 10'a kadar olan nesnelere kullanarak çıkartma yapar.
- 8) Yarım ve bütün olan nesnelere gösterir.
- 9) 1'den 20'ye kadar olan rakamları sıralar.
- 10) Eşleştirme, ilişki kurma, gruplandırma ve sıralamayı nasıl yaptığını açıklar.
- 11) Neden-sonuç ilişkilerini kurar.
- 12) Kısa bir süre gösterilen bir resimdeki ayrıntıları hatırlar.
- 13) Bir olaydan sonra ne olabileceğini tahmin eder.
- 14) Nesnelere arasındaki benzerlik ve farklılıkları söyler.
- 15) Bir dizi içerisindeki nesnelere birbirlerine göre konularını söyler.
- 16) Miktar bildiren kıyaslama ifadeleri kullanır.
- 17) Haftanın günlerini sırasıyla söyler.
- 18) 20'ye kadar ritmik sayar.
- 19) Günün farklı zaman dilimlerinin isimlerini söyler.
- 20) Somut nesnelere kullanarak grafik oluşturur.
- 21) Nesne grafiğini okur.
- 22) Üç nesneden oluşan örüntü yapar.

BİLİŞSEL GELİŞİMLE İLGİLİ KAZANIMLAR, GÖSTERGELERİ VE AÇIKLAMALARI

Kazanım 1. Nesne/durum/olaya dikkatini verir. (Göstergeleri: Dikkat edilmesi gereken nesne/durum olaya odaklanır. Dikkatini çeken nesne/durum/olaya yönelik sorular sorar. Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.)

Açıklamaları: Çocukların dikkat süreleri kısadır ve bireysel olarak farklılık gösterir. Çocuğun herhangi bir nesne veya olaya ilgisini çekip, dikkatini yoğunlaştırması için onun dikkatini dağıtacak uyaranlar ortadan kaldırılmalı, fiziksel ve duygusal ihtiyaçları karşılanmış olmalıdır. Yapılan çalışmalarda dikkat edilmesi gereken öğeleri fark ederek söylemeleri için çocuklar desteklenmelidir.

Kazanım 2. Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur. (Göstergeleri: Nesne/durum/olayla ilgili tahminini söyler. Tahmini ile ilgili ipuçlarını açıklar. Gerçek durumu inceler. Tahmini ile gerçek durumu karşılaştırır.)

Açıklamaları: Çocuğun çevresinde gelişen çeşitli durum ve olayları inceleyerek ipuçlarının farkına varması, bunları bir araya getirerek süreç/durumla ilgili tahminde bulunması beklenir. Ardından tahminlerini var olan durumla karşılaştırması için çocuğa fırsat verilmelidir.

Kazanım 3. Algıladıklarını hatırlar. (Göstergeleri: Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler. Eksilen veya eklenen nesneyi söyler. Hatırladıklarını yeni durumlarda kullanır.)

Açıklamaları: Çocuğun deneyimlediklerini hatırlayıp ifade etmesi için gerekli öğrenme ortam ve durumları oluşturulmalıdır. Çocukların hatırladıklarını değişik durumlarda işe yarar olarak kullanmaları (günlük yaşam becerileriyle ilişkilendirerek) için desteklenmeleri gereklidir.

Kazanım 4. Nesnelere sayar. (Göstergeleri: İleriye/geriye doğru birer birer ritmik sayar. Belirtilen sayı kadar nesneyi gösterir. Saydığı nesnelere kaç tane olduğunu söyler. Sıra bildiren sayıyı söyler. 10'a kadar olan sayılar içerisinde bir sayıdan önce ve sonra gelen sayıyı söyler.)

Açıklamaları: Çocuktan belli sayıdaki nesne grubunu dokunarak saydıktan sonra son söylediği sayının nesne grubunun toplam sayısını gösterdiğini fark etmesi beklenir. Örneğin; Bir tabakta 5 tane kurabiye varsa çocuktan ilk önce bunları sayması, sonra "kaç tane" diye sorulduğunda 5 (beş) yanıtını vermesi beklenir. Nesne grubunda birinci, ikinci sıradaki nesnenin kaçınıcı olduğunu söylemesi beklenir. Verilen sayıdan önce/sonra gelen sayının hangi sayı olduğunu söylemesi beklenir.

Kazanım 5. Nesne veya varlıkları gözlemler. (Göstergeleri: Nesne/varlığın adını, rengini, şeklini, büyüklüğünü, uzunluğunu, dokusunu, sesini, kokusunu, yapıldığı malzemeyi, tadını, miktarını ve kullanım amaçlarını söyler.)

Açıklamaları: Nesne veya varlıkların ad, renk, şekil, büyüklük, uzunluk, doku (pürüzlü, kaygan, sert, yumuşak) koku, ses (yüksek-alçak, kalın-ince sesler), yapıldığı malzeme (plastik, tahta, kumaş vb), tat ve miktar gibi özelliklerini ele alan değişik etkinlikler yapılarak çocukların bu kazanımları gerçekleştirmeleri desteklenmelidir.

Kazanım 6. Nesne veya varlıkları özelliklerine göre eşleştirir. (Göstergeleri: Nesne/varlıkları bire bir eşleştirir. Nesne/varlıkları rengine, şekline, büyüklüğüne, uzunluğuna, dokusuna, sesine, yapıldığı malzemeye, tadına, kokusuna, miktarına ve kullanım amaçlarına göre ayırt eder, eşleştirir. Eş nesne/varlıkları gösterir. Nesne/varlıkları gölgeleri veya resimleriyle eşleştirir.)

Açıklamaları: Etkinliklerde öğretmenlerin "eş" ve "eşit" kavramlarını karıştırmamaya özen göstermesi gerekir. Eşlik teriminin somut nesnelere, eşitlik teriminin ise sayılar gibi soyut kavramlar için kullanıldığı unutulmamalıdır. Öncelikle bire bir eşleştirme ardından herhangi bir özelliğine göre eşleştirme ve son olarak da eş nesnelere/varlıkları gösterme etkinlikleri yapılmalıdır. Nesne/varlıkları ve nesne gruplarını uygun rakamla eşleştirme etkinlikleri en son yapılacak etkinliklerdir.

Kazanım 7. Nesne veya varlıkları özelliklerine göre gruplar. (Göstergeleri: Nesne/varlıkları rengine, şekline, büyüklüğüne, uzunluğuna, dokusuna, sesine, yapıldığı malzemeye, tadına, kokusuna, miktarına ve kullanım amaçlarına göre gruplar.)

Açıklamaları: Gruplama etkinliklerinde çocukların gelişim özelliklerine dikkat edilerek öncelikle birbirinden kolaylıkla ayırt edilebilen nesne/varlıklar tercih edilmelidir. Giderek birbirine daha çok benzeyen nesne/varlıklarla çalışılmalıdır. Örneğin "renkli kâğıtlarla beyaz kâğıtları ayırt etmek, düz beyaz kâğıtla çizgili veya kareli beyaz kâğıdı ayırt etmekten daha kolaydır. Çocuktan iki veya daha fazla nesne veya varlığı renk, şekil, büyüklük, uzunluk, doku, tat, koku, ağırlık, ses (doğal sesler, müzikal sesler), miktar (az-çok; en az-en çok; birkaç) ve kullanım amaçları (mutfakta kullanılanlar, temizlik için kullanılanlar vb.) gibi özelliklerine göre gruplaması beklenir.

Kazanım 8. Nesne veya varlıkların özelliklerini karşılaştırır. (Göstergeleri: Nesne/varlıkların rengini, şeklini, büyüklüğünü, uzunluğunu, dokusunu, sesini, kokusunu, yapıldığı malzemeyi, tadını, miktarını ve kullanım amaçlarını ayırt eder, karşılaştırır.)

Açıklamaları: Çocukların iki veya daha fazla nesne veya varlığın renk, şekil, büyüklük, uzunluk, doku, ağırlık, ses, miktar ve yapıldığı malzeme (plastik, ahşap, kumaş vb.) gibi özellikleri temel alarak farklılık ve benzerlikleri karşılaştırmaları beklenir.

Kazanım 9. Nesne veya varlıkları özelliklerine göre sıralar. (Göstergeleri: Nesne/varlıkları uzunluklarına, büyüklüklerine, miktarlarına, ağırlıklarına, renk tonlarına göre sıralar.)

Açıklamaları: Sıralama karşılaştırma yapabilmeyi gerektirir. Bu nedenle birimler arasındaki farkların belirgin olması gerekir. Örneğin, çocuğun ağırlığı karşılaştırarak sıralayabilmesi için ağır ve hafif nesnelere arasındaki farkın çocuk tarafından hissedilebilecek kadar belirgin olması sağlanmalıdır. Çocuğun gelişim seviyesine göre sıralanacak nesne sayısı ayarlanmalıdır.

Kazanım 10. Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular. (Göstergeleri: Nesnenin mekândaki konumunu söyler. Yönergeye uygun olarak nesneyi doğru yere yerleştirir. Mekânda konum alır. Harita ve krokiyi kullanır.)

Açıklamaları: Mekânda konum ile ilgili yönergeler; yön, yakın, uzak, altında, üstünde, önünde, arkasında, yanında gibi kavramları içermelidir. Çocukların nesnelere mekândaki konumlarını anlayabilmesi için legolar, bloklar gibi nesnelere kullanılarak basit etkinlikler yapılabilir. Bu gibi etkinliklerden sonra basit krokiler/haritalar çocuklara gösterilir ve krokinin/haritanın nasıl okunacağı konusunda rehberlik edilir. Krokide çizilmiş şekillerin ne anlama geldiği ve birbirlerine göre konumları incelenir. Daha sonra çocukların en çok bildiği bir alanda (sınıf, bahçe vb.) yönergeler doğrultusunda basit krokiler/haritalar oluşturmalarına yönelik etkinlikler yapılır. Saklambaç oyunları, hazine avı gibi oyunlar çocukların krokileri somutlaştırmalarına yardımcı olur ve süreci oyunlaştıracağı için eğlenceli kılar.

Kazanım 11. Nesnelere ölçer. (Göstergeleri: Ölçme sonucunu tahmin eder. Standart olmayan birimlerle ölçer. Ölçme sonucunu söyler. Ölçme sonuçlarını tahmin ettiği sonuçlarla karşılaştırır. Standart ölçme araçlarının neler olduğunu söyler.)

Açıklamaları: Standart olmayan ölçme birimi olarak kalem, pipet, kürdan, silgi, lego, kitap, kâğıt gibi malzemelerle parmak, karış, kulaç, adım, ayak gibi doğal ölçme birimleri kullanılmalıdır.

Kazanım 12. Geometrik şekilleri tanıyabilir. (Göstergeleri: Gösterilen geometrik şeklin ismini söyler. Geometrik şekillerin özelliklerini söyler. Geometrik şekillere benzeyen nesnelere gösterir.)

Açıklamaları: Düzenlenecek etkinlikler sırasında öğretmenlerin daire ve çember terimlerini doğru kullanmaya özen göstermeleri gerekmektedir. Çemberin içi boştur, sadece yuvarlak alanın etrafını kaplamaktadır. Daire ise içi dolu yuvarlak alanı tanımlamaktadır. Üçgen, daire, kare, dikdörtgen ve elips geometrik şekillerinin üzerinde durulmalıdır. Gelişimsel seviyesi uygun olan çocuklarla çokgenler üzerinde de çalışılabilir.

Kazanım 13. Günlük yaşamda kullanılan sembollerini tanıyabilir. (Göstergeleri: Verilen açıklamaya uygun sembolü gösterir. Gösterilen sembolün anlamını söyler.)

Açıklamaları: Semboller seçilirken çocukların yaş grubuna ve ihtiyaçlarına uygun, dikkatlerini çekecek semboller olmasına özen gösterilmelidir. Bu kazanımda sözü edilen semboller; trafik, tehlike, WC, geri dönüşüm, yön okları gibi işaretlerdir.

Kazanım 14. Nesnelere örüntü oluşturabilir. (Göstergeleri: Modele bakarak nesnelere örüntü oluşturur. En çok üç öğeden oluşan örüntüdeki kuralı söyler. Bir örüntüde eksik bırakılan öğeyi söyler, tamamlar. Nesnelere özgün bir örüntü oluşturur.)

Açıklamaları: Örüntü, en az iki nesneden oluşan "çekirdek" grubun belli bir kurala göre sıralanması ve bu kuralın ardışık olarak tekrar edilmesi durumudur. Örüntü somut nesnelere başlatılmalıdır. Örneğin, "mandal+boncuk, mandal+boncuk" ikili bir örüntüdür. Var olan örüntüyü genişlettiğimizde; "mandal+boncuk+pipet, mandal+boncuk+pipet" şeklinde örüntüyü genişleterek sürdürmeleri beklenir. Çocuklardan önce model olarak verilen örüntüyü devam ettirmeleri, ardından kendi örüntülerini yapmaları beklenir.

Kazanım 15. Parça-bütün ilişkisini kavrayabilir. (Göstergeleri: Bir bütünü parçalarını söyler. Bütün ve yarımı gösterir. Bir bütünü parçalara böler. Parçaları birleştirerek bütün elde eder.)

Açıklamaları: Yapbozlar, insan vücudu ve yüzü, hayvanlar, yiyecekler ve çocukların günlük hayatta sıklıkla kullandığı gerçek nesnelere ve oyuncaklar parça bütün ilişkisinin kavranmasında yararlanılabilir. Çocukların parça bütün ilişkisini kavrayacağı nesnelere ayırt edici özelliklerinin olmasına dikkat edilmelidir.

Kazanım 16. Nesnelere kullanarak basit toplama ve çıkarma işlemlerini yapabilir. (Göstergeleri: Nesne grubuna belirtilen sayı kadar nesne ekler. Nesne grubundan belirtilen sayı kadar nesneyi ayırır.)

Açıklamaları: 10'a kadar toplama ve çıkarma işlemleri yalnızca nesnelere kullanılarak yaptırılmalıdır. Nesnenin gruba dâhil edilmesinin bir "artış-çoğalma", nesnenin gruptan çıkarılmasının bir "azalma-eksilme" olduğu vurgulanmalıdır. Düzenlenen etkinlikler sırasında tahta veya kâğıt üzerinde rakamlarla toplama ve çıkarma yapılması uygun değildir.

Kazanım 17. Neden-sonuç ilişkisini kurabilir. (Göstergeleri: Bir olayın olası nedenlerini söyler. Bir olayın olası sonuçlarını söyler.)

Açıklamaları: Çocuğa açık uçlu sorular sorularak herhangi bir olay veya durumun sonucu hakkında düşüncelerini belirtmesi beklenir; sonucu belli olan bir durumun olası nedenlerini bulması istenir. Öykü okuma veya resim yapma etkinliklerinde de bu göstergelerin gözlenebileceği öğrenme süreçleri planlanabilir.

Kazanım 18. Zamanla ilgili kavramları açıklar. (Göstergeleri: Olayları oluş zamanına göre sıralar. Zaman ile ilgili kavramları anlamına uygun şekilde açıklar. Zaman bildiren araçların işlevlerini açıklar.)

Açıklamaları: Çocuklar için zaman kavramı soyuttur. Bu nedenle kendi yaşamları ve yakın çevreleriyle ilişkilendirebilecekleri durumlardan yararlanılmalıdır. Çocukların kendi yaşantılarına ilişkin deneyimleri ile "dün oynadığımız oyun" "bugün gideceğimiz gezi" "yarın okula gelecek misafir" gibi zaman bildiren kavramlar etkinliklerle bütünleştirilerek ele alınmalıdır. Ayrıca sınıftaki saat ve takvimlerin kullanılmasına çocuklar da dâhil edilmeli ve işlevlerine dikkat çekilmelidir.

Kazanım 19. Problem durumlarına çözüm üretir. (Göstergeleri: Problemi söyler. Probleme çeşitli çözüm yolları önerir. Çözüm yollarından birini seçer. Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler. Seçtiği çözüm yolunu dener. Çözüme ulaşamadığı zaman yeni bir çözüm yolu seçer. Probleme yaratıcı çözüm yolları önerir.)

Açıklamaları: Çocukların günlük yaşantıları içinde karşılaştıkları anlık problemler üzerinde fikirler geliştirmeleri beklenir. Bunun yanında, çocuklara ...-miş gibi yapıp olası problem durumları sunularak da probleme yönelik öneriler geliştirmeleri beklenebilir. Çocukların problemlerin çözümüne yönelik birbirlerinin önerilerini paylaşmaları teşvik edilmelidir. Çeşitli problem durumları oluşturularak çocukların özgün çözüm yolları önermeleri, denemeleri ve neden sonuç ilişkisini de dikkate alarak açıklama yapmaları beklenir. Problemi çözerken giderek daha orijinal çözümler önermesi için gerekirse model olunmalıdır.

Kazanım 20. Nesnelere/sembollerle grafik hazırlar. (Göstergeleri: Nesnelere kullanarak grafik oluşturur. Nesnelere sembollerle göstererek grafik oluşturur. Grafiği oluşturan nesnelere veya sembollere sayar. Grafiği inceleyerek sonuçları açıklar.)

Açıklamaları: Grafik çalışmaları için başlangıçta somut nesnelere kullanılmaktadır. Sınıftaki kalemler/legolar/mandallar vb. renklerine göre gruplandırılıp doğrusal bir düzen içinde sıralanarak renk grafikleri oluşturulabilir. Günlük yaşamlarındaki durumları yansıtan sorulara verdikleri yanıtlar da grafiğe dönüştürülebilir. Örneğin, okula servisle gelenler ve anne-babasıyla gelenler özel bir sembol ile somutlaştırılır ve bu semboller yan yana veya üst üste sıralanarak grafik oluşturulur.

Kazanım 21. Atatürk'ü tanıyabilir ve Türk toplumu için önemini açıklar. (Göstergeleri: Atatürk'ün hayatıyla ilgili belli başlı olguları söyler. Atatürk'ün kişisel özelliklerini söyler. Atatürk'ün değerli bir insan olduğunu söyler. Atatürk'ün getirdiği yenilikleri söyler. Atatürk'ün getirdiği yeniliklerin önemini söyler.)

Açıklamaları: Bu kazanımın ele alınacağı etkinlikler sırasında çocukların yaşları dikkate alınarak basit temel bilgilere yer verilmelidir. Örneğin, Atatürk'ün doğum yeri, anne ve babasının isimleri, asker ve komutan olduğu, çocukları çok sevdiği, onlara bir bayram armağan ettiği gibi olgular öyküler, canlandırmalar, kitap inceleme, film ve belgeseller aracılığı ile kazandırılmaya çalışılmalıdır.

36-48 AYLIK ÇOCUKLARIN DİL GELİŞİMİ

- 1) Sesin geldiği yönü söyler.
- 2) 3-4 sözcüklü cümleler kurar.
- 3) Neden, nasıl, kim gibi sorular sorar.
- 4) Geçmiş zaman ifadelerini kullanır.
- 5) Konuşmalarında isim ve fiilleri kullanır.
- 6) Konuşmalarında kişi zamirlerini kullanır.
- 7) Konuşmalarında sıfatları kullanır.
- 8) Konuşmalarında çoğul eklerini kullanır.
- 9) Sohbeteye katılır.
- 10) Duygularını sözel olarak ifade eder.
- 11) Nesnelere işlevlerini anlatır.
- 12) İfadelerinin çoğu anlaşılır.
- 13) Art arda verilen iki veya üç yönergeyi yerine getirir.
- 14) Kendi kendine şarkı ve tekerleme söyler.
- 15) Yapıldığı günlük işlerle ilgili olarak sorulara cevap verir.
- 16) İki olayı oluş sırasına göre anlatır.

48 - 60 AYLIK ÇOCUKLARIN DİL GELİŞİMİ

- 1) Sesin özelliğini söyler.
- 2) Sesin kaynağının ne olduğunu söyler.
- 3) Birleşik cümleler kurar.
- 4) 4-5 sözcüklü cümle kurar.
- 5) Konuşmalarında bağlaçları kullanır.
- 6) Konuşmalarında olumsuz sözcük yapıları kullanır.
- 7) Konuşmalarında edat kullanır.
- 8) Zıt anlamlı sözcükleri kullanır.
- 9) Sözcüklerin anlamlarını sorar.
- 10) Nesnelere işlevlerini sorar.
- 11) Nesnelere işlevleriyle ilgili soruları yanıtlar.
- 12) Neden, nasıl, kim gibi sorulara yanıt verir.
- 13) Art arda verilen iki veya üç yönergeyi yerine getirir.
- 14) Görüş alanı dışındaki nesnelere ilgili yönergeleri yerine getirir.
- 15) Kısa, basit öykülerle ilgili soruları yanıtlar.
- 16) Az sayıda ses hatasıyla konuşur.
- 17) Deneyimleriyle ilgili konuşur.

60-72 AYLIK ÇOCUKLARIN DİL GELİŞİMİ

- 1) Sesler arasındaki farklılıkları söyler.
- 2) Sesler arasındaki benzerlikleri söyler.
- 3) Verilen sese benzer sesler çıkarır.
- 4) Sesinin tonunu, hızını, şiddetini ayarlar.
- 5) Sıralı ve birleşik cümleler kurar.
- 6) Cümlelerinde özneye uygun fiil kullanır.
- 7) 6 ve daha fazla sözcükten oluşan cümleler kurar.
- 8) Geçmiş, şimdiki ve gelecek zamanı kullanır.
- 9) "Kim, ne, ne zaman, nerede, neden, nasıl?" gibi sorular sorar.
- 10) "Kim, ne, ne zaman, nerede, neden, nasıl?" gibi sorulara yanıt verir.
- 11) Cümlelerinde "çünkü, daha sonra" gibi bağlaçlar kullanır.
- 12) İşaret ve kişi zamirlerini kullanır.
- 13) Konuşmalarında zaman zarflarını kullanır.
- 14) Dil bilgisi kurallarını çoğunlukla doğru kullanır.
- 15) Zıt ve eş anlamlı sözcüklerin anlamlarını söyler.
- 16) Eş sesli sözcüklerin anlamlarını söyler.
- 17) Sohbeteye katılır ve sohbeti sürdürür.
- 18) Akıcı konuşur.
- 19) Dinlediği bir öyküyü anlatır.
- 20) Resim, nesne veya olaylar arasında ilişki kurarak anlamlı öykü anlatır.
- 21) Konuşmalarında mizahı kullanır.
- 22) Çevresindeki yazılı materyalleri tanır.
- 23) Yazının bir anlamı olduğunu bilir.
- 24) Yetişkinlere duygu ve düşüncelerini anlatır.
- 25) Okumanın günlük yaşamdaki önemini söyler.
- 26) Yazının yönünü gösterir.
- 27) Kitaptaki resimlere bakarak okuyormuş gibi yapar.

DİL GELİŞİMİYLE İLGİLİ KAZANIMLAR, GÖSTERGELERİ VE AÇIKLAMALARI

Kazanım 1. Sesleri ayırt eder. (Göstergeleri: Sesin geldiği yönü söyler. Sesin kaynağının ne olduğunu söyler. Sesin özelliğini söyler. Sesler arasındaki benzerlik ve farklılıkları söyler. Verilen sese benzer sesler çıkarır.)

Açıklamaları: Sesin özelliği ile sesin ince-kalın, yüksek-alçak, uzun-kısa olma gibi özellikleri ifade edilmek istenmiştir. Sesler arasındaki benzerlik ve farklılıkların neler olduğu üzerinde durulması beklenmektedir.

Kazanım 2. Sesini uygun kullanır. (Göstergeleri: Konuşurken/şarkı söylerken nefesini doğru kullanır. Konuşurken/şarkı söylerken sesinin tonunu, hızını ve şiddetini ayarlar.)

Açıklamaları: Çocukların iletişim ortamlarında, oyun oynarken ve herhangi bir etkinlik sırasında seslerini uygun kullanmaları konusunda model olunmalı ve gerekli rehberlik yapılmalıdır.

Kazanım 3. Söz dizimi kurallarına göre cümle kurar. (Göstergeleri: Düz cümle, olumsuz cümle, soru cümlesi ve birleşik cümle kurar. Cümlelerinde öğeleri doğru kullanır.)

Açıklamaları: Çocukların insanları, yerleri, durumları ve olayları betimlemek için beş veya altı sözcükten oluşan cümleler kurarak konuşması desteklenmelidir. Çocuğun grup içinde mesajı tekrar anlatabileceği yaratıcı oyunlar (Örneğin, mesaj aktarmak) için fırsat yaratılabilir. Bir konu hakkında görüşü istenmelidir veya öğrenmek istediği konuda sorular sorması için teşvik edilmelidir. Konuşmaları sırasında birleşik cümleleri kullanması için öykü anlatımı ve sohbetlere yer verilmelidir.

Kazanım 4. Konuşurken dil bilgisi yapılarını kullanır. (Göstergeleri: Cümle kurarken isim, fiil, sıfat, bağlaç, çoğul ifadeler, zarf, zamir, edat, isim durumları ve olumsuzluk yapılarını kullanır.)

Açıklamaları: Öğretmen konuşmasında dil bilgisi yapılarını doğru bir şekilde kullanarak çocuğa model olmalıdır. Öğretmen çocukların seslerini ve görüntülerini zaman zaman kayda alarak kendilerini dışarıdan bir gözle incelemelerine fırsat verebilir.

Kazanım 5. Dili iletişim amacıyla kullanır. (Göstergeleri: Konuşma sırasında göz teması kurar. Jest ve mimikleri anlar. Konuşurken jest ve mimiklerini kullanır. Konuşmayı başlatır. Konuşmayı sürdürür. Konuşmayı sonlandırır. Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır. Sohbeteye katılır. Konuşmak için sırasını bekler. Duygu, düşünce ve hayallerini söyler. Duygu ve düşüncelerinin nedenlerini söyler.)

Açıklamaları: Çocuğun sohbeti başlatması, düşüncelerini iletirken uygun jestleri kullanması için öğretmen doğru bir model olmalı ve çocukları desteklemelidir. Grup konuşmaları-tartışmaları sırasında çocukların iletişimin karşılıklı ve sıralı olduğunu kavrayabilmesi ve çoğunlukla sıra alarak konuşması için ortam yaratılmalıdır.

Kazanım 6. Sözcük dağarcığını geliştirir. (Göstergeleri: Dinlediklerinde yeni olan sözcükleri fark eder ve sözcüklerin anlamlarını sorar. Sözcükleri hatırlar ve sözcüklerin anlamını söyler. Yeni öğrendiği sözcükleri anlamlarına uygun olarak kullanır. Zıt anlamlı, eş anlamlı ve eş sesli sözcükleri kullanır.)

Açıklamaları: Çevresindeki nesnelere ve olayları betimlemesi için çocuğa yeni ve farklı sözcükler kullanması konusunda model olunmalıdır (Örneğin, bir nesneyi gösterirken "şey" demek yerine, nesnenin adı ve belirgin özelliğini söylemek gibi). Anlamını bilmediği sözcükler sorması ve daha sonra bunları kullanması, duygularını (mutlu, üzgün, yorgun, korkmuş gibi) ifade etmesi için farklı sözcüklerle model olunmalıdır. Zıt anlamlı, eş anlamlı ve eş sesli sözcüklerin farklı anlamları ifade edebileceğini anlaması için "uyaklar, kısa şiirler, bilmece, öyküler ve mizahlardan faydalanılabilir.

Kazanım 7. Dinlediklerinin/izlediklerinin anlamını kavrar. (Göstergeleri: Sözel yönergeleri yerine getirir. Dinlediklerini/izlediklerini açıklar. Dinledikleri/izledikleri hakkında yorum yapar.)

Açıklamaları: Bu kazanımda ele alınan "dinledikleri" sözcüğü; öğretmenin ve diğer çocukların konuştuklarını, öğretmenin okuduklarını veya anlattıklarını ve dinledikleri müziği kapsar. "İzledikleri" sözcüğü ise film, video, televizyon, tiyatro ve konser izlerken işittiklerini ve gördüklerini kapsar.

Kazanım 8. Dinlediklerini/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder. (Göstergeleri: Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorular sorar. Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorulara cevap verir. Dinlediklerini/izlediklerini başkalarına anlatır. Dinlediklerini/izlediklerini resim, müzik, drama, şiir, öykü gibi çeşitli yollarla sergiler.)

Açıklamaları: Çocuklar bireysel farklılıklar nedeniyle kendilerini farklı şekillerde ifade edecekleri için, planlanacak etkinliklerin de bu ihtiyaca cevap verecek çeşitlilikte olması gerekmektedir. Çocukların izledikleri/dinledikleri ile ilgili bireysel paylaşımlarda bulunması desteklenmelidir.

Kazanım 9. Ses bilgisi farkındalığı gösterir. (Göstergeleri: Sözcüklerin başlangıç seslerini söyler. Sözcüklerin sonunda yer alan sesleri söyler. Aynı sesle başlayan sözcükler üretir. Aynı sesle biten sözcükler üretir. Şiir, öykü ve tekerlemedeki uyağı söyler. Söylenen sözcükle uyaklı başka sözcük söyler.)

Açıklamaları: Çocuğun uyakları, kısa şiirleri, tekerlemeleri tekrar etmesi, bildiği oyunlardaki, şarkılardaki ve öykülerdeki uyaklı sözcükleri fark etmesi, eşleştirmesi ve üretmesi için çocuk desteklenmelidir. Bu etkinliklerde sesli harflerle çalışmak öncelikli olmalıdır.

Kazanım 10. Görsel materyalleri okur. (Göstergeleri: Görsel materyalleri inceler. Görsel materyalleri açıklar. Görsel materyallerle ilgili sorular sorar. Görsel materyallerle ilgili sorulara cevap verir. Görsel materyalleri kullanarak olay, öykü gibi kompozisyonlar oluşturur.)

Açıklamaları: Bu kazanımda sözü edilen görsel materyaller; çocuğun çevresindeki resimleri, şekilleri, süslemeleri, fotoğrafları, tabloları, heykelleri, grafikleri, şemaları, harita ve krokileri kapsamaktadır. Bir resmi, fotoğrafı anlatmak, bir grafik, şekil veya şemanın neye ait olduğunu, neyi gösterdiğini, çizgi veya sütunların hangilerinin az veya çok olduğunu açıklamaya yönelik etkinlikler görsel materyalleri okuma kazanımına ulaşmayı sağlayıcı etkinliklerdendir.

Kazanım 11. Okuma farkındalığı gösterir. (Göstergeleri: Çevresinde bulunan yazılı materyaller hakkında konuşur. Yetişkinden kendisine kitap okumasını ister. Okumayı taklit eder. Okumanın günlük yaşamdaki önemini açıklar.)

Açıklamaları: Çocuğa kitap ve tabela, afiş, pano, etiket yazıları gibi çevresindeki yazılar hakkında sorular yöneltilerek bu materyalleri fark etmesi sağlanabilir. Okumanın günlük yaşamdaki önemini açıklar: Yeni ve ilginç şeyler öğrenmek için kitap okumak, bize yazılan mektupları, mesajları okumak, lokantada menüden sipariş vermek, otobüs saat ve güzergâhlarını bilmek, marketten alışveriş yapmak, verilen bir adresi bulmak gibi durumlarda okumanın önemi vurgulanabilir.

Kazanım 12. Yazı farkındalığı gösterir. (Göstergeleri: Çevresindeki yazıları gösterir. Yazılı materyallerde noktalama işaretlerini gösterir. Yazının yönünü gösterir. Duygu ve düşüncelerini bir yetişkine yazdırır. Yazının günlük yaşamdaki önemini açıklar.)

Açıklamaları: Bu kazanım kapsamında öğretmen çocuklara kitap okumaya başlamadan önce kapak resmi, kitabın adı, yazarın adı ve kitabın çizeri gibi resim ve yazılar hakkında çocukların dikkatini çeker. Öğretmen, çocukların yazının soldan sağa doğru olduğunu fark etmesi için kitapta yer alan metin içerisindeki yazıların yönünü gösterir; yazının yönünü parmağıyla takip eder. Soru işareti, virgül gibi noktalama işaretlerini göstererek bu işaretlerin tanınmasını sağlar. Yazının günlük yaşamdaki önemini ise adımızın-soyadımızın yazılı hâlini tanımak, evimizin adresini bulmak, sevdiğimizize mektup yazmak, menüden yemek siparişi vermek; otobüs, uçak gibi ulaşım araçlarının kalkış-varış saatlerini bilmek, alışveriş listesi hazırlamak gibi konuları ele alarak vurgulayabilir.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI 36-72 AYLIK ÇOCUKLARIN SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

36-48 AYLIK ÇOCUKLARIN SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİMİ

- 1) Kendisi ile ilgili sorulara cevap verir.
- 2) Grup oyunlarına katılır.
- 3) Sıraya girer.
- 4) Sırasını bekler.
- 5) Nezaket sözcüklerini kullanır.
- 6) Duygularını ifade eder.
- 7) Başkalarının duygusal ifadelerini fark eder.
- 8) Yetişkin denetiminde kurallara uyar.
- 9) Basit sorumlulukları yerine getirir.
- 10) Kendisi hakkında olumlu ifadeler kullanır.
- 11) Kendine ait nesnelere paylaşır.
- 12) Gerekli durumlarda izin ister/izin alır.

48 - 60 AYLIK ÇOCUKLARIN SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİMİ

- 1) Adını, soyadını ve yaşını söyler.
- 2) Duygularını jest ve mimiklerle ifade eder.
- 3) Başkalarının duygularına uygun tepkiler verir.
- 4) Yetişkin/akran liderliğine uyum gösterir.
- 5) Bir sorunu olduğu zaman yardım ister.
- 6) Başkalarına yardım etmeye karşı isteklidir.
- 7) Başladığı işi sürdürme çabası gösterir.
- 8) Sosyal problemlerini çözüme konusunda çaba gösterir.
- 9) Gerektiği durumlarda bağımsız davranır.

60 - 72 AYLIK ÇOCUKLARIN SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİMİ

- 1) Evinin adresini söyler.
- 2) Ebeveyninin telefon numarasını söyler.
- 3) Duygularını belli eder.
- 4) Başkalarının duygularını açıklar.
- 5) Kendini özgün yollarla ifade eder.
- 6) Kurallara uyar.
- 7) Gerekli durumlarda kuralları başkalarına açıklar.
- 8) Aldığı sorumluluğu yerine getirir.
- 9) Kendine güven duyar.
- 10) Yeni ve alışılmamış durumlara uyum sağlar.
- 11) Yeni tanıştığı bireylerle kolay iletişim kurar.
- 12) Amaçları doğrultusunda davranır.
- 13) Duygularını kontrol eder.
- 14) Gerektiği durumlarda liderliği üstlenir.

SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİMİLE İLGİLİ KAZANIMLAR, GÖSTERGELERİ VE AÇIKLAMALARI

Kazanım 1. Kendisine ait özellikleri tanıtır. (Göstergeleri: Adını, soyadını, yaşını, fiziksel özelliklerini ve duygusal özelliklerini söyler.)

Açıklamaları: Çocukların adı, soyadı ve yaşı gibi kimlik bilgilerini; cinsiyeti, ten rengi, saç rengi, boyu, göz rengi gibi fiziksel özelliklerini; ilgi ve tercihleri gibi duygusal özelliklerini ifade edebilmeleri için fırsatlar yaratılmalıdır.

Kazanım 2. Ailesiyle ilgili özellikleri tanıtır. (Göstergeleri: Anne ve babasının adını, soyadını, mesleğini vb. söyler. Anne ve babasının saç rengi, boyu, göz rengi gibi fiziksel özelliklerini söyler. Teyze ve amca gibi yakın akrabalarının isimlerini söyler. Telefon numarasını söyler. Evinin adresini söyler.)

Açıklamaları: Evine/ebeveyninin birine ait telefon numarasını ve adres bilgilerini söylemesi beklenir. Çocukların aile bireylerine ait özellikler ile yakın akrabalarının isimlerini söylemesi için fırsatlar sunulmalıdır.

Kazanım 3. Kendini yaratıcı yollarla ifade eder. (Göstergeleri: Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder. Nesnelere alışılmışın dışında kullanır. Özgün özellikler taşıyan ürünler oluşturur.)

Açıklamaları: Çocukların özgün özellikler taşıyan ürün oluşturması; duygularını, düşüncelerini ve hayallerini tamamen kendine özgü bir biçimde çalışmasına yansıtıp, yaratıcılığını kullanarak ürününü diğerlerininkinden farklı kılmasıdır. Bu amaçla, nesnelere alışılmışın dışında farklı şekillerde kullanabilecekleri, duygularını drama, oyun, dans, resim, müzik, şiir, öykü gibi yollarla gösterebilecekleri etkinlikler planlanmalıdır. Öğretmenin çocukların özgün ürün yapmasını beklemesinin yanı sıra onları değişik sanat dalları ile tanıştırmayı da önemlidir. Bu tanışma çevrenin olanakları elverdiğince gerçekleştirilebilir. Örneğin, resim veya heykel galerileri, müzeler, tarihî yerler ve binalar ziyaret edilebilir, bir ressam veya hasır dokuma ustası sınıfa davet edilebilir veya atölyesinde ziyaret edilebilir. Bunun yanı sıra müzik dinletilerine gitmek, doğal alanlara geziler düzenlemek gibi yaşantılar da önemsenmelidir.

Kazanım 4. Bir olay veya durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar. (Göstergeleri: Başkalarının duygularını söyler. Başkalarının duygularının nedenlerini söyler. Başkalarının duygularının sonuçlarını söyler.)

Açıklamaları: Bu kazanım çocukta empati duygusunun gelişiminin temelini oluşturur. Çocuklar başkalarının duygularını jest ve mimiklerle gösterebileceği gibi sözel olarak da ifade edebilirler. Başkalarının duygularını anlatmaya yönelik çeşitli etkinlikler düzenlenmelidir.

Kazanım 5. Bir olay veya durumla ilgili olumlu/olumsuz duygularını uygun yollarla gösterir. (Göstergeleri: Olumlu/olumsuz duygularını sözel ifadeler kullanarak açıklar. Olumsuz duygularını olumlu davranışlarla gösterir.)

Açıklamaları: Çocuğun yaşadığı bir olay veya durum karşısında duygularını uygun yollarla ifade etmesi beklenmektedir. Çocuğun mutlu, mutsuz, heyecanlı, kızgın, şaşkın gibi değişik duygularını ifade etmesi için uygun ortamlar oluşturulmalıdır. Bu duyguların hepsinin normal olduğu çocuğa ifade edilmeli ve duygularını bastırmak yerine kendisine ve çevresine zarar vermeyecek şekilde kontrol etmeyi öğrenmesi desteklenmelidir.

Kazanım 6. Kendisinin ve başkalarının haklarını korur. (Göstergeleri: Haklarını söyler. Başkalarının hakları olduğunu söyler. Haksızlığa uğradığında neler yapabileceğini söyler. Başkalarının haklarını korumak için ne yapması gerektiğini söyler.)

Açıklamaları: Çocuk Hakları Sözleşmesi temelinde çeşitli etkinliklerle çocuklarda farkındalık oluşturulmaya çalışılmalıdır. Bütün etkinliklerde hak temelli bir uygulama yapılmaya dikkat edilmelidir. Bu konu ile ilgili çocukların düzeylerine uygun kitaplar okunmalı, görseller incelenmeli, afişler sınıfa asılmalıdır.

Kazanım 7. Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler. (Göstergeleri: Yetişkin yönlendirmesi olmadan bir işe başlar. Başladığı işi zamanında bitirmek için çaba gösterir.)

Açıklamaları: Çocuğun herhangi bir yetişkin müdahalesi olmaksızın tamamen kendi özgür iradesiyle bir işe başlaması ve o işi bitirmesi için gerekli ortamın düzenlenmesi gerekmektedir. Çocuk kendine uygun ortam ve materyal sağlandığı ve uygun davranışlarla karşılaştığı sürece bir işi sürdürme ve tamamlama çabası göstereceğinden, öğretmen bu hususlara dikkat etmelidir.

Kazanım 8. Farklılıklara saygı gösterir. (Göstergeleri: Kendisinin farklı özellikleri olduğunu söyler. İnsanların farklı özellikleri olduğunu söyler. Etkinliklerde farklı özellikteki çocuklarla birlikte yer alır.)

Açıklamaları: Çocukların bireysel, sosyal ve kültürel farklılıkları zenginlik olarak kabul edip, saygı göstermesi için uygun etkinlikler düzenlenir. Bu konuda yetişkinlerin model olması ve çaba göstermesi gerekmektedir.

Kazanım 9. Farklı kültürel özellikleri açıklar. (Göstergeleri: Kendi ülkesinin kültürüne ait özellikleri söyler. Kendi ülkesinin kültürü ile diğer kültürlerin benzer ve farklı özelliklerini söyler. Farklı ülkelerin kendine özgü kültürel özellikleri olduğunu söyler.)

Açıklamaları: Bu kazanımın gerçekleştirilmesine çocuğun kendi ülkesinin kültürünü tanıması ile başlanır ve farklı kültürlerin tanıtımı ile devam edilir. Örneğin, çocuklara her ülkenin bir bayrakla temsil edildiği anlatılır ve kendi ülkesinin bayrağı tanıtılır. Çeşitli etkinliklerde çocukların kendi ülkesinin kültürüne ait bayramlar, yemek, giysi, müzik, oyuncak, oyun, dans, para gibi özellikleri ele alınabilir. Daha sonra bu çalışmalar farklı kültürler için de yapılır. Bunun yanı sıra ülkelerin farklı olduğu kadar ortak değerleri olduğu da vurgulanmalıdır.

Kazanım 10. Sorumluluklarını yerine getirir. (Göstergeleri: Sorumluluk almaya istekli olduğunu gösterir. Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir. Sorumluluklar yerine getirilmediğinde olası sonuçları söyler.)

Açıklamaları: Çocuklara günlük yaşamlarında, okulda veya evde yapılacak işlerde sorumluluk verilmesi önemlidir. Çocukların yaşamın değişik alanlarında sorumluluk alabilmesi için öncelikle farkındalık geliştirmesini sağlamak gerekir. Bunun yanı sıra çevresindeki yetişkinlerin doğru tutumları benimseyip çocuklara model olmaları önemlidir. Çocuklar yaşamın sürdürülebilmesi için gerekli olan varlıkları (toprak, su, enerji, gıda gibi) verimli kullanmayı, canlıların bakımını üstlenip korumayı, çevresindeki güzellikleri korumak üzere sorumluluk almayı öğrenmelidir. Bilinçli tüketici olan, sorumluluk sahibi vatandaşlar yetiştirmenin temelleri ancak böyle atılabilecektir.

Kazanım 11. Atatürk ile ilgili etkinliklerde sorumluluk alır. (Göstergeleri: Atatürk ile ilgili etkinliklere katılır. Atatürk ile ilgili duygu ve düşüncelerini farklı etkinliklerle ifade eder.)

Açıklamaları: Çocuğun Atatürk ile ilgili etkinliklere katılmasını sağlamak için yaşına uygun eğitim ortamları düzenlenmelidir. Çocuğun etkinliklere katılımında duygularını ifade etmesine fırsat verilmelidir.

Kazanım 12. Değişik ortamlardaki kurallara uyar. (Göstergeleri: Değişik ortamlardaki kuralların belirlenmesinde düşüncesini söyler. Kuralların gerekli olduğunu söyler. İstekleri ile kurallar çeliştiğinde kurallara uygun davranır. Nezaket kurallarına uyar.)

Açıklamaları: Çocuklar farklı ortamlarda var olan kurallara uyarken zaman zaman da farklı ortamlardaki kuralların belirlenmesinde görev alır. Çocukların kurallarını kendilerinin belirleyebileceği yerler; sınıf, ev, sokak gibi farklı ortamlardır. Kurallar belirlenirken çocukların görüşleri alınmalı, çocuklarla beraber karar verilmesine dikkat edilmelidir. Sınıfta öğretmen ve çocuklar kuralları beraber koyarsa, çocuklar kuralların neden konulduğunu anlar ve kurallara isteyerek uyarlar. Ayrıca toplumsal yaşamın devam ettirilmesi için gerekli olan görgü kuralları (teşekkür etme, selamlaşma, rica etme, özür dileme, sofraya kurallarına uyma gibi), temizlik kuralları (tuvaletten sonra ve yemekten önce/sonra ellerini yıkama, eliyle yemek yememe gibi) ve trafik kuralları (kırmızı ışıkta durma, yeşil ışıkta geçme, taşıtlara binerken sıra ile binme gibi) uymamız gereken kurallardır. Çocukların kuralları içselleştirebilmesi için etkinlikler aracılığıyla doğru tutumlar kazandırılmalıdır.

Kazanım 13. Estetik değerleri korur. (Göstergeleri: Çevresinde gördüğü güzel ve rahatsız edici durumları söyler. Çevresini farklı biçimlerde düzenler. Çevredeki güzelliklere değer verir.)

Açıklamaları: Çocuğun doğal ve yapılandırılmış (yapay) çevrede gözlemlediği güzellikleri ve bu güzellikleri korumak için neler yapılabileceğini ifade etmesine ve istediği düzenlemeleri yapmasına olanak tanınmalıdır. Çocuğun yakın çevresini estetik bir biçimde düzenlemesine fırsat tanıyacak öğrenme süreçleri oluşturulmalıdır. Çocuğun çevresindeki nesne ve varlıklara değer verebilmesi için onlar hakkında bilgi sahibi olması gerektiği unutulmamalıdır.

Kazanım 14. Sanat eserlerinin değerini fark eder. (Göstergeleri: Sanat eserlerinde gördüklerini ve işittiklerini söyler. Sanat eserleri ile ilgili duygularını açıklar. Sanat eserlerinin korunmasına özen gösterir.)

Açıklamaları: Çocukların sanat eserlerinde kullanılan renkler, kullanılan şekiller, çizgiler, eserin ve eserde yer alan figürlerin boyutları, eserin dokusu, ritmi gibi özelliklerini incelemesi veya dinlemesi önemlidir. Sanat eserlerinin resimle sınırlandırılmaması; heykel, grafik, fotoğraf, mimari yapılar ve klasik müzik gibi diğer sanat eserlerinin de öğrenme süreçlerinde kullanılması önerilmektedir. Sanat eserleri incelendikten ve dinlendikten sonra çocukların eserin kendileri üzerinde yarattığı duygu ve düşünceleri ifade etmesine olanak tanınmalıdır. Sanat eserleri ve sanatçılarla ilgili etkinliklerde çocukları sınırlandırmamak için sanatçının ve adının etkinliğin hemen başında verilmemesi gerekir. Çocuklar sanatçıya ve sanat eserine ilişkin düşüncelerini ve tahminlerini özgürce ifade ettikten sonra öğretmen sanatçıya ve eserine ilişkin gerçek bilgiyi çocuklarla paylaşmalıdır. Çocuğun yetişkin denetimi olmadan da sanat eserlerine özen gösterebilmesi için gerekli eğitsel ortam oluşturulmalıdır.

Kazanım 15. Kendine güvenir. (Göstergeleri: Kendine ait beğendiği ve beğenmediği özelliklerini söyler. Grup önünde kendini ifade eder. Gerektiği durumlarda farklı görüşlerini söyler. Gerektiğinde liderliği üstlenir.)

Açıklamaları: Benlik algısı; çocuğun kendine ilişkin değerlendirmeleri ve başkalarının onun hakkındaki görüşlerinin çocuğa yansımalarından oluşur. Bu kazanım çocuğun kendini doğru değerlendirmesi, kendiyile ilgili olumlu bir algıya sahip olması ve grup içinde kendini rahat ifade edebilmesini içerir. Bunun yanı sıra çocuğun istemediği durumlarda (etkinlik, karar, kural gibi) kendi görüş veya kararlarını belirtmesine fırsat vermeye özen gösterilmelidir. Gerekli durumlarda çocuğun lider olmayı istemesi kendine güven duyduğunun bir göstergesidir. Bu amaçla öğretmenler çocuğun kendini doğru tanımasını, grup önünde rahat davranmasını ve liderliği üstlenmesini sağlayan etkinlikler düzenlemelidir.

Kazanım 16. Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar. (Göstergeleri: Toplumda farklı rol ve görevlere sahip kişiler olduğunu söyler. Aynı kişinin farklı rol ve görevleri olduğunu söyler.)

Açıklamaları: Toplumsal yaşamın insanların üstlendiği farklı sorumluluk ve görevlerle sürdüğünün çocuklar tarafından anlaşılması gerekmektedir. İnsanların yaşamda farklı rolleri ve görevleri olduğunu çocukların farkına varmaları için uygun etkinlikler düzenlenmelidir. Kişinin farklı rolleri ile ilgili öğrenme süreçleri de planlanmalıdır. Örneğin, okulda öğretmen rolünde olan ve görevi eğitim vermek olan bir birey evde anne veya baba rolündedir ve çeşitli ev işlerini diğer aile bireyleri ile paylaşmak evdeki görevlerindedir. Bu konuların haklar ve sorumluluklarla beraber ele alınarak tartışılmasına özen gösterilmelidir.

Kazanım 17. Başkalarıyla sorunlarını çözer. (Göstergeleri: Başkaları ile sorunlarını onlarla konuşarak çözer. Arkadaşlarıyla sorunlarını çözemediği zamanlarda yetişkinlerden yardım ister. Gerekli zamanlarda uzlaşmacı davranır.)

Açıklamaları: Bu kazanımın amacı çocuğun sosyal ilişkilerindeki problem çözme becerisini geliştirmektir. Çeşitli problem durumları veya çatışmalar karşısında uygun davranışlar göstermeyi sağlayan farklı etkinlikler düzenlenmelidir. Drama çalışmaları veya öykü tamamlama gibi Türkçe çalışmaları bu kazanıma ulaşmayı kolaylaştıracak etkinliklerdir.

MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI 36-72 AYLIK ÇOCUKLARIN MOTOR GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

36-48 AYLIK ÇOCUKLARIN MOTOR GELİŞİMİ

- 1) Düz çizgide yürür.
- 2) Kollarını sağ kol sol bacak/sol kol sağ bacak salımı yaparak koşar.
- 3) Çift ayakla yerinde sıçrar.
- 4) Tek ayak üzerinde sıçrar.
- 5) Durdugu noktadan çift ayak öne doğru atlar.
- 6) Değişik yönlere yuvarlanır.
- 7) Topu iki eliyle hedefe atar.
- 8) Topu yere vurup tutar.
- 9) Durdugu yerde ayakla sabit topa vurur.
- 10) Atılan topu bütün vücudu ile tutar.
- 11) Raketle yukarıya doğru topa vurur.
- 12) Tek ayak üzerinde 4-5 saniye durur.
- 13) Denge tahtasında kısa mesafe yürür.
- 14) Bisikletle pedal çevirerek ilerler.
- 15) Sivıları bir kaptan başka bir kaba boşaltır.
- 16) Yumuşak malzemeleri kullanarak değişik şekiller oluşturur.
- 17) Verilen basit şekilleri keser.
- 18) Baskı-yapıştırma işlerini yapar.
- 19) Daire şeklini çizer.
- 20) 8 küple kule yapar.
- 21) Müzik eşliğinde serbest dans eder.

48 - 60 AYLIK ÇOCUKLARIN MOTOR GELİŞİMİ

- 1) Dairesel çizgide yürür.
- 2) Koşarken komutla yön değiştirir.
- 3) 30 cm yükseklikten atlar.
- 4) Engelin üzerinden çift ayak atlar.
- 5) Durdugu yerden kollarından kuvvet alarak çift ayakla ileri doğru atlar.
- 6) Tek ayak üzerinde ritmik olarak 4-6 kere sıçrar.
- 7) Galop hareketini yapar.
- 8) Kayma adımı yaparak ilerler.
- 9) Tek ayakla sekme hareketi yapar.
- 10) Topu yerde 3 kere sektirir.
- 11) Küçük topu tek elle atar.
- 12) Atılan topu elleriyle tutar.
- 13) Küçük topu yerden yuvarlar.
- 14) Koşarak sabit topa ayakla vurur.
- 15) Raket/sopa ile sabit topa vurur.
- 16) Tek ayak üzerinde 7-8 saniye durur.
- 17) Denge tahtasında ayak değiştirerek yürür.
- 18) Bisikletle köşeleri döner.
- 19) Basit dans adımları yapar.
- 20) Örneğe bakarak gösterilen modeli çizer.
- 21) Nesnelere ipe dizer.

60-72 AYLIK ÇOCUKLARIN MOTOR GELİŞİMİ

- 1) Engelin üzerinden koşarak atlar.
- 2) Ritme uygun olarak sekme hareketi yapar.
- 3) Tek ayak sıçrayarak 2-3 m ilerler.
- 4) Topu tek elle omuz üstünden atar.
- 5) Topu tek elle yerden yuvarlar.
- 6) Belli bir mesafedeki hedefi vurur.
- 7) Topu yerde 5-6 kere sektirir.
- 8) İp atlar.
- 9) Vücudunun farklı bölümlerini kullanarak dengede durur.
- 10) Tek ayak üzerinde 9-10 saniye durur.
- 11) Çeşitli hareketleri müzik ve ritim eşliğinde ardına yapar.
- 12) Yumuşak malzemeleri kullanarak 2-3 parçalı kompozisyonlar oluşturur.
- 13) Örneğe gösterildiğinde kâğıdı çapraz şekilde katlar.
- 14) Örneğe bakarak daire, üçgen, kare ve dikdörtgen çizer.
- 15) Yatay, dikey, eğri ve eğik çizgiler çizer.
- 16) Yatay, dikey, eğri ve eğik çizgilerden yeni bir şekil oluşturur.
- 17) Kalem doğru tutar.
- 18) Örneğe bakarak 1-5 arası rakamları yazar.

MOTOR GELİŞİMLE İLGİLİ KAZANIMLAR, GÖSTERGELERİ VE AÇIKLAMALARI

Kazanım 1. Yer değiştirme hareketleri yapar. (Göstergeleri: Isınma ve soğuma hareketlerini bir rehber eşliğinde yapar. Yönergeler doğrultusunda yürür. Yönergeler doğrultusunda koşar. Belli bir yükseklikten atlar. Belli bir yüksekliğe zıplar. Belli bir yüksekliğe tırmanır. Tırmanılan yükseklikten iner. Engelin üzerinden atlar. Koşarak bir engel üzerinden atlar. Çift ayak sıçrayarak belirli mesafe ilerler. Tek ayak sıçrayarak belirli mesafe ilerler. Belirlenen mesafede yuvarlanır. Belirli bir mesafeyi sürünerek gider. Belirlenen noktadan çift ayakla ileriye doğru atlar. Kayma adımı yaparak belirli mesafede ilerler. Galop yaparak belirli mesafede ilerler. Sekerek belirli mesafede ilerler.)

Açıklamaları: Yer değiştirme hareketlerinin vücudu doğru kullanarak yapılmasına ilişkin etkinlikler düzenlenmelidir. Önemli olan çocuğun kaç metre atladığı veya kayma adımı ile kaç metre ilerlediği değil hareketi nasıl yaptığıdır. Kullanılacak yönergeler; farklı yönler, farklı şekillerde "hızlı, yavaş, öne, arkaya, sağa, sola, ritmik, parmak ucunda, topukta, geri geri, yan yan "gibi olabilir. Etkinlikler planlanırken "yükseklik", "mesafe" gibi nitelendirmeleri belirlemede çocukların hangi yaşta ne yapabildikleri dikkate alınmalıdır. Koşarak bir engel üzerinden atlamada hareketin durmaksızın gerçekleştirilmesi beklenmektedir. Engelin yüksekliği en fazla 20 cm olmalı ve derinliği çocukların adım uzunluğunu geçmemelidir. Çocuğun çift ayak öne atlamasında, kollarından kuvvet alarak çift ayak sıçraması ve çift ayak yere konması beklenmektedir. Galop hareketi, adımlama hareketinin devamında arka ayağın ön ayağın yanına sıçrayarak getirilmesi ve bu hareketin ritmik biçimde tekrarlanması olarak tanımlanır. Çocuklara galop hareketini gerçekleştirmeleri için yönerge olarak "At gibi, koşalım, hareket edelim." ifadeleri kullanılabilir.

Kazanım 2. Denge hareketleri yapar. (Göstergeleri: Ağırlığını bir noktadan diğerine aktarır. Atlama, konma, başlama, durma ile ilgili denge hareketlerini yapar. Tek ayak üzerinde durur. Tek ayak üzerinde sıçrar. Bireysel ve eşli olarak denge hareketleri yapar. Çizgi üzerinde yönergeler doğrultusunda yürür. Denge tahtası üzerinde yönergeler doğrultusunda yürür.)

Açıklamaları: Bir yükseklikten aşağı atlarken, yukarı zıplarırken veya uzun atlama yaparken önemli olan çocuğun çift ayak sıçraması ve yere çift ayak ile konmasıdır. Ağırlığını bir noktadan diğerine aktarmak vücut ağırlığının bir noktadan diğer noktaya aktarımıdır. Örneğin, topu atarken öne adım atarak ağırlığını öne alması veya engeller arasından koşarken yön değiştirmede ağırlığını bir ayaktan diğerine aktarması gibi. Farklı vücut bölümlerini kullanarak denge hareketleri yani jimnastik duruşları yapılmalıdır. Örneğin, bank vaziyeti, cephe, küçük planör gibi. "Vücudunun iki parçasını kullanarak (iki dizi üzerinde vb.) dengede dur", "Üç parçasını kullanarak (tek el, iki ayak vb.) dengede dur" gibi yönergeler verilerek etkinlikler düzenlenebilir. Denge tahtası üç yaşındaki bir çocuk için 6 cm genişliğinde, 2,5 m uzunluğunda, 10 cm yüksekliğinde olmalıdır. Yaş ilerledikçe denge tahtasının yüksekliği 20 cm'ye kadar çıkarılabilir. Denge tahtası üzerinde farklı şekillerde yürüme, yan yan, geri geri, parmak ucunda, adımlama ile, ritmik, hızlı, yavaş gibi değişik yönergelerle yapılabilir.

Kazanım 3. Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar. (Göstergeleri: Bireysel ve eşli olarak nesnelere kontrol eder. Küçük top ile omuz üzerinden atış yapar. Atılan topu elleri ile tutar. Duran topa koşarak gelip ayakla vurur. Küçük topu tek elle yerden yuvarlar. Raket/sopa ile sabit topa vurur. Topu olduğu yerde ritmik olarak sektirir. Farklı boyut ve ağırlıktaki nesnelere hedefe atar. Nesnelere kaldırır, taşır, iter, çeker. İp atlar.)

Açıklamaları: Bireysel ve eşli olarak nesnelere kontrol etmede; balon, deniz topu, eşarp veya kurdele gibi nesnelere omuzla, dizle, başla kontrol etmek, hareketi başlatmak, hareketin devamını sağlamak ve nesnelere hareketini kontrol edebilmek anlatılmaktadır. Tenis topu gibi küçük bir top ile omuz üzerinden atış yaparken; topun ne kadar uzağa atıldığı veya hedefi vurup vurmadığı değil, hareket formunun doğru şekilde yapılması önemlidir. Yani topu omuz seviyesinin üstüne almak, topsuz ayağı bir adım öne almak ve topu fırlatırken vücudu hedefe doğru döndürmek anlatılmaktadır. Küçük topu tek elle yerden yuvarlarken; topun hedefi vurup vurmadığı değil, hareket formunun doğru şekilde yapılması önemlidir. Yani topu yuvarlarken topsuz ayağın bir adım öne atılması, dizlerin bükülerek vücudun yere yaklaştırılması, topun zıplamadan yerden yuvarlanması anlatılmaktadır.

Raket/sopa ile sabit topa vururken; topa paralel durmak ve vuruş sırasında ağırlık aktarımı yapmak önemlidir. İp atlama, el göz koordinasyonu gerektiren zor bir beceridir. Burada istenilen ip kendi başına atlamasıdır.

Çocuklar bu dönemde ritmik olarak ip atlayamazlar da bunun temelini oluşturacak ipi başının üzerinden çevirme ve ipi gördüğünde üzerinden sıçrama hareketlerini basit düzeyde yapabilirler. Bu dönemde ip atlarken en az iki kere art arda hareketi yapması beklenmektedir. Kaç tane atladığı önemli değildir.

Kazanım 4. Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar. (Göstergeleri: Nesnelere toplar. Nesnelere kaptan kaba boşaltır. Nesnelere üst üste / yan yana / iç içe dizer. Nesnelere takar, çıkarır, ipe vb. dizer. Nesnelere değişik malzemelerle bağlar. Nesnelere yeni şekiller oluşturacak biçimde bir araya getirir. Malzemeleri keser, yapıştırır, değişik şekillerde katlar. Değişik malzemeler kullanarak resim yapar. Nesnelere kopartır/yırtar, sıkır, çeker/gerer, açar/kapar, döndürür. Malzemelere elleriyle şekil verir. Malzemelere araç kullanarak şekil verir. Kalem doğru tutar, kalem kontrolünü sağlar, çizgileri istenilen nitelikte çizer.)

Açıklamaları: Nesnelere ipe dizerken; her çeşit ip, renkli hediye paketi şeritleri, kurdeleler; dizilecek nesne olarak da her renk ve boydaki boncuklar, delikli pullar, boş makaralar, düğmeler vb. kullanılabilir. Malzemelere şekil verirken kullanılacak araçlar; makas, yapıştırıcı, fırça, boyalar, kalem vb. olabilir. Çocuklardan bu araçları kullanarak yönergeye uygun çizgiler (yatay, dikey, dairesel çizgiler gibi) ve değişik şekiller çizmesi beklenir. Nesnelere takıp çıkarmak için araç olarak; mandal, çıtçı, düğme, fermuar, toka kullanılabilir. Kalem doğru kullanımı ile beklenen, kalem ucundan 2cm kadar yukarıdan başparmak ve işaret parmağı ile kavranarak eğik biçimde tutulup diğer üç parmak ile desteklenmesidir. Çizgi çalışmalarını sırasında kesik ve köşeli çizgi çalışmalarının yanı sıra yuvarlak ve sürekli çizgi çalışmaları yaptırılmalı, çizgi çizerken çocukların mümkün olduğunca ellerini çizdikleri çizgiden kaldırmamaları, yani sürekliliği bozmamaları konusunda özen göstermeleri gerekmektedir.

Kazanım 5. Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder. (Göstergeleri: Bedenini, nesnelere ve vurmali çalgıları kullanarak ritim çalışması yapar. Basit dans adımlarını yapar. Müzik ve ritim eşliğinde dans eder. Müzik ve ritim eşliğinde çeşitli hareketleri ardı ardına yapar.)

Açıklamaları: Ritim çalışmalarında bedenini kullanmak; ellerini birbirine, dizlerine, göğsüne, kollarına vb. vurarak, parmak şaklatarak, ayaklarını yere vurarak ritme uydurmaktır. Vurmali çalgılar; davul, tef, ritim çubuğu, marakas, kastanyet, agogo gibi çalgılardır. Yer değiştirme hareketleri kapsamında gerçekleştirilecek basit dans hareketleri ritim ve müzik eşliğinde yapılabilir. Tül, şerit, kurdele, balon ve çember gibi materyal kullanımı ile de çeşitlendirilebilir.

36-48 AYLIK ÇOCUKLARIN
ÖZ BAKIM BECERİLERİ

- 1) Kendi kendine yemek yer.
- 2) Düğmesiz ve bağırsız giysileri yardımsız çıkarır.
- 3) Yardımla giyinir.
- 4) Giysilerini ön ve arkasını ayırt ederek giyer.
- 5) Ellerini ve yüzünü yardımla yıkar, kurular.
- 6) Dişlerini yardımla fırçalar.
- 7) Saçını yardımla tarar.
- 8) Tuvalet gereksinimini yardımla karşılar.
- 9) Kendine ait eşyaları toplar.

48 - 60 AYLIK ÇOCUKLARIN
ÖZ BAKIM BECERİLERİ

- 1) Saçını tarar.
- 2) Giysilerini yardımsız çıkarır, giyer.
- 3) Giysisindeki büyük düğmeleri ilikler, çözer.
- 4) Giysilerini asar.
- 5) Ayakkabılarının bağcıklarını yardımcıyla yardımla bağlar.
- 6) Ellerini ve yüzünü yardımsız yıkar.
- 7) Dişlerini fırçalar.
- 8) Sofra kurallarına uygun davranır.
- 9) Yemekle ilgili araç gereçleri doğru kullanır.
- 10) Ev işlerine yardımcı olur.
- 11) Tuvalet gereksinimini kendi başına karşılar.

60-72 AYLIK ÇOCUKLARIN
ÖZ BAKIM BECERİLERİ

- 1) Dişlerini fırçalar.
- 2) Elini yüzünü yıkar, kurular.
- 3) Vücudunu yıkar.
- 4) Günlük işlerde sorumluluk alır ve yerine getirir.
- 5) Hava şartlarına uygun giysiler seçer.
- 6) Giysilerini kendi kendine çıkarır, giyer.
- 7) Giysilerinin düğme ve çitçitlerini çözer, ilikler.
- 8) Ayakkabılarını bağlar.
- 9) Yemek araç gereçlerini doğru kullanır.
- 10) Yemek tabaklarını veya servis tepsisini taşıyır.
- 11) Temizlikle ilgili malzemeleri doğru kullanır.
- 12) Tehlike yaratacak durumlardan kaçınır.

ÖZ BAKIM BECERİLERİYLE İLGİLİ KAZANIMLAR, GÖSTERGELERİ VE AÇIKLAMALARI

Kazanım 1. Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular. (Göstergeleri: Saçını tarar, dişini fırçalar; elini, yüzünü yıkar, tuvalet gereksinimine yönelik işleri yapar.)

Açıklamaları: Çocuğun yaşının büyümesiyle birlikte yetişkin desteğinin azaltılarak beden temizliğine ilişkin davranışları göstermesi beklenmektedir.

Kazanım 2. Giyinme ile ilgili işleri yapar. (Göstergeleri: Giysilerini, ayakkabılarını çıkarır, giyer, düğme açar/kapar, ayakkabı bağcıklarını çözer/bağlar.)

Açıklamaları: Çıkarma ve giyme eylemlerinde; düğme açma/kapama, fermuar açma/kapama, çitçit açma/kapama, ayakkabılarını çıkarma-giyme, ayakkabı bağcıklarını çözme/bağlama ve cırtcirt açma/kapama gibi beceriler ele alınır.

Kazanım 3. Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar. (Göstergeleri: Ev ve okuldaki eşyaları temiz ve özenle kullanır, toplar, katlar, asar, yerleştirir.)

Açıklamaları: Çocukların bu becerileri kazanabilmeleri için deneme yapabilecekleri eğitim ortamları düzenlenmeli ve aile iletişim etkinlikleri aracılığıyla bu konulara evde de özen gösterilmesi istenmelidir.

Kazanım 4. Yeterli ve dengeli beslenir. (Göstergeleri: Yiyecek ve içecekleri yeterli miktarda yer/içer. Öğün zamanlarında yemek yemeye çaba gösterir. Sağlığı olumsuz etkileyen yiyecekleri ve içecekleri yemekten/içmekten kaçınır. Yiyecekleri yerken sağlık ve görgü kurallarına özen gösterir.)

Açıklamaları: Çocuğun kendi kendine yemek yemesi ve beslenme araç gereçlerini uygun bir şekilde kullanması desteklenmelidir. Bu süreçte çocuğa sunulan besinlerin yeterli ve dengeli olmasına dikkat edilmelidir.

Kazanım 5. Dinlenmenin önemini açıklar. (Göstergeleri: Kendisini dinlendiren etkinliklerin neler olduğunu söyler. Dinlendirici etkinliklere katılır. Dinlenmediğinde ortaya çıkabilecek sonuçları söyler.)

Açıklamaları: Çocuklara dinlenmenin sadece uyumak olmadığı, farklı şekillerde (uzanmak, müzik dinlemek vb.) de dinlenilebileceği mutlaka belirtilmelidir. Okulda uyumak istemeyen çocuklar uykuya zorlanmamalıdır.

Kazanım 6. Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır. (Göstergeleri: Beslenme sırasında uygun araç ve gereçleri kullanır. Beden temizliğiyle ilgili malzemeleri kullanır. Çevre temizliği ile ilgili araç ve gereçleri kullanır.)

Açıklamaları: Çocuklara hem beslenme ve öz bakım için gerekli araç gereçleri (kaşık, çatal, bıçak, sabun, şampuan, tarak, diş fırçası, havlu, tuvalet kâğıdı gibi) hem de evde ve okulda temizlik ve toplanma için gerekli araç ve gereçleri (toz bezi, süpürge gibi) kullanabilmesi için gerekli fırsatlar verilmelidir.

Kazanım 7. Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur. (Göstergeleri: Tehlikeli olan durumları söyler. Kendini tehlikelerden ve kazalardan korumak için yapılması gerekenleri söyler. Temel güvenlik kurallarını bilir. Tehlikeli olan durumlardan, kişilerden, alışkanlıklardan uzak durur. Herhangi bir tehlike ve kaza anında yardım ister.)

Açıklamaları: Eğitim etkinliklerinde temel güvenlik kurallarının yanı sıra gerekli durumlarda ihtiyaç duyulan güvenlik kuralları da ele alınmalıdır. Örneğin, çocukların arabanın ön koltuğunda oturmaması gerekir. Arabada emniyet kemeri takılmalıdır. Arabanın camından ve pencereden sarkmamak gerekir. Kibritle oynamamak gerekir. Yanan ocak, soba ve ütuden; bıçak gibi kesici aletlerden uzak durmak gerekir. Küçük nesnelere ağza, buruna, kulağa sokmak tehlikelidir. Tanımadığı kişilerin yanına gitmek, tanımadığı kişilerden yiyecek/içecek almak doğru değildir. Uzun süre TV/bilgisayar başında zaman geçirmek doğru değildir. Bilinmesi gerekli telefon numaraları şunlardır; Anne babasının veya acil durumlarda ulaşabileceği bir büyüğünün telefon numarası, Polis (155) ve Jandarma (156), Acil yardım (112), Yangın (110), Orman yangını (177). Ayrıca bu numaraların sadece ihtiyaç duyulduğunda aranması gerektiği vurgulanmalıdır.

Kazanım 8. Sağlığı ile ilgili önlemler alır. (Göstergeleri: Sağlığını korumak için yapması gerekenleri söyler. Sağlığına dikkat etmediğinde ortaya çıkabilecek sonuçları açıklar. Sağlığını korumak için gerekenleri yapar.)

Açıklamaları: Sağlıklı yaşamın en önemli koşullarının yeterli ve dengeli beslenme, yeterince dinlenme/uyku ve gerekli beden hareketlerini yapma olduğu unutulmamalıdır. Etkinliklerde çocukların bu konulardaki düşüncelerini/bilgilerini ifade etmelerine fırsat verilmelidir. Doğru tutumlar kazanabilmeleri için gerekli önlemler alınmalıdır. Sık rastlanan çocuk hastalıkları, bunlardan korunma yolları ve sağaltım yolları hakkında bilgilendirici etkinlikler yapılmalıdır. Bu konular aile katılımı etkinliklerinde de ele alınmalıdır.

4. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNİN PLANLANMASI VE UYGULANMASI

4.1. Okul Öncesi Eğitimin Ortamı ve Öğrenme Merkezleri

Bir okul öncesi eğitimi kurumunun, çocukların eğitim gereksinimlerini karşılar nitelikte tasarlanmış olması önemlidir. İyi tasarlanmış eğitim ortamları çocukların etkin öğrenmelerini destekler ve yaratıcı problem çözme becerilerini geliştirir. Dikkatli ve özenli planlanmış eğitim ortamları eğitim programlarının başarıya ulaşmasında önem taşır. Bu eğitim programının amacına uygun şekilde planlanabilmesi ve uygulanabilmesi için eğitim ortamlarının öğrenme merkezlerini içerecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Öğrenme Merkezleri

Güncellenen programda "ilgi köşeleri" öğrenme merkezleri olarak ifade edilmiştir. Öğrenme merkezleri çocukların serbest oyun oynama gereksinimlerini karşılamak için düzenlenmiş alanlardır. Öğrenme merkezleri günlük eğitim akışında yer alan etkinliklerde ele alınan kazanım ve göstergeler doğrultusunda seçilmiş farklı materyalleri de barındıran, birbirinden çeşitli malzemelerle (çocuk boyundaki dolap/raflar, pano, farklı renkte halılar, yer döşemeleri veya yere yapıştırılan bantlar, vb.) ayrılmış olan oyun alanlarıdır. Öğrenme merkezleri sınıf içinde özelliklerine göre yerleştirilmelidir. Örneğin, hareketli oyunlar oynanabilen blok merkezinin kitap merkezinden mümkün olduğunca uzak bir yerde düzenlenmesi farklı ilgi alanlarında bulunan çocuklara rahatlık sağlayacak, sınıf düzeninin sağlanmasına da doğal yoldan yardımcı olacaktır.

Öğretmen, öğrenme merkezlerinde sınıfın fiziksel özelliklerini ve çocuk sayısını dikkate alarak çocukların bireysel gereksinimlerine ve ilgilerine yönelik düzenlemeler yapar. Oluşturulan merkezin sınırları, uygun etkileşimlerin bir alandan diğer alana kolaylıkla taşınabilmesi ve çocukların değişken ilgilerini yanıtlayabilmesi için esnek olmalıdır. Bunun yanı sıra var olan öğrenme merkezleri; kazanımlara uygun olarak yeni materyaller eklenmesi, bazı materyallerin kaldırılması, bazılarının da tekrar yerine konması şeklinde güncellenmelidir. Böylece çocukların materyallere olan ilgileri canlı tutulabilir. Öğrenme merkezlerinin düzenlenmesinde çocukların da fikirlerinin alınması, sınıfı benimsemelerine ve aldıkları sorumlulukları yerine getirmelerine destek olacaktır. Bir sınıfta kaç merkez olacağını sınıftaki çocuk sayısı ve sınıfın fiziksel koşulları belirler.

Her merkezde oynayacak çocuk sayısını ise sınıftaki merkezlerin sayısı, merkezlerin büyüklüğü ve materyallerin yeterliliği belirler. Belirli bir öğrenme merkezinde oynayacak çocukların sayısı ile ilgili olarak ortaya çıkabilecek bir anlaşmazlık durumunda öğretmen oyun oynama süresine sınır getirebilir. Örneğin, dramatik oyun merkezi ilgi çekici materyalleri nedeniyle çocukların hepsinin aynı anda oynamak istedikleri bir bölüm olabilir. Öğretmen burada bir çalar saat bulundurabilir ve uygun bir süreye ayarlayarak çocukların bu merkezden dönüşümlü olarak yararlanmasını sağlayabilir. Çocuklar bu kuralı içselleştirdiklerinde, saat çaldığında malzemeleri toplayarak dramatik oyun merkezini bir sonraki gruba herhangi bir uyarı olmadan bırakacaklardır.

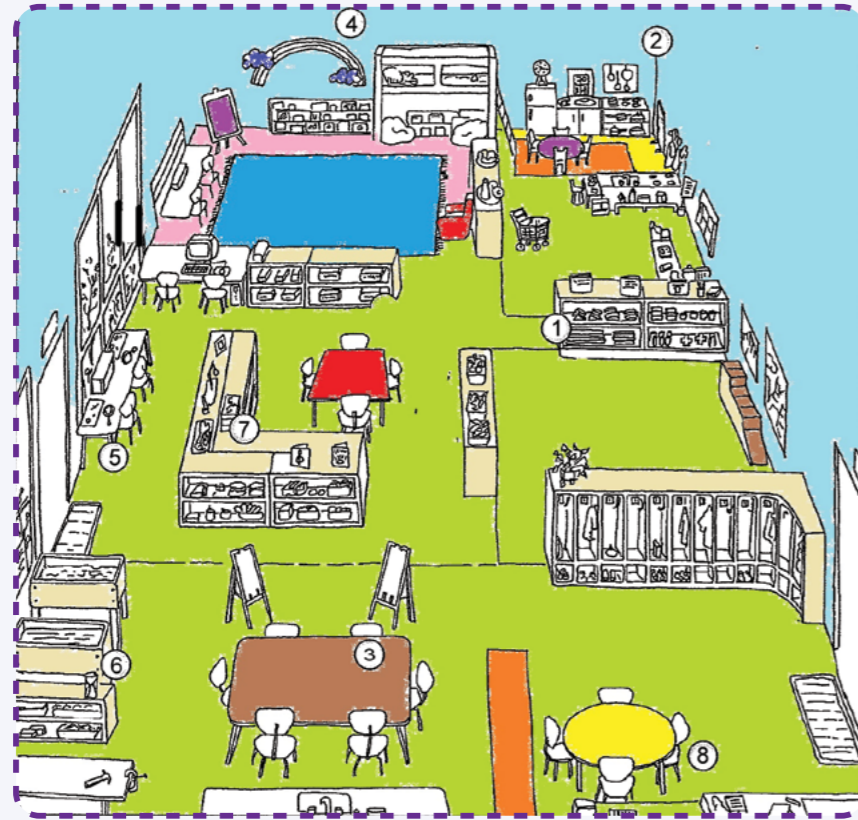
Okul öncesi eğitimi kurumlarında bulunması önerilen merkezler; blok, kitap, müzik, sanat, fen ve dramatik oyun merkezleridir. Sınıfta bulunan merkezlerin adlarının ve sembollerinin bulunduğu farklı renklerde kartlar hazırlanarak ait olduğu merkezde çocukların görebileceği bir yere asılmalı veya yapıştırılmalıdır. Örneğin, kitap merkezi için üzerinde kitap/kitap okuyan çocuk resmi bulunan bir kart veya sanat merkezi için üzerinde palet ve boya fırçalarının resmi bulunan bir kart hazırlanabilir.

Öğretmen gerekli zaman ve durumlarda seçilen temalara uygun olarak bir süreliğine yeni merkezler de oluşturabilir. Örneğin, belirli gün ve haftalardan Kızılay haftasına girildiyse, Kızılay etkinliklerini çağrıştıran materyalleri barındıran bir merkez oluşturulabilir veya sınıfta kardeşi olan bir çocuk varsa bebekler ve gereksinimlerinin yer aldığı bir merkez hazırlanabilir. Bunun yanı sıra çocukların banka, postane, restoran, sağlık kurumları, alışveriş mağazaları vb. yerlerde yaşam becerilerini bağımsızca geliştirip uygulayabilecekleri farklı merkezler de hazırlanabilir. Geçici bir süre için oluşturulan bu merkezler çocukların ilgisine göre iki veya üç gün, bazen de bir hafta boyunca sınıfta yer alabilir.

Öğretmen, öğrenme merkezlerini çocuklar sınıfa gelmeden önce hazırlar. Güne başlama zamanı sonunda tercih ettikleri merkezlerde oynamaları için çocuklara rehberlik eder. Öğrenme merkezini seçen çocuk ilgi ve isteği doğrultusunda etkinliğini sürdürür, çalışmasını bitirdiğinde bir merkezden diğerine geçebilir. Öğretmen, çocuklar merkezdeyken kendisi de sürece katılarak gözlem yapar; çocukları ve eğitim planını değerlendirebilmek için çocukların bireysel özelliklerini, çoğunlukla hangi merkezleri ve hangi arkadaşlarıyla oynamayı tercih ettiklerini not defterine kayıt eder. Çocukların çeşitli deneyimler yaşayıp farklı kazanımlara ulaşabilmesi için onları diğer günlerde değişik merkezlere yönlendirmeye özen gösterir. Bunun yanı sıra merkezlerde farklı arkadaşlarıyla da oynamalarına dikkat eder.

Aşağıda farklı büyüklüklerdeki eğitim ortamlarında öğrenme merkezlerinin yerleşimi verilmiştir:

1. İdeal bir okul öncesi eğitimi sınıfı

1. Blok Merkezi	4. Kitap Merkezi	7. Müzik Merkezi
2. Dramatik Oyun Merkezi	5. Fen Merkezi	8. Giriş ve Bekleme Alanı
3. Sanat Merkezi	6. Kum ve Su Masası	

Yukarıda yer alan çizim birçok merkezin yerleştirilebileceği bir okul öncesi eğitimi ortamını yansıtmaktadır. Mekânın daha küçük olduğu sınıflarda bütün öğrenme merkezlerine yer verilmeyebilir. Böyle bir durumda var olan öğrenme merkezleri birden fazla amaç için kullanılabilir. Örneğin, sanat merkezi aynı zamanda fen merkezi olarak, dramatik oyun merkezi ise aynı zamanda blok merkezi olarak kullanılabilir.

2. İki merkezli küçük bir sınıf

1. Giriş-Koridor/Blok Merkezi 2. Dramatik Oyun Merkezi

Bu ortamlarda dikkat edilmesi gereken nokta, öğrenme merkezlerinin birbirlerinden belirgin bir biçimde ayrılmış olmasıdır. Bunun amacı çocukların küçük gruplar hâlinde her bir öğrenme merkezinde daha etkin çalışabilmesini sağlamaktır. Öğrenme merkezleri birbirinden ayrılmış olsa da birbirinden kopuk ve bağımsız değildir. Çocuklar bir öğrenme merkezinde çalışırken diğerlerinde neler olup bittiğini kolayca takip edebilir. Bir öğrenme merkezinden diğerine erişim oldukça kolaydır. Öğrenme merkezleri birbirinden açık raf sistemine sahip, çocuk boyuna uygun dolaplarla ayrılmıştır. Dolapların çocuk boyuna uygun olması çocuğun çalışmak istediği materyale kendi başına ulaşması ve işini bitirince materyali yine kendi başına yerine kaldırması açısından önemlidir. Olası çarpma ve yaralanmaları önlemek için masa ve sandalyelerin kenarlarının sivri değil oval olmasına dikkat edilmelidir.

Aşağıda öğrenme merkezlerinin tanımı ve amacı açıklanarak bu merkezlerde bulunması önerilen materyaller belirtilmiştir:

Blok Merkezi:

Çocukların yaşadıkları ortamlarda yer alan farklı boyut, şekil ve renkteki figürleri ve bunlar arasındaki ilişkileri fark etmesine ve farklı figürler kullanarak yapı-ınşa oyunları aracılığıyla yaratıcılıklarını kullanmasına olanak tanıyan bir merkezdir. Bu merkez için geniş bir alana ihtiyaç vardır ve çocuklar hareketli olup çok ses çıkarabilecekleri için sessiz olunması gereken merkezlerden uzak olmalıdır.

Materyaller: Farklı materyallerle (ahşap, köpük, plastik, kâğıt, karton) yapılmış bloklar, içi boş bloklar, minyatür hayvan figürleri (çiftlik hayvanları, yabani hayvanlar, evcil hayvanlar) insan figürleri (itfaiyeci, polis, asker vb.), kamyonet ve arabalar, farklı eğimlerdeki rampalar, yol-sokak-bina-trafik işaret ve levhaları, legolar, ev figürleri, farklı renklerde kâğıt ve kartonlar, tekerlekler, kâğıt havlular, tuvalet kâğıdı ruloları, farklı boyutlarda kutu-kartonlar, çeşitli figür ve blokların içine konabileceği kutu ve sepetler vb. bulundurulabilir.

Kitap Merkezi:

Çocukların okuma-yazma etkinliklerine ve kitaplara karşı olumlu tutumlar geliştirmesini sağlayarak, dil ve iletişim becerilerini desteklemeyi amaçlayan bu öğrenme merkezinin rahat, aydınlık ve görece sessiz bir mekânda olmasına özen gösterilmelidir. Bu merkez çocukların basılı materyalleri inceleyebileceği, bazen masada bazen bir mindere uzanarak kitap/dergi vb. bakabileceği bir alandır.

Materyaller: Çocukların ulaşabileceği yükseklikte kitaplık-raflar, resimli kitaplar, sandalye-koltuk, minderler, masa, broşürler, dergiler, ansiklopediler, atlaslar, kataloglar, farklı boyutlarda resimli kartlar, yazılı materyaller, gazete, farklı temalara uygun olarak hazırlanmış afişler, ABC kitapları, kumaş kitaplar, çocukların hazırladığı kitaplar, haritalar, büyüteçler, restoran menüleri, telefon rehberi, hikâye ve masal kahramanlarının maketleri, üç boyutlu resimli kitaplar, hikâyelerin anlatıldığı CD'ler, bilgisayar, yansı cihazı, masa lambası, bilmece kitapları veya kartları, boyama kitapları, tekerleme, şiir kitapları, biyografiler ve kavram kitapları, bellek kartları, kavram oyuncakları vb. bulundurulabilir.

Müzik Merkezi:

Çocukların müzik ile ilgili bilgi ve becerilerini destekleyerek deneyim kazanmalarını sağlayan etkinliklerin yapıldığı bir öğrenme merkezidir. Okul öncesi eğitim kurumunda müzik merkezinin olması, çocukların hem erken dönemde müzik eğitimiyle ilgili bireysel bilgi ve becerilerinin oluşmasını ve gelişmesini sağlayacak hem de genel müzik kültürünün oluşmasına katkıda bulunacaktır. Bu merkezde özellikle gerekli çalgı ve araç-gereçlerin bulundurulması ve bunların hem çocuklar hem de öğretmenler tarafından etkin bir şekilde kullanılması, ritim duygusunun gelişebilmesi ve işitsel algının uyarılması açısından önemlidir.

Çocuk bu merkezdeki çalgı ve araç-gereçler yardımıyla bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal becerilerini artırmaya yönelik çalışmalar da yapabilecektir. Ayrıca öğretmen çocuklarla birlikte artık materyallerden farklı sesler çıkaran müzik araç ve gereçleri yapmaya da özen göstermelidir.

Çalgı ve araç-gereçler: Vurmalı çalgılar (Orff çalgıları) bulundurulmalıdır. Örneğin, ezgili vurmalı çalgılardan glockenspiel, metalofon, ksilofon, ezgisiz vurmalı çalgılardan ise ritim (tartım) çubuğu, kastanyet, marakas, agogo, çelik üçgen, ziller, davul, tef bulundurulması önerilmektedir. Öğretmenin kullanması için piyano, org, gitar, keman, blok flüt, melodika, vb. bulundurulmalıdır. Çocuklarla kullanmak üzere ise CD çalar, klasik müzik CD'leri, çocuk şarkıları CD'leri ve müzik kitapları bulundurulmalıdır.

Sanat Merkezi:

Çocukların geçmiş deneyimleri ve öğrendiklerini temel alarak yeni fikirler ve özgün ürünler ortaya koymalarına olanak tanımayı amaçlayan, farklı malzemelerle etkileşime geçerek keşifler yapabileceği ve farklı deneyimler yaşayabileceği bir merkezdir. Bu çalışmalar süresince çocukların estetik algıları ve manipülatif becerileri gelişir.

Dönem başında ve daha küçük yaş gruplarında daha basit materyaller ile başlanması ve çocukların beceri düzeyleri arttıkça materyallerin de daha karmaşıklaşması gerekir. Çocukların ürettiği ürünlerin çocukların göz hizasında ve çocuklar tarafından sergilenmesine özen gösterilmelidir.

Materyaller: Pastel boya, kuru boya, gazlı kalem, sulu boya, akrilik boya, tutkallı boya, beyaz kâğıt, renkli fon kartonları, rulo kraft kâğıtları, naylon poşetler, köpük (strafor) panolar, kumaş, cam, metal yüzeyler, düz taşlar, şişe kavanoz ve çeşitli büyüklükte karton kutular, kâğıt bardaklar, desenli duvar kâğıtları, kap kâğıtları, gazete dergi, ahşap boyama materyalleri, her türlü kolaj (kesme yapıştırma) malzemeleri, değişik renk ve desende kâğıtlar, alüminyum folyo, yoğurma materyali olarak oyun hamurları, kil, yapıştırıcı olarak beyaz (plastik) tutkal, makaslar, kâğıt peçete ve ruloları, pipetler, kürdan, kumaş parçaları, renklendirilmiş pamuklar, şampuan şişeleri, ipler, düğmeler, alçı kalıpları, maskeler, makarnalar, boncuklar, resamlara ait tablolar ve reproduksiyonlar, kartpostallar, posterler, gezi fotoğrafları, müze broşürleri, çıkartmalar, resimli takvimler, çocukların yaptığı resimler, sergi panosu, sanat haberlerinin yer aldığı gazete ve dergiler, çocukların çektiği fotoğraflar, proje çalışmaları, koleksiyonlar, ülkeleri tanıtan resimler, çocuklar için önlük veya eski tişörtler, palet, tuval, baskı çalışmaları için; yaprak patates, çarşaf, süngerden kalıplar, fırçalar, şövaleler vb. bulundurulabilir.

Fen Merkezi:

Çocuklar dünyaya karşı içten gelen bir merak duyar ve çevrelerinde olup biteni öğrenmek isterler. Bu öğrenme merkezi çocukların merak duygusu ve öğrenme arzusunu uyarmayı ve çocukların yaşadıkları dünya hakkında yeni şeyler öğrenmelerini desteklemeyi amaçlar.

Çocukların bilimsel süreç becerilerini geliştirebilecekleri bu merkez, aydınlık olmalı, rahat çalışılabilecek şekilde düzenlenmeli ve görece sessiz merkezlere yakın olmalıdır.

Materyaller: Standart ve standart olmayan duyu malzemeleri bulundurulabilir (Örneğin, kum, su, pirinç, nohut, mısır farklı boyuttaki kaplara konabilir veya büyükçe bir kap farklı zamanlarda farklı malzemelerle doldurulabilir). Materyallerin gerçek nesnelere oluşmasına özen gösterilmelidir. Akvaryum, saat, takvim, cetvel, mezura, metre, hesap makinesi, kum saati, küre, harita, ülkeleri tanıtan resimler, büyüteç, mikroskop, stetoskop, bilgisayar, ayna, termometre, kronometre, pusula, dürbün, ip, lastik, rafya, kurdele, rüzgâr gülü, miknatıs, terazi, kuru yapraklar, taşlar, böcek koleksiyonları, ölçü kapları ve ölçü kaşıkları, bilim kitapları, slayt ve slayt makinesi, kamera, fotoğraf makinesi, fen ve doğa konusu ile ilgili fotoğraflar, afişler, filmler, belgeseller, insan vücudu modeli, iskelet modeli, diş modeli, evcil hayvanlar, evcil hayvan kafesleri, kuş yuvaları, hayvan tüyleri, bitkiler ve çimlendirme kapları, kum, kil, toprak, su, deniz kabukları, el feneri, saç kurutma makinesi, piller, teller, ampuller, radyo gibi elektrikli aletler, süzgeç, huni, plastik kaplar, kapaklar, kek kalıpları ve kovalar gibi çeşitli mutfak eşyaları, fasulye, nohut, mercimek gibi değişik baklagiller ve tohumlar, un, tuz, şeker, kabartma tozu, tutkal, mum, tebeşir, pamuk, tarak, farklı dokularda kumaşlar, makas, besin piramidi panosu, balonlar, naylon torbalar, çeşitli demir ve tahta çubuklar, röntgen filmleri gibi malzemeler bulundurulabilir. Sayı kartları, (kartondan, mukavvadan, tahtadan sayılar), eşleştirme kartları, boncuklu abaküs, üç boyutlu nesnelere (renkli kapaklar, kâğıt bardak), renkli kâğıtlar, çeşitli uzunluklarda materyaller (kalemler, pipetler, boyalar), toplar, balonlar, legolar, bloklar, yazı tahtası ve yapbozlar da bu merkezde bulundurulabilecek malzemelerdendir.

Dramatik Oyun Merkezi:

Oyun çocuğun bütün gelişim alanlarını destekler. Çocuklar dramatik/sembolik oyun sırasında nesnelere ve kişilerle etkileşimde bulunur ve nesnelere düşünce, durum ve diğer nesnelere temsil etmek için kullanırlar. Sembolik düşünmenin gelişimini destekleyen bu öğrenme merkezinde çocuğun farklı roller almasına, yeni keşiflerde bulunmasına, günlük yaşamdan olayları ve kişileri doğaçlama olarak canlandırmasına imkân sağlayan materyaller yer almaktadır.

Bu merkez için çocukların serbestçe oyun oynamasını, birbirleriyle etkileşmesini ve farklı oyun senaryoları oluşturmasını destekleyecek genişlikte bir alan düzenlenmeli ve bu alanın sessiz olunması gereken merkezlerden uzak olmasına özen gösterilmelidir.

Materyaller: Kukla perdesi, çeşitli kuklalar (el kuklası, ipli kukla, parmak kuklası, çomak kukla vb.), maskeler, kostümler, şapkalar, şallar, atkılar, kurdeleler, tüller, eşarplar, çantalar, aksesuarlar, yapılandırılmış oyuncaklar (Örneğin, evcilik oyuncakları, tamir malzemeleri vb.), minderler, çantalar, peruklar, eldivenler, kemerler, gözlükler, yağmurluklar, oyun evi, bloklar, çadır, sepetler, çeşitli tiyatro oyunlarının afişleri, posterler, maketler, minyatür oyuncaklar, çeşitli meslek gruplarına özgü materyaller, örneğin: stetoskop, itfaiyeci miğferi, aşçı şapkası, tarak, ayna, bardaklar, oyuncak yemek takımı (tabak, çanak, kaşık, çatal), piknik sepeti, vazo ve çiçekler, boş kutular, süpürge, fırça, faraş, telefon, cep telefonu ve telefon rehberi, gazete, dergiler, magazinler, defterler, kalemler, renkli kâğıtlar, kendinden yapışkan not kâğıtları, eski daktilo, klavye, önlükler, kablosu kesilmiş eski saç kurutma makinesi vb. bulundurulabilir.

4.2. Etkinlik Çeşitleri ve Açıklamaları

Etkinlik Çeşitleri; Türkçe, Sanat, Drama, Müzik, Hareket, Oyun, Fen, Matematik, Okuma Yazmaya Hazırlık ve Alan Gezileri şeklindedir. Öğretmen veya çocuklar tarafından yapılandırılmış/yarı yapılandırılmış/yapılandırılmamış etkinlikler sınıf içinde yapılabileceği gibi açık havada da yapılabilir. Öğretmenlerin bu etkinlikleri mümkün olduğunca açık havada da gerçekleştirmesi beklenmektedir. Etkinlikler tek tek planlanıp uygulanabileceği gibi birden fazla etkinlik çeşidi bir araya getirilip bütünleştirilmiş etkinlikler de hazırlanabilir. Etkinlikler bireysel, küçük grup veya büyük grup şeklinde planlanıp uygulanabilir.

Bireysel etkinlik, çocuğun kendi başına yaparak yaşayarak öğrenmesini amaçlar. Bu etkinlikler, çocukların bireysel ilgi, gereksinim ve yetenekleri ile gelişim özelliklerini dikkate alarak onların potansiyel gelişimlerini desteklemek amacıyla planlanan etkinliklerdir.

Küçük grup etkinliği, çocukların yaş, gelişim özelliği, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda gruplara ayrılarak farklı çalışmalar yaptıkları etkinliklerdir. Gruptaki çocukların hepsinin aynı etkinliği küçük gruplar hâlinde yaptıkları etkinlikler büyük grup etkinliğidir. Küçük grup etkinliklerinde ise her grubun etkinliği ayrı ayrı planlanmalıdır. Başka bir deyişle küçük grup etkinlikleri, öğretmenin farklı yöntem ve teknikleri kullanarak aynı kazanım ve göstergelere yönelik etkinlikler planlamasıdır. Böylece çocuklar aynı kazanımlara farklı yollardan ulaşabilirler. Örneğin, çocuklar aynı renk ve boyuttaki kutularla ve artık materyallerle neler yapabilecekleri hakkında konuşurlar, planlamalarını yaparak gruplara ayrılırlar. Gruplar kararlarını uygulayarak üç boyutlu farklı ürünler oluştururlar.

Bir diğer örnekte ise öğretmen çocuklara ilginç gelebileceğini düşündüğü bir nesne ile sınıfa gelir. Bu nesnenin ne olduğu, ne işe yaradığı, hangi malzemelerden yapıldığı hakkında konuşulur. Bu nesne ile neler yapılabileceği sorulur. Çocuklar küçük gruplara ayrılarak karar verdikleri farklı etkinlikleri (müzik, sanat, matematik, oyun gibi) yaparlar.

Büyük grup etkinliği, aynı kazanımlara ulaşmayı amaçlayan, aynı yöntem, teknik ve materyaller kullanılarak sınıftaki tüm çocuklarla birlikte yapılan etkinliklerdir.

Bütünleştirilmiş etkinlik, birden fazla etkinliğin uygun geçişlerle bir araya getirilmesinden oluşur. Etkinliklerin bir etkinlik planının öğrenme sürecinde arka arkaya sıralanması demek bütünleştirmek demek değildir.

Aşağıda etkinlik çeşitleri tanımlanmış ve örnek etkinlikler belirtilmiştir.

Matematik Etkinliği:

Matematik eğitimi, çocuğun bilişsel gelişimine katkı sağlamak, çocuklarda matematiğe karşı olumlu bir tutum kazandırmak, çocukların önceden getirdikleri kavramsal bilgilerle yeni bilgiler arasında bağ kurmasına yardımcı olmak, matematiksel kavramların neden ve nasıl kullanıldığını anlamaya yardımcı olmak amacını taşımaktadır. Ayrıca matematik etkinlikleri ile çocuklarda matematiksel sorgulama becerisini geliştirmek amaçlanmalıdır. Uygulanan matematik etkinlikleri ile çocuklar çevrelerindeki örüntüleri fark etmeli, varsayımlar geliştirip bunları deneyebilmeli, problem çözebilmeli, akıl yürütebilmeli ve matematiksel kavramları kullanarak iletişim kurabilmelidirler.

Matematik, çocukların günlük hayatta karşılaşılabilecekleri örneklerle de verilmelidir. Örneğin, oyuncakları kutusuna doldururken veya eşyaları bavula yerleştirirken bunların sığma durumunu tekrar tekrar denemek ve konuşmak, hacim kavramının gelişmesine yardımcı olacaktır.

Örnek, etkinlikler: Öğretmen matematik etkinliklerinde mümkün olduğunca gerçek nesnelere çalışmalar yapmalı, daha sonra sembollerle çalışmaya devam etmelidir. Etkinliklerde kullanılan nesne sayısının 10'dan fazla olmamasına özen gösterilmelidir. Ölçme çalışmaları yapılmalı ve çocukların özellikle standart olmayan ölçü birimleri (ayak, kalem, kürdan, kitap vb.) kullanarak doğal ölçme çalışmaları yapmalarına olanak sağlanmalıdır. İlişki kurma, eşleştirme, gruplama, örüntü oluşturma, sıralama, sayma, toplama-çıkarma, geometrik şekilleri (semboller) tanıma ve grafik hazırlama çalışmaları da matematik etkinliklerindedir.

Drama Etkinliği:

Drama çocukların bir grup içerisinde durum veya olayları kendi yaşantılarından yola çıkıp materyaller kullanarak, dramatik formlar yoluyla canlandırmalarıdır. Okul öncesinde drama; çocuğun yaparak yaşayarak öğrenmesini amaçlayan, bütün gelişimlerini destekleyen, daha önceden belirlenmiş amaçları olan, olayları sözel veya sözel olmayan iletişim yöntemleriyle ifade etmeye dayalı, içinde canlandırmaların olduğu bir etkinliktir.

Öğretmenin liderliğinde uygulanan drama sürecinde ısınma, canlandırma ve değerlendirme

çalışmaları yer almaktadır. Isınma çalışmalarına hareket çalışmaları ile başlanabilir. Hareket çalışmaları çocukların kendi vücudunu tanımalarına veya uzamsal farkındalık geliştirmesine yönelik oyunlardan oluşur. Bu süreç çocukların oyuna katılma isteğini artırır, çocukların birbirlerine ısınmalarını ve rahatlamalarını sağlar, çocukları doğaçlama yapmaya hazırlar. Canlandırma aşamasında, belirlenen kurallar içinde çocuklar özgürce oyun kurarlar. Bu aşamada öykü oluşturma, dramatisasyon, rol oynama, doğaçlama gibi tekniklerden birine veya birkaçına birden yer verilebilir. Belirtilen tekniklerden hem canlandırma aşamasında hem de diğer aşamalarda yararlanılabilir.

Değerlendirme aşamasında, eğitimci tarafından yansıtma ve değerlendirme sorularıyla drama etkinliğinin değerlendirilmesi yapılmalıdır. Değerlendirmede çocuklardan süreç ile ilgili afiş hazırlamaları, resim yapmaları gibi farklı çalışmalar yapmaları da istenebilir.

Okuma Yazmaya Hazırlık Etkinliği:

İlkokula hazırlık çalışmaları; çocukların okul öncesi eğitim kurumlarına devam ettiği süre boyunca sosyal ve duygusal, motor, bilişsel, dil ve öz bakım becerileri gibi bütün alanlarda eşit şekilde desteklendiği çalışmaların bir bütünüdür. Bu alanda yapılacak çalışmalar çocuğun okul öncesi eğitim kurumuna başladığı ilk günden itibaren bütün gelişim alanlarını kapsamalı ve birbiri üzerine eklenerek gitmelidir. Çocuğun bir beceriyi tam anlamıyla kazanabilmesi için uzun yıllara ihtiyaç vardır.

Başka bir deyişle, ilkokula hazırlık çalışmaları genel anlayışın aksine, sadece okul öncesi eğitim kurumlarında okuma yazmaya hazırlık etkinlikleri içinde yapılan bir senelik çalışmalar değildir. Okul öncesi eğitim programının bütünü aynı zamanda ilkokula hazırlık programıdır. Okul olgunluğu ancak bu şekilde kazanılabilir. Okuma yazmaya hazırlık çalışmaları ilkokula hazırlık çalışmalarının içerisinde yer alan ve çocukların ilkokula geçişini kolaylaştırmak, hazır bulunuşluk düzeylerini artırmak amacıyla yapılan etkinliklerdir. **Kesinlikle okuma veya yazma öğretmek amacını taşımamaktadır. Programda okuma ve yazma öğretimi yoktur. Harfleri göstermek ve harfleri yazdırmak da yoktur.**

Okuma yazmaya hazırlık çalışmaları sadece masa başında yapılan kitap/kavram/çizgi çalışmaları olarak değerlendirilmemelidir. Aksine, bu çalışmalar birçok farklı etkinlik çeşidi ile (sanat, drama, müzik, oyun vb.) gerçekleştirilmelidir.

Okul öncesi eğitimde amaç, çocuklara okuma ve yazma öğretmek değil onların ilkokulda okuma ve yazmayı hızlı öğrenebilmesi için gereken ön becerileri kazandırmaktır. Çocukların öncelikle, okuma yazmanın gerekliliğini ve gerçek yaşam ile ilişkisini anlamaları önemlidir. Böylece çocukların, okuma yazmaya ve okula karşı olumlu bir algı geliştirmeleri desteklenecektir. Okuma yazma için farkındalık yaratmak ve heveslendirmek yapılacak çalışmaların amacına ulaşabilmesi açısından son derece önemlidir.

Aşağıda verilen örnekler ilkokula hazırlıkta temel olan becerilerin gelişimini desteklemeye yöneliktir:

1. Görsel algı çalışmaları (el-göz koordinasyonu, şekil-zemin ayrımı, şekil sabitliği, mekânda konum, mekânsal ilişkiler, hız, vb.).

2. İşitsel algı/fonolojik farkındalık çalışmaları (dinleme, konuşma, sesleri hissetme, ayırt etme, aynı sesle başlayan ve biten kelimeler üretme vb.).
3. Dikkat ve hafıza çalışmaları (benzerlikleri ve farklılıkları bulma, akılda tutma, hatırlama vb.)
4. Temel kavram çalışmaları (program kitabındaki kavram listesinde bulunan ve gerekli görülen diğer kavramlar ile ilgili çeşitli çalışmalar).
5. Problem çözme ve tahmin çalışmaları.
6. Kalem kullanma ve el becerisi çalışmaları (kalemi doğru tutabilme, kalem kontrolü ve doğru kullanabilme, çizme, boyama, kesme, katlama, yoğurma, yapıştırma vb.).
7. Öz bakım becerilerini geliştirme çalışmaları.
8. Güven ve bağımsız davranış geliştirme çalışmaları.
9. Sosyal ve duygusal olgunluk geliştirme çalışmaları.
10. Okuma yazma farkındalığı ve motivasyon geliştirme çalışmaları.
11. Duyu eğitimi çalışmaları.
12. Nefes ve ritim çalışmaları vb.

Sanat Etkinliği:

Çocuğun yaratıcılığını ve hayal gücünü kullanarak problem çözmesine, eleştirel ve çözüm odaklı düşünmesine olanak tanıyan etkinliklerdir. Sanat etkinlikleri aynı zamanda çocukların kendilerini ifade ederek iletişim becerilerini geliştirmesine yardımcı olur. Bunlara ek olarak sanat etkinlikleri çocuğun kendini, içinde bulunduğu kültürü ve diğer kültürleri daha iyi anlamasına olanak tanıyarak farklılıklara saygı duymasına da yardımcı olur.

Küçük grup çalışması olarak planlanan, çocukların ilgi ve gereksinimlerine yönelik olarak bireysel olarak da uygulanabilen etkinliklerdir. Sanat etkinlikleri bir öğrenme merkezinde yapılabileceği gibi gün içinde ayrı bir etkinlik olarak da yer alabilir. Süreç tek bir ürün ortaya çıkarmak amaçlı planlanmaz. Grubun sayısına ve özelliğine göre çeşitli etkinlikler ve etkinliklerle ilgili materyaller hazırlanmalı, çocuğa seçme fırsatı tanınmalıdır.

Örnek etkinlikler: Çeşitli sanatsal tekniklerin ve artık materyallerin kullanıldığı kolaj ve üç boyutlu çalışmalar, kesme, yırtma-yapıştırma, boyama çalışmaları yapılabilir, bir sanatçının atölyesi ziyaret edilebilir, bir müze veya galeriye gezi düzenlenebilir.

Türkçe Etkinliği:

Türkçe etkinliği çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak, sözcük dağarcıklarını geliştirmek ve iletişim becerilerini artırmak için planlanan etkinliklerdir. Türkçe etkinliklerinin amacı; çocukların Türkçeyi düzgün kullanmasını, sesleri çıkarabilmesini, farklı söz dizimsel yapıları anlama ve kullanmasını, dinleme becerilerini kazanmasını, duygu ve düşüncelerini sözel ve sözel olmayan yollarla ifade etmesini, ses tonunu ayarlamasını ve sözcükleri doğru üretmesini sağlamaktır. Bunların yanı sıra Türkçe etkinliklerinin önemli işlevlerinden birisi çocukların kitaplara karşı olumlu tutum geliştirmelerini desteklemek ve kitap sevgisini aşılmasıdır.

Eğitim programlarında dil ve iletişimin desteklenebilmesi için çocuk-çocuk ve yetişkin-çocuk iletişimini teşvik eden bir yaklaşımın kullanılması önemlidir. Seçilen etkinliklerin sözel ve sözel olmayan dil becerilerini kapsamaması, örneklerle çeşitlendirilmesi, yorumlara ve farklı çıkarımlara olanak sağlaması, ilk elden deneyim kazanmanın, yaparak-yaşayarak öğrenmenin desteklenmesi kalem-kâğıda dayalı becerilerden çok daha fazla önem taşımaktadır.

Erken okuryazarlık becerileri çocuğun gelecekteki okuma ve yazma süreci ve okul başarısı için çok önemlidir. Dil ve erken okuryazarlık birbiri ile yakından ilişkilidir. Okuma yazmadan farklı olan erken okuryazarlık, özellikle okul öncesi dönemde dil becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim programları ile desteklenmekte ve çocukların gelecekteki okuryazarlık başarılarında önemli rol oynamaktadır. Çocukların harfleri öğrenmelerini hedefleyen programlar yerine sınıf içinde uyaklı sözcüklerden oluşan şarkılar söylenmesini ve seslerin sözcük içindeki konumlarına dayalı oyunlar oynanmasını destekleyen programlar onlara anlamlı deneyimler sağlar.

Türkçe etkinlikleri planlarken öğretmenlerin çocukların yaş ve gelişim özelliklerine dikkat etmesinin yanı sıra eğitim ortamını düzenlemesi, farklı yöntem ve teknikleri kullanması, sosyal ve kültürel olarak dezavantajlı çocukları göz önünde bulundurması gerekmektedir.

Örnek etkinlikler: Tekerleme söyleme, parmak oyunu oynama, şiir okuma, bilmece sorma, sohbet etme, resimli kitap okuma, etkileşimli ve paylaşımlı okuma, öykü anlatma, taklit oyunları, dramatizasyon (canlandırma), öykü tamamlama, başka öykü oluşturma, öyküyü tekrar anlatma, bir öyküyü resimlendirme ve resimlerden yeni bir öykü oluşturma gibi etkinliklerdir.

Resimli öykü okuma çalışmalarında eğitimciler, öykü sonunda çocuklarla sohbet ederek öyküdeki ana olay, karakterler, öyküyü oluşturan sorunlar ve giriş, gelişme ve sonuç hakkında sorular sorabilirler. Resimli kitapları oluşturan resim, yazı, renk, boyut gibi temel özellikler ile yazar ve çizerler hakkındaki konuşmalar çocuklara kitabı oluşturan unsurları tanıtır.

Etkileşimli kitap okuma çalışmalarında öğretmen çocuklara sorular sorar, tahminlerde bulunmalarını isteyerek onların kitapta geçen olay ve karakterlere tepki vermesini sağlar, hedef sözcükler belirleyerek yeni sözcükler kullanır. Paylaşımlı kitap okuma çalışmalarında öğretmen büyük ve resimli öykü kitapları kullanarak çocukların kitabın yazı ve resimlerini görmelerini sağlayacak şekilde oturur. Kitap, birlikte etkileşimli bir şekilde okunur.

Oyun Etkinliği:

Oyun, çocukların uzmanlık alanıdır. Dünyanın her yerinde çocuklar her koşulda, her zaman, her şeyle oyun oynayabilirler. Oyun sadece çocukların değil yaşam boyu bireylerin haz verici uğraşı olarak önemini sürdürür. Çocukluk döneminin vazgeçilmez uğraşı olan oyundan en etkili öğrenme fırsatı olarak yararlanılmalıdır. Çocuklar öğrenme deneyimlerini oyunları aracılığı ile geliştirirler ve zenginleştirirler.

Oyun, çocukların eylem düzeyinde katılım gösterdikleri, düşünce ve duygularını ifade ettikleri, meraklarını giderecek araştırma ve gözlem yapma olanağı buldukları, yeni keşiflerde buldukları, nesnelere ve kişilerle etkileşim içinde buldukları haz verici bir etkinliktir. Oyun çocukların zorunlu değil gönüllü eylemdir. Oyun çocukları fiziksel ve duygusal olarak rahatlatığı için zihinsel olarak da öğrenmeye elverişli bir ortam sağlar. Çocuklar oyun oynayarak bütün deneyim alanlarında gelişim gösterirler; bir başka deyişle oyun çocuğu geliştirir, ancak aynı zamanda oyunun kendisi de gelişimsel bir süreçtir. Yani, çocukların yaşlarıyla paralel olarak oyunları da gelişir. Bu nedenle çocukların yaşlarına, gelişimsel gereksinimlerine ve ilgilerine göre farklı oyun fırsatları sunmak gerekmektedir. Örneğin, çocuklar sadece sınıf içinde değil, açık havada da oyun oynayabilecekleri fırsatlardan yararlandırılmalıdır. Ayrıca çocuklara yeni ve orijinal oyunlar üretebilecekleri çeşitli oyun materyalleri de sunmak önemlidir. Çocuklar sadece eğitsel materyal olarak yapılmış oyuncaklarla oynamazlar, onlar için sağlık ve güvenlik tedbiri alınmış her şey etkili bir eğitsel materyale dönüştürülebilir. Bu bağlamda çocukların öğrenme deneyimlerini destekleyecek uyarıcılar yönünden zenginleştirilmiş çevreler de önemlidir.

Oyun çocukların hareket gereksinimini de karşıladığı gibi oynanan oyunun türüne göre hayal dünyasını zenginleştirir. Ayrıca oyunda günlük yaşam deneyimlerinin provasının yapıldığını, gerçek yaşam becerilerinin temellerinin atıldığını, çocuğun kendisini ve çevresini tanıma fırsatı bulduğunu, duygusal güvenlik alanı yarattığını da vurgulamak gerekir.

Çocukların oyun oynama gereksinimini karşılayabilmek için, günlük eğitim programı kapsamında farklı türlerde, farklı kazanımlara hizmet edecek çeşitli oyun oynama fırsatları sunmak önemlidir:

Yapılandırılmamış oyun/serbest oyun: Bireysel, eşli, küçük veya büyük grup hâlinde oynanan oyunlar sırasında çocuklar tamamen kişisel ilgi ve tercihleri doğrultusunda oynarlar. Nerede, kiminle, ne ile ve nasıl oynayacaklarına çocuklar karar verirler. Çocukların çok yönlü gelişimini göz ardı eden akademik hedeflere odaklanmış okullarda çocukların bu oyun türünde oyun oynaması çok sınırlı olabilir, bu nedenle çocukların oyun oynama haklarını koruyacak tüm tedbirlerin alınması gerekmektedir. Bütün günlük okul programlarında sabah okula gelişte ve akşamüstü okuldan ayrılmadan önce yapılandırılmamış oyun ortamlarında serbest oyun oynanması mutlaka sağlanmalıdır.

Yarı yapılandırılmış oyun etkinlikleri: Çocukların gelişiminin bütün boyutlarda desteklenmesini hedefleyen, öğretmen veya çocuk tarafından başlatılan, çocukların aktif katılımı ile sürdürülen, çocuk merkezli, açık uçlu bir süreç olarak işleyen yaratıcı oyun etkinliklerinden oluşan oyunlardır. Oyunun bir öğretim yöntemi olarak kullanıldığı bu etkinliklere, günlük eğitim akışı içinde mutlaka yer verilmelidir.

Yapılandırılmış oyun etkinlikleri: Çocukların gelişimsel ilerlemelerini desteklemek amacıyla kuralları başkası tarafından belirlenmiş oyun etkinliklerine küçük ve/veya büyük gruplarda katılımını sağlayan oyunlardır. Geleneksel çocuk oyunları bu kategorideki oyunlardır.

Bu farklı oyun türlerine eğitim programında dengeli bir şekilde yer vererek çocukların gelişimlerini en üst seviyede desteklemek mümkün olabilecektir.

Müzik Etkinliği:

Müzik etkinlikleri, çocukların hem bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyen hem de müziksel gelişim sürecini olumlu yönde etkileyen çalışmalardır. Bu çalışmalar, ses ve müzik dinleme ve ayırt etme çalışmaları, ritim çalışmaları, nefes ve ses çalışmaları, şarkı söyleme, çalgı çalma, yaratıcı hareket ve dans, müzik eşliğinde hareket, müzikli öykü oluşturma gibi etkinliklerden oluşur.

Bu etkinlikler, doğru ve nitelikli müzik dinleme, söyleme ve çalma alışkanlıklarını çocuğa kazandırmanın yanı sıra, yerel, ulusal ve evrensel çocuk müziğini tanımasını da destekler. Ayrıca bu etkinlikler, bireysel olarak ve toplulukta müzik yapma, başkalarını dinleme, iş birliği yapma gibi sorumluluklar kazandırır.

Müzik, öğrenmeyi ve algılamayı kolaylaştıran etkin yollardan biridir. Müzik etkinlikleriyle çocuk, ince-kalın, hızlı-yavaş, uzun-kısa gibi pek çok kavramı öğrenir ve pekiştirir. Bunun yanı sıra konuları daha kolay anlayabilir. Eğitici ve öğretici çocuk şarkıları, ezgili saymaca, bilmece, tekerleme ve atasözleri dil gelişimine katkı sağlamak için kullanılan araçlardır. Çocuk bunları söylerken hem zevk alacak hem de doğru ve akıcı konuşma becerilerini kazanacaktır.

Müzik etkinliğinin, çocuğun motor gelişimine de büyük katkısı vardır. Çocuklar müzikle bedensel hareketleri birleştirerek müziğin karakterine ve ritmine uygun ve belli bir düzen içerisinde hareket etme becerisini kazanır. Müzik etkinliği ayrıca basit vurmali çalgılar çalarak el-göz koordinasyonunu ve aynı anda iki elini birlikte kullanabilme becerisini de kazandırır.

Çocukların kendilerini sözel olarak kolayca ifade edemediği durumlarda, müzik etkinlikleri sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyerek özgüven kazanmalarına yardımcı olur.

Fen Etkinliği:

Çocukları dikkat etmeye, soru sormaya, merak etmeye, gözlemlemeye, araştırmaya, incelemeye ve keşfetmeye yönelen etkinliklerdir. Çocuklar ilk elden deneyimler kazanırken onların bilimsel süreç becerilerini kullanmalarına özen gösterilmelidir. Bu etkinliklerle yaşam gerçeklerini tanıtırken çocuklarda çevre farkındalığı da sağlanacaktır. Çocukların çevrelerine karşı doğru tutumlar geliştirebilmeleri ve doğru davranabilmeleri için öğretmenin tutumlarının da doğru olması ve doğru davranması gerektiği unutulmamalıdır.

Örnek etkinlikler: Doğal ortamlara giderek yürüyüş yapma, doğayı, doğadaki canlı ve cansız varlıkları gözlemleme, varlıkların değeri ve korunmasına yönelik bilgilendirme, keşifler ve icatlar

yapma, mutfakta besin hazırlama, koleksiyon yapma, mevsim veya hava durumu panosu hazırlama, kitap ve dergi inceleme, fotoğraf çekme, fotoğraf inceleme, belgesel vb. izleme, mıknaş, büyüteç, pusula gibi basit araçları tanıma ve kullanma, doğal ve doğal olmayan malzemeleri inceleme ve ilgili bilim alanlarındaki kaynak kişileri konuk olarak çağırma etkinlikleri fen eğitimine destek veren etkinliklerdendir. Deney, kavram ağı ve analogi (benzetişim) yöntemleri ile gerçekleştirilen kavram eğitimi çalışmaları da fen etkinlikleri arasında yer almaktadır.

Hareket Etkinliği:

Hareket etkinliğinin amacı, çocukların temel hareket becerilerini geliştirerek çocuğun fiziksel, motor, bilişsel, dil, sosyal ve duygusal gelişimine ve öz bakım becerilerine katkıda bulunmaktır. Böylece çocuğun fiziksel etkinliklere yaşam boyu katılımı da sağlanabilir. Çocukların fiziksel ve motor yeterliliklerinin, algısal motor gelişimlerinin ve hareket becerilerinin yani yer değiştirme, nesne kontrolü ve denge becerilerinin geliştirilmesini içeren etkinliklerdir. Bu etkinlikler süresince çocukların temel hareket becerileri, beden farkındalığı motor yeterliliği (güç, koordinasyon, hız, çabukluk) ve fiziksel yeterliliği (esneklik, kuvvet, dayanıklılık) gelişir.

Örnek etkinlikler: Beden farkındalığını (bedenin omuz, bel, dirsek ve bilek gibi değişik bölümleri), alan farkındalığını (yukarı, aşağı, ön, arka, sağ, sol gibi), kuvvet, hız, çabukluk, esneklik, dayanıklılık ve koordinasyonu geliştirici etkinlikler, yapılabilecek etkinlikler arasındadır. Çocukların bireysel özelliklerini dikkate alan, onları güdüleyici, benlik algılarını ve özgüvenlerini pekiştirici etkinliklere yer verilmelidir. Uygulamalarda çevre düzenlemesine, çocukların yaşlarına uygun ve temel hareket becerilerini kazandırmada etkili olacak materyaller seçilmesine özen gösterilmelidir.

Etkinliklerde top, ip, tebeşir, hulahup, denge tahtası gibi yapılandırılmış materyaller gibi açık hava oyun materyallerinin kullanımına ek olarak doğanın çocuklara sunduğu farklı yapıdaki zeminler, tırmanma olanakları, denge için kullanılacak kütükler gibi materyal ve ortamlar da kullanılmalıdır. Ayrıca geleneksel/yöresel çocuk oyunlarının, açık havada oynanan sokak oyunlarının da hareket etkinlikleri kapsamına dâhil edilmesi etkinlikleri çeşitlendirecektir.

Hareket etkinliği, çocukların motor gelişimlerinin desteklenmesi ve hareket becerilerinin kazandırılması amacıyla ele alınabileceği gibi geçiş etkinliği olarak da uygulanabilir. Bu durumda yapılacak çalışmalar için etkinlik planı hazırlanmasına ve bunların günlük eğitim akışına yazılmasına gerek yoktur.

Etkinlikler en az 30 dakika sürmeli bu sürenin ilk 5 dakikası ısınma oyunları, 20 dakikası bir önceki uygulamanın tekrarı ve yeni temel hareket becerileri, son 5 dakikası da soğuma etkinlikleri olmalıdır. Hareket beceri etkinlikleri sınıf içinde veya açık havada, bahçede uygulanabilir.

Alan Gezisi:

Alan gezileri çocukların araştırma, problem çözme ve olayı yerinde gözleme yolu ile doğrudan ve anlamlı öğrenme gereksinimlerini karşılama amacını taşımaktadır. Yalnızca fen eğitimi etkinlikleri kapsamında düşünülmemesi gerekir. Bu geziler bir yandan çocukların yaşadıkları çevreyi tanımalarına, bir yandan da eğitim programına alınan kazanımlara ulaşmalarına ve kavramları öğrenmelerine ortam hazırlar.

Örnek geziler: Çocukların ilgisini çekecek, yöresel, kültürel, mesleki ve güncel önem taşıyan her mekân çocuk için doğal öğrenme alanıdır. İçinde bulunulan yöredeki tarihî bir yer, müze, bir ressamın sanat atölyesi, matbaa, tarla, bahçe, park ve herhangi bir materyalin, araç veya gerecin üretim atölyesi gibi mekânlara alan gezileri düzenlenebilir.

4.3. Aylık Eğitim Planı

Bu programda, öğretmenin eğitimini aylık dönemler hâlinde planlaması önerilmektedir. Aylık plan, bir öğretmenin çalıştığı çocuk grubunun gelişimini desteklemek için etkinlik oluşturmak üzere alacağı kazanım ve göstergeleri, kavramları, alan gezilerini, özel gün ve haftalar ile aile katılımı ve değerlendirme süreçlerini içeren bir çalışma planıdır (Ek 3, Ek 7).

Öğretmenin o ay için alması gereken kazanımları, ilgili göstergeleri ve kavramları belirleyebilmesi için, çocukları rutin olarak gözlemlemesi ve gözlemlediği gelişim özelliklerini “Gelişim Gözlem Formu”na kaydetmesi gerekmektedir (Ek 1). Gözlemlerden elde edilen bilgiler doğrultusunda çocukların desteklenmesi gereken gelişim özelliklerinin dikkate alınması önemsenmelidir.

Öğretmen, her ay planında yer verdiği kavramları “Kavramlara Aylık Eğitim Planlarında Yer Verme Durumu Çizelgesi”ne (Ek 5); kazanım ve göstergeleri ise “Kazanım ve Göstergelere Aylık Eğitim Planlarında Yer Verme Durumu Çizelgesi”ne (Ek 6) kaydetmelidir. Öğretmenin o ay üzerinde durduğu kavram, kazanım ve göstergeleri kayıt altına alması çocuğun sadece belli gelişim alanlarında desteklenmesinin önüne geçecek ve çocuğa çok yönlü gelişme fırsatı sunacaktır. Bu durum aynı zamanda öğretmenin etkili ve dengeli plan yapmasına da olanak sağlayacaktır.

Öğretmen, ilgili ayda yer alan özel gün ve haftalar, alan gezileri ve gerçekleştirmeyi planladığı aile katılımı etkinliklerini, aylık planının ilgili bölümlerinde belirtir.

Aylık planların değerlendirme bölümünde öğretmen; o ay boyunca günlük eğitim akışlarının genel değerlendirme bölümlerine ve çocuk gelişim gözlem formlarına kaydettiği bilgilere dayanarak çocukların, programın ve kendisinin değerlendirme sonuçlarına yer verir. Her ay için planına aldığı kazanımların gerçekleştirilme durumu ile etkinlikleri uygulama durumuna ilişkin bilgileri kaydeder. Bunun yanı sıra uygulamada ortaya çıkan sorunları ve gereksinimleri de belirtir. Her ay sonunda yapılan bu değerlendirmeler bir sonraki ay için rehber olacaktır. Bütün aylık planların değerlendirmeleri ise bir sonraki yılın eğitim planlarının hazırlanmasına ışık tutacaktır. Öğretmenin grubundaki çocukları, programını ve kendisini değerlendirirken kullanacağı ve aylık planının değerlendirme bölümünde belirteceği formlar ve kullanma zamanları şöyledir:

- Okulun açıldığı ayda çocukların evlerine yapılacak ziyaretler, grup ve bireysel veli toplantıları ve bunlarla ilgili takvim belirlenmeli, ebeveynlerin “Aile Eğitimi İhtiyaç Belirleme Formu” ve “Aile Katılımı Tercih Formu”nu doldurmaları sağlanmalıdır. Bunun yanı sıra “Okul Tanıtım ve Aile Tanıma Dosyasında Bulunan Formlar” da doldurtulmalıdır.

- Eğitim süreci boyunca, gerek duyuldukça çocukların gözlem bilgileri “Gelişim Gözlem Formu”na (Ek 1) kaydedilmelidir.

- Her çocuk için onların gelişim gözlem sonuçlarını içeren “Gelişim Raporu” dönem sonlarında olmak üzere yılda iki kez (Ek 2) hazırlanmalıdır. MEB bilgisayar sistemine de kaydedilecek olan bu raporlar, gelişim gözlem formuna kaydedilen bilgilerden yararlanılarak oluşturulmalıdır. Çocukların genel gelişimsel ilerlemelerini ve desteklenmesi gereken durumlarını ortaya koyan bu rapor, ailelerin çocuklarını tanımaları, gelişimlerini takip etmeleri ve desteklemelerine yönelik önerileri de içermelidir.

- Öğretmen, eğitim-öğretim yılı sonunda ailelerle paylaşılacak olan Gelişim Dosyası’nda (Portfolyo) yer alacak çalışmalarını her ay çocuklarla birlikte seçmeli ve biriktirmelidir.

Öğretmen aylık planını Ek 3’teki aylık plan formatında yazmanın yanı sıra etkinlik örneklerinin de yer alacağı şekilde hazırlayarak ailelere göndermeye ve sınıf panosuna asarak paylaşmaya özen göstermelidir. Bu paylaşım okul aile iş birliğinin sağlıklı bir şekilde yürütülmesine katkı sağlayacaktır.

4.4. Günlük Eğitim Akışı

Günlük eğitim akışı, öğretmenin o gün yapacağı çalışmalara düzenli bir şekilde yer verdiği çerçeve bir plandır. Güne başlama zamanı, oyun zamanı, etkinlik zamanı ve günü değerlendirme zamanı ile beslenme ve dinlenme zamanı gibi rutin etkinlikleri içerir (Ek 8, Ek 9).

Öğretmenin, fırsat buldukça grubundaki çocukların gelişim özelliklerine, ilgi ve ihtiyaçlarına dikkat ederek, programda yer alan değişik kazanım, gösterge ve kavramları kullanarak çeşitli etkinlikler hazırlaması programın uygulanmasını kolaylaştırır. Böylece seçeneklerini arttırmış olacak ve günlük eğitim sürecini daha kolay planlayabilecektir. Öğretmenin etkinliklerine örnek oluşturması amacıyla bir “Etkinlik Kitabı” hazırlanarak programla birlikte sunulmuştur.

Öğretmen etkinliklerini hazırlarken, etkinlik planı formatında (Ek 4) yer alan başlıklarda belirtilen açıklamalar doğrultusunda etkinliklerini yazar. Etkinliklerini yazarken formatta yer alan kutuları kullanabileceği gibi etkinliğini düz metin şeklinde de hazırlayabilir.

Öğretmen bir sonraki gün için günlük eğitimini planlarken, bir önceki günü değerlendirme zamanında çocukların belirttikleri önerileri de dikkate alarak etkinliklerinin arasından o gün gerçekleştirmeyi düşündüğü kazanım ve göstergelerle ilgili olan etkinlikleri seçip “Günlük Eğitim Akışı”na detaylandırmadan, başlıklar hâlinde yazar (Ek10). Etkinliklerin “Etkinlik Formatı”na uygun olarak hazırlanmış çıktılarını da günlük eğitim akışı ile birlikte dosyalar. Etkinliklerin, o ayın aylık planında yer alan kazanımlar, göstergeler ve kavramlar temel alınarak oluşturulmuş etkinlikler arasından seçilmesi gerekmektedir.

Öğretmen daha önce yazarak kaydettiği etkinliklere kazanım ve kavram ekleyip çıkararak etkinliklerini o ay kullanılabilecek hâle getirebilecektir. Böylece günlük eğitimini planlamada bir

zorluk yaşamayacaktır. Bu çalışma sistemi, programın esneklik ilkesi ile de tutarlıdır. Bir günlük eğitim akışının bölümleri aşağıda açıklanmıştır:

Güne Başlama Zamanı;

Okul öncesi eğitimi kurumlarında günün başlangıcında yer verilmesi gereken bir zaman aralığıdır. Çocukların birbirlerine ve gün içinde yapılacak diğer etkinliklere uyum sağlamalarına yardımcı olur. Bu süreçte çocukların birbirleriyle ve öğretmenleriyle yüz yüze etkileşimi sağlanır. Özellikle grup içinde utangaç olan veya kendini ifade etmekte zorlanan, kendini iyi hissetmeyen çocukların faydalanabileceği bir süreçtir.

Öğretmen ve çocuklar, sınıfın veya bahçenin uygun bir yerinde çember şeklinde otururlar. Bu süreç öğretmen ve çocukların birbirleriyle selamlaşmasıyla başlar. Sınıfa sonradan gelen çocuklar sürece dâhil edilir. Bu süreçte öğretmen ve çocuklar o gün okula gelmeyenleri de belirlemiş olurlar.

Öğretmen o günkü hava durumu, haftanın hangi günü olduğu, okula gelene kadar neler yapıldığı gibi konularda sorular sorarak çocukları sohbet etmeye yönlendirir. Çocukların o günkü duygu durumları ile ilgili sohbet edilebilir, vücudun sağlıklı gelişimini destekleyecek egzersizler yapılabilir. Şarkı söyleme, öykü anlatma, parmak oyunları gibi etkinlikler yapılabilir. Bunun yanı sıra çocukların o günlerde yaşadıklarında olan değişiklikler de ele alınabilir (doğum günü, bir kardeşin doğması, büyükanne-büyükbaba yanında kalma, eve misafir gelmesi, aile bireylerinden birinin hastalanması, yerel veya toplumsal olaylar gibi). Çocuklar güne başlama süreci konusunda deneyim kazandıkça onları konuşma konusu belirlemeleri için cesaretlendirmeye özen gösterilmelidir.

Oyun Zamanı;

Güne başlama zamanı sona erdiğinde öğretmen çocuklara öğrenme merkezlerini tanıtır; “Bugün nerede oynamak istiyorsun?” şeklinde sorular sorarak çocukların tercihlerini belirtmelerini ister. Böylece çocuklar günlerini planlamayı öğrenmeye başlarlar. Çocuklar tercih ettikleri merkezlere yönelir ve serbest oynarlar. Bir merkezde nitelikli bir şekilde oynanabilmesi için öğretmenin merkezlerdeki çocuk sayısını gösteren, çocukların kendi kendilerine merkezleri seçmelerine yardımcı olan yöntemler geliştirip kullanması ve merkezlerde uyulması gereken kuralları sık sık hatırlatması gereklidir. Öğretmenin böyle yöntemler geliştirmesi sınıf yönetimine de katkıda bulunacak ve programın nitelikli bir şekilde uygulanmasını sağlayacaktır.

Gün her zaman öğrenme merkezlerinde oyunla devam etmeyebilir. Güne başlama zamanının ardından bahçede, açık havada oyun oynanabilir, o gün yapılacak eğitimle ilgili olarak alan gezisine çıkılabilir veya sabah yürüyüşü yapılabilir.

Etkinlik Zamanı;

Günlük eğitim sürecinin bu bölümünde öğretmenin çocukların da önerilerini dikkate alarak önceden planladığı ve isimlerini “Günlük Eğitim Akışı”na kaydettiği etkinlik/etkinlikler yer alır.

Etkinlik zamanı;

- Bütünleştirilmiş etkinlikler şeklinde,
- Bütünleştirilmiş ve tek bir etkinliğin birlikte uygulanması şeklinde,
- Tek tek etkinliklerin art arda uygulanması şeklinde düzenlenebilir.

Günü Değerlendirme Zamanı;

Çocukların günlerini planlamaları, planladıklarını uygulamaları ve gün sonunda da yaptıklarını değerlendirmeyi öğrenmeleri önemli bir kazanımdır. Bu nedenle, günün sonunda yine bütün grup bir araya toplanır ve günün değerlendirilmesi amaçlı sohbet edilir. Mümkün olduğu kadar açık uçlu sorular aracılığıyla, hangi öğrenme merkezlerinde ne tür oyunlar oynadıkları, hangi etkinlikleri yaptıkları, ortam ve materyaller gibi konularda çocuklarla beraber değerlendirilir. Bu süreçte o gün uygulanan bütün etkinliklerin değerlendirmelerinden de yararlanır. Ayrıca o güne ait paylaşmak istedikleri mutlu veya üzücü bir olayın olup olmadığı veya o gün gözlenen olumlu davranışlar hakkında konuşulabilir. Gerekliğinde gün içinde de bu değerlendirme sürecine yer verilebilir.

Öğretmen, her gün, günü değerlendirme zamanında bir sonraki günün eğitim sürecinde neler yapmak istediklerini çocuklara sorarak onların planlama sürecine de etkin katılımına özen göstermelidir.

Ardından ertesi gün yapılabilecek etkinlikler hakkında konuşulur, evde yapılacak bir çalışma, okula getirilecek bir materyal veya gidilecek bir gezi vb. konular hatırlatılır.

Eve gidiş ile ilgili hazırlıklar tamamlanır ve çocuklarla vedalaşılır.

Öğretmen, gün sonunda, o günü değerlendirme zamanında yaptığı çalışmalarını ve etkinliklerin değerlendirilmesinden elde ettiği sonuçları dikkate alarak çocukların, programın ve kendisinin değerlendirmesini günlük eğitim akışının genel değerlendirme bölümüne yazar.

5. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Eğitimin bütün aşamalarında, gerçekleştirilen eğitim ve öğretim etkinliklerinin ne derece etkili olduğunun belirlenmesi son derece önemlidir. Araştırma bulguları, eğitim aşamalarının birbirine bağlı olduğunu; üst aşamadaki öğrenmeleri bir önceki aşamada yeterli düzeyde gerçekleşen öğrenmelerin olumlu, gerçekleşmeyen öğrenmelerin ise olumsuz etkilediğini göstermektedir. Bu anlamda okul öncesi dönem, çocuklar için gerekli olan temel yaşam becerilerinin ve üst eğitim aşamaları için gerekli olan temel bilgi ve becerilerin kazanılması gereken önemli bir eğitim dönemidir. Bu yaşlarda verilecek eğitim, çocukların bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişim alanları ile öz bakım becerilerinin eş güdümlü ve çok boyutlu olarak desteklenmesini ve çocukların bireysel özelliklerini dikkate alarak nesnel olarak değerlendirilmesini zorunlu kılar.

Okul öncesi eğitiminin önemi nedeniyle sürecin planlı ve programlı olması gereklidir. Eğitim etkinliklerinin, programda yer alan kazanımlara dayalı olarak hazırlanması, süreçte ve sonuçta çocuklarda oluşması beklenen öğrenme çıktılarına ne derece ulaşıldığının izlenmesi önemlidir. Bu nedenle okul öncesi eğitiminde değerlendirme, eğitim sürecinin temel öğelerinden biridir.

Bu programda değerlendirme, çocuğun gelişiminin bütün gelişim alanlarında hem ayrıntılarıyla hem de bütünsel olarak gözlenmesi, gözlem sonuçlarının raporlaştırılması, hazırlanan ve uygulanan planların bütün boyutları ile değerlendirilmesi ve öğretmenin kendini değerlendirmesi gibi farklı yönlerden ele alınmıştır.

5.1. Çocukların Değerlendirilmesi:

Bu programda çocuğun gelişiminin izlenme süreci, bu amaçla hazırlanan ve Ek 1'de yer alan "Gelişim Gözlem Formu" ile kayıt altına alınacaktır. Çocukların gelişimlerinin gözlem formuyla kayıt altına alınması bir yandan çocuğun neleri başarıyla yaptığı ve ne düzeyde yaptığı hakkında bilgi verirken diğer yandan nasıl ve neden yaptığı hakkında ipuçları verecektir. Öğretmenlerin, çocukların gelişimlerini değerlendirirken onları birbirleriyle karşılaştırmak yerine, her çocuğu önceki ve sonraki beceri ve davranışlarına bakarak kendi içinde değerlendirmesi gerekmektedir. Bu noktada her çocuktan beklenenlerin kendi gelişimi ve bireysel özellikleriyle tutarlı olmasına, yani beklentilerin gerçekçi olmasına da özen gösterilmelidir. Öğretmenlerin günün farklı zamanlarında yaptıkları gözlemleri bir deftere not almaları bu bilgileri sonradan her çocuk için hazırladıkları gelişim gözlem formuna kaydetmelerini kolaylaştıracaktır.

Çocuğun bütün gelişim alanlarını kapsayan bilgi, beceri, tutum ve alışkanlıklarının genel bir biçimde özetlenmesi ise, "Gelişim Gözlem Formu"na dayalı olarak dönem sonlarında olmak üzere yılda iki kez hazırlanacak olan "Gelişim Raporu" ile gerçekleştirilecektir. Buna göre, Ek 2'de yer alan "Gelişim Raporu", öğretmenlerin çocukları gözlemlerken kullandıkları gelişim gözlem formlarında yer alan bilgileri analiz ederek değerlendirdikleri ve ailelere önerilerde buldukları bir formdur. Aileler için önemli olan ve onların dikkatinin çekilmesi gereken özel durumlar varsa (özel yetenekler, okul dışında desteklenmesi gereken alanlar, öneriler ve çözüm yolları gibi) bunlara da raporda mutlaka yer verilmelidir. Gelişim raporları, çocukların okul öncesi eğitimden ve öğrenme sürecinden nasıl etkilendiğini anlamak açısından ailelere yol gösterici olacaktır.

Bunun yanı sıra öğretmen, eğitim döneminin başından itibaren her çocuk için bir "Gelişim Dosyası" (portfolyo) oluşturarak çocukların yaptığı bütün çalışmalar içinden çocuklarla birlikte seçtiklerini, ailelerden gelen mektup gibi belgeleri ve çocukların gelişim gözlem formları ile gelişim raporlarını bu dosyalarda biriktirmelidir. Eğitim dönemlerinin sonunda aileler okula davet edilerek "Gelişim Dosyası Paylaşım Günü" düzenlenmelidir. Çocukların bu güne katılan aile bireyleriyle kendi gelişim dosyalarındaki çalışmalarını paylaşmaları için rehberlik edilmelidir.

5.2. Programın Değerlendirilmesi

Programın değerlendirilebilmesi için öğretmenlerin hazırladıkları ve uyguladıkları aylık plan ve etkinlikleri bütün boyutları ile ele almaları gereklidir. Öğretmenlerin planlanan ve uygulanan eğitim süreçleri arasındaki tutarlılığı, ortaya çıkan yeni gereksinimlerin neler olduğunu belirlemeleri ve

günlük eğitim akışında yer alan genel değerlendirme bölümüne kaydetmeleri beklenmektedir. Eğitim sürecinin programla ilgili günlük değerlendirmeleri aylık planların değerlendirme bölümlerine yazılacak bilgilere ışık tutacaktır. Bir eğitim dönemi boyunca yapılan aylık değerlendirmeler sonucunda da bir yılın genel değerlendirilmesine ulaşılabilecektir.

Günlük Eğitim Sürecinin ve Etkinliklerin Değerlendirilmesi:

Günlük eğitim sürecinin ve etkinliklerin değerlendirilmesi, günlük eğitim akışının günü değerlendirme zamanında yapılan, öğrenilen bilgilerin pekiştirildiği, sürecin gözden geçirildiği önemli bir aşamadır. Etkinliklerin değerlendirilmesi amacıyla çocuklar etkinlikle ilgili konuşabilir, birbirlerine sunum yapabilirler; çalışma sayfaları/bellek kartları kullanılabilir, resim yapılabilir, afiş/poster hazırlanabilir, etkinlikle ilgili çekilen fotoğraflar çocuklarla incelenebilir veya sergiler düzenlenebilir. Etkinliğin değerlendirilmesi için etkinlik sürecinde/sonunda yapılan tartışmalar aşağıdaki türde sorularla yönlendirilebilir.

Betimleyici Sorular;

Değerlendirmeye başlarken ilk olarak etkinlikte ne yapıldığı açıklanır. Böylece etkinliğin süreç olarak gözden geçirilmesi sağlanır.

Örnek Sorular:

Biraz önce oynadığımız oyunda kimler vardı?

Oyunda senin rolün neydi?

Biraz önce yaptığımız deneyde önce ne oldu, sonra ne oldu?

Bu oyunu başka nasıl oynayabiliriz?

Bugün nereye gittik?

Nasıl gittik?

Neler gördük?

Etkinliğimizde hangi malzemeleri kullandık?

Bugün gittiğimiz itfaiye merkezinde en çok hangi renk kullanılmıştı?

Duyuşsal Sorular;

Çocuklara etkinlik sırasında ne hissettikleri sorulur ve böylece hem kendi duygularının hem de başkalarının duygularının farkına varmaları sağlanır.

Örnek Sorular:

Biraz önce rolünü canlandırmak hoşunuza gitti mi? Neler hissettiniz?

Az önce dinlediğiniz öyküde kaybolan çocuk sizce neler hissetmiş olabilir?

Akvaryumdaki balıkları izlemek sizi heyecanlandırdı mı? Neden?

Yaptığınız hareketlerden hangisinde en çok zorlandınız?

Yemekten en çok hoşlandığınız yiyecekler nelerdir?

Bugün sizi üzen/meraklandıran/mutlu eden/şaşırtan/kızdıran bir şey oldu mu? Paylaşmak ister misiniz?

Kazanımlara Yönelik Sorular:

Etkinlikte ele alınan kazanım ve göstergelere yönelik sorular sorulur.

Örnek Sorular:

Heykeller ne tip malzemelerden yapılabilir?

Sıra olmak neden gereklidir?

İlkbaharda çevremizde ne tip değişiklikler olur?

Her nesnenin kokusu var mıdır? Kokusu olan/olmayan nesnelere sayar mısınız?

İncelediğimiz nesnelere hangisi çok ağırdı/hafifti?

Sınıfımızda kapağı olan nesnelere bulup getir misiniz?

Yaşamla İlişkilendirme Soruları:

Çocuklara etkinlikte yaşadıkları ile kendi yaşantıları arasında ilişki kurabilmeleri için sorular sorulur. Amaç, çocukların öğrenmelerinin kalıcılığının sağlanmasıdır.

Örnek Sorular:

Başka nerelerde heykel gördünüz?

Pazar-market vb. kalabalık yerlere ailenizle gidiyor musunuz?

Gittiğiniz yerlerde nelere dikkat ediyorsunuz?

Kimler oyun oynar?

Köyünüzde/Bahçenizde/Okula gidip gelirken hangi hayvanları görürsünüz?

Evinizin çöplerini kim topluyor? Toplanan çöpler sokağınızda nereye konuluyor?

Her şeyi koklamalı mıyız? Neden?

Çevrenizde gördüğünüz bisikletler kaç tekerlekli?

Başka nelerin tekerlekleri olur?

5.3. Öğretmenin Kendini Değerlendirmesi

Öğretmenin sınıf içi başarısı hakkında farkındalık yaratmak ve gerekli önlemleri almak konusunda kullanılan yöntemlerden biri öğretmenin kendini değerlendirmesidir. Öğretmenlerin kendi kendilerini değerlendirmeleri onların güdülenmelerini, yaratıcılıklarının artmasını, yansıtmacı öğretmen olabilmelerini ve eksikliklerini görerek kendi kendilerini güçlendirebilmelerini sağlar.

Öğretmenlerin programa ve çocuklara ilişkin değerlendirmelerden elde edilen verileri dikkatle analiz etmeleri, kendi ilgi, yetenek ve yönelişlerini belirlemeleri ve kişilik özelliklerini gözden geçirerek kendilerini değerlendirmeleri beklenmektedir. Bu değerlendirme sonucunda öğretmen, farklı alanlardaki yeterli düzeyine göre kendini geliştirebilmek için çaba harcamalı, kaynaklara ulaşmalı, bunun için okul yönetiminden de rehberlik ve destek istemelidir.

6. EKLER

- Ek 1. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Gelişim Gözlem Formu
- Ek 2. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Gelişim Raporu
- Ek 3. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Aylık Eğitim Planı Formatı
- Ek 4. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Etkinlik Planı Formatı
- Ek 5. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Kavramlara Aylık Eğitim Planlarında Yer Verme Durumu Çizelgesi
- Ek 6. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Kazanım ve Göstergelere Aylık Eğitim Planlarında Yer Verme Durumu Çizelgesi
- Ek 7. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Belirli Gün ve Haftalar Listesi
- Ek 8. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Yarım Günlük Eğitim Akışı Formatı
- Ek 9. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Tam Günlük Eğitim Akışı Formatı
- Ek 10. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Örnek Yarım Günlük Eğitim Akışı
- Ek 11. MEB Okul Öncesi Eğitimi Programı Özel Gereksinimli Çocukları Desteklemede Dikkat Edilmesi Gereken Noktalar

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI GELİŞİM GÖZLEM FORMU

Sayın Öğretmen,

Bu form çocukların aşağıda belirtilen alanlardaki gelişimlerine ilişkin gözlemlerinizi kaydetmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Sizden her çocuğun gelişimsel ilerlemelerini ve desteklenmesi gereken gelişimsel özelliklerini bu forma kaydetmeniz beklenmektedir. Gözlem tarihleri arttıkça formun gözlem satırı çoğaltılarak kullanılmalıdır. Gözlem yapılan gün içinde hangi gelişim alanında kayda değer/kritik bir özellik varsa daha çok o özelliği belirtmeniz yerinde olacaktır. Çocuğa ait özel bir görüş ve öneriniz varsa ilgili bölüme ayrıntılı olarak yazınız.

Okul Adı :
Öğretmenin Adı ve Soyadı :
Çocuğun Adı ve Soyadı :
Çocuğun Doğum Tarihi :/...../20.....
Çocuğun Cinsiyeti :

Gözlem Tarihi \ Gelişim Alanları	Motor Gelişim	Bilişsel Gelişim	Dil Gelişimi	Sosyal ve Duygusal Gelişim	Öz Bakım Becerileri
...../...../20.....					
...../...../20.....					
...../...../20.....					
...../...../20.....					
Görüş ve Öneriler					

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI GELİŞİM RAPORU

Sayın Öğretmen,

Gelişim raporu çocukların aşağıda belirtilen alanlardaki gelişimlerine ilişkin gözlemlerinizi kaydetmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Bu rapor, her dönemin sonunda her çocuk için doldurulacaktır. Raporu oluştururken çocuğun olumlu özelliklerini öne çıkaran ifadelerle başlayınız. Öncelikle çocukların beklenen düzeyde gösterdikleri becerileri, daha sonra geliştirilmesi gereken becerileri yazınız. Bu amaçla çocuklar için doldurduğunuz Gelişim Gözlem Formlarında (EK 1) yer alan bilgilerden yararlanınız. Bu bilgiler doğrultusunda görüş ve önerilerinizi de yazınız.

Okul Adı :
Öğretmenin Adı ve Soyadı :
Rapor Tarihi :/...../20.....
Çocuğun Adı ve Soyadı :
Çocuğun Doğum Tarihi :/...../20.....
Cinsiyeti :
Okula Başlama Tarihi :/...../20.....

Motor Gelişim :

Bilişsel Gelişim :

Dil Gelişimi :

Sosyal ve Duygusal Gelişim :

Öz Bakım Becerileri :

Görüş ve Öneriler :

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI AYLIK EĞİTİM PLANI FORMATI

Okul Adı :
Öğretmenin Adı ve Soyadı :
Tarih :/...../20.....
Yaş Grubu (Ay) :

AYLAR	KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ		
	Çocukların gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurularak o ay içinde ulaşılması beklenen kazanım ve göstergeler seçilir. Seçilen kazanım ve göstergeler gelişim alanları belirtilerek açık olarak yazılır.	
KAVRAMLAR			
Kavramlar o ay için belirlenen kazanımlarla ilişkilendirilerek seçilir ve kategorileriyle birlikte yazılır. Gerekli durumlarda kavram listesine yeni kavramlar eklenebilir.			
BELİRLİ GÜN VE HAFTALAR		ALAN GEZİLERİ	AİLE KATILIMI
	O ay için uygun olan belirli gün ve haftalar belirlenerek yazılır.	O ay için belirlenen kazanımlara uygun olarak yapılacak alan gezileri yazılır.	O ay için belirlenen kazanımlara göre evde ve okulda ailelerle birlikte yapılacak etkinlikler yazılır.
DEĞERLENDİRME			
Ay sonunda yapılacak değerlendirmeler günlük değerlendirmeler göz önüne alınarak çocuk, program ve öğretmen boyutlarında genel olarak yapılır.			
Çocuklar: "Gelişim Gözlem Formu"na kaydedilen gözlemler dikkate alınarak değerlendirilir.			
Program: kazanım ve göstergeler, kavramlar, alan gezileri, aile katılımı, materyaller ve uyarlama boyutları dikkate alınarak değerlendirilir.			
Öğretmen: o ay planladığı programın bütün boyutlarını dikkate alarak kendini değerlendirir.			
Bu değerlendirmeler sonucunda bir sonraki ayda alınacak kazanım ve göstergeler belirlenir. Her ay kullanılması gereken formlar bu bölümde belirtilir*.			

*Eylül ayında "Okul Tanıtım ve Aile Tanıma Dosyası"nda bulunan formlar ile "Aile Eğitimi İhtiyaç Belirleme Formu" ve "Aile Katılımı Tercih Formu" uygulanır. Eğitim yılı boyunca her çocuk için "Gelişim Gözlem Formu" doldurulur. Her dönemin sonunda her çocuk için "Gelişim Raporu" hazırlanır.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI ETKİNLİK PLANI FORMATI (Etkinlik Adı)

Etkinlik Çeşidi : (Uygulama Şekli)
Yaş Grubu : Ay

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ

Çocukların gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurularak o ay için belirlenen kazanım ve göstergeler arasından o gün için ulaşılması beklenenler gelişim alanları belirtilerek açık olarak yazılır.

MATERYALLER

Öğrenme sürecinde kullanılacak olan materyaller yazılır.

SÖZCÜKLER

Öğrenme sürecinde sözcük dağarcığını zenginleştirecek yeni sözcükler yazılır.

KAVRAMLAR

Öğrenme sürecinde ele alınacak yeni kavramlar kategorileri ile birlikte yazılır.

ÖĞRENME SÜRECİ

Öğrenme süreci belirlenen kazanımlara yönelik olarak açıklanırken;

- Eğitim ortamının nasıl düzenleneceği yazılır.
- Çocukların nasıl yönlendirileceği açıklanır.
- Materyallerin nasıl kullanılacağı yazılır.
- Öğretmenin ve çocuğun süreçteki rolü belirtilir.

DEĞERLENDİRME

Etkinlik sonunda çocuklara aşağıdaki türlerde sorular yöneltilir:

- Etkinliğin süreç olarak gözden geçirilmesini sağlayıcı sorular sorulur (betimleyici sorular).
- Çocuğun etkinlikle ilgili yaşantı ve duygularını paylaşmasına fırsat verilir (duyuşsal sorular).
- O gün için alınan kazanım ve göstergelere ilişkin açık uçlu sorular sorulur (kazanımlara yönelik sorular).
- Öğrenmelerinin kalıcılığının sağlanması amacıyla çocuklara etkinlikte yaşadıkları ile kendi yaşantıları arasında ilişki kurabilmeleri için sorular sorulur (yaşamla ilişkilendirme soruları).

Değerlendirme, farklı şekillerde de yapılabilir:

- Çalışma sayfaları/bellek kartları geliştirilip kullanılabilir.
- Resim yapılabilir, afiş/poster hazırlanabilir, etkinlikle ilgili çekilen fotoğraflar çocuklarla incelenebilir.
- Çocuklar etkinlikle ilgili konuşabilir, birbirlerine sunum yapabilirler.
- Sergiler düzenleyebilirler.

AİLE KATILIMI (*)

Ailelerin yapabilecekleri destekleyici etkinlik önerileri yazılır.

(*) Her etkinlik için aile katılımı düzenlenmesi gerekmez.

UYARLAMA

Sınıfta özel gereksinimli bir çocuk bulunması durumunda, bu etkinliğin yönteminde, kullanılan materyallerde ve öğrenme sürecinde yapılacak düzenlemeler ile dikkat edilmesi gereken noktalar yazılır.

**MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI
KAVRAMLARA AYLIK EĞİTİM PLANLARINDA YER VERME DURUMU ÇİZELGESİ**

Okul:
Öğretmen:
Grup:

KATEGORİLER	KAVRAMLAR	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	
RENK	Öğretmen ele aldığı renk ve renk tonlarını aylara göre kaydeder											
GEOMETRİK ŞEKİL	Daire											
	Çember											
	Üçgen											
	Kare											
	Dikdörtgen											
	Elips											
	Kenar											
	Köşe											
BOYUT	Büyük-Orta-Küçük											
	İnce-Kalın											
	Uzun-Kısa											
	Geniş-Dar											
MİKTAR	Az-Çok											
	Ağır-Hafif											
	Boş -Dolu											
	Tek-Çift											
	Yarım-Tam											
	Eşit											
	Kalabalık-Tenha											
	Parça-Bütün											
	Para											

KATEGORİLER	KAVRAMLAR	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
YÖN/ MEKÂNDAN KONUM	Ön-Arka										
	Yukarı-Aşağı										
	İleri-Geri										
	Sağ- Sol										
	Önünde-Arkasında										
	Alt-Üst-Orta										
	Altında-Ortasında-Üstünde										
	Arasında										
	Yanında										
	Yukarıda-Aşağıda										
	İç-Dış										
	İçinde-Dışında										
	İçeri-Dışarı										
	Uzak-Yakın										
	SAYI/SAYMA	Alçak-Yüksek									
Sağında-Solunda											
1-20 arası sayılar											
Sıfır											
İlk-Orta-Son											
DUYU	Önceki-sonraki Sıra sayısı (birinci-ikinci...)										
	Tatlı										
	Tuzlu										
	Acı										
	Ekşi										
	Sıcak-Soğuk-Ilık										
	Sert-Yumuşak										
	Kaygan-Pütürlü										
	Tüylü-Tüysüz										
	Islak-Kuru										
	Sivri-Küt										
	Kokulu-Kokusuz										
	Parlak-Mat										
	Taze-Bayat										
	Sesli-Sessiz										

KATEGORİLER	KAVRAMLAR	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
DUYGU	Mutlu										
	Üzgün										
	Kızgın										
	Korkmuş										
	Şaşkın										
ZİT	Aynı-Farklı-Benzer										
	Açık-Kapalı										
	Hızlı-Yavaş										
	Canlı-Cansız										
	Hareketli-Hareketsiz										
	Kolay-Zor										
	Karanlık-Aydınlık										
	Ters-Düz										
	Eski-Yeni										
	Başlangıç-Bitiş										
	Kirli-Temiz										
	Aç-Tok										
	Düz-Eğri										
	Güzel-Çirkin										
	Doğru-Yanlış										
	Şişman-Zayıf										
	Yaşlı-Genç										
	Derin-Sığ										
Açık-Koyu											
ZAMAN	Önce-Şimdi-Sonra										
	Sabah-Öğle-Akşam										
	Dün-Bugün-Yarın										
	Gece-Gündüz										
KAVRAM EKLENEBİLİR											

*Kavramlar belirli kategoriler altında verilmiştir. Ancak bazı kavramlar farklı kategoriler altında da ele alınabilir.

*İkili-üçlü gruplar hâlinde yazılmış olan kavramlar tek tek ele alınacak ise ele alındığı ayın kutucuğuna kaydedilir.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI
BİLİŞSEL GELİŞİM KAZANIM VE GÖSTERGELERİNE AYLIK EĞİTİM PLANLARINDA
YER VERME DURUMU ÇİZELGESİ

Okul:
 Öğretmen:
 Grup:

BİLİŞSEL GELİŞİM	KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ	AYLAR																					
		Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran												
	Kazanım 1: Nesne/durum/olaya dikkatini verir. Göstergeleri:																						
	Dikkat edilmesi gereken nesne/durum/olaya odaklanır.																						
	Dikkatini çeken nesne/durum/olaya yönelik sorular sorar.																						
	Dikkatini çeken nesne/durum/olayı ayrıntılarıyla açıklar.																						
	Kazanım 2: Nesne/durum/olayla ilgili tahminde bulunur. Göstergeleri:																						
	Nesne/durum/olayla ilgili tahminini söyler.																						
	Tahmini ile ilgili ipuçlarını açıklar.																						
	Gerçek durumu inceler.																						
	Tahmini ile gerçek durumu karşılaştırır.																						
	Kazanım 3: Algıladıklarını hatırlar. Göstergeleri:																						
	Nesne/durum/olayı bir süre sonra yeniden söyler.																						
	Eksilen veya eklenen nesneyi söyler.																						
	Hatırladıklarını yeni durumlarda kullanır.																						
	Kazanım 4: Nesnelere sayar.																						
	İleriye/geriye doğru birer birer ritmik sayar.																						
	Belirtilen sayı kadar nesneyi gösterir.																						
	Sayıdığı nesnelere kaç tane olduğunu söyler.																						
	Sıra bildiren sayıyı söyler.																						
10'a kadar olan sayılar içerisinde bir sayıdan önce gelen sayıyı söyler.																							
10'a kadar olan sayılar içerisinde bir sayıdan sonra gelen sayıyı söyler.																							

	KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ	AYLAR										
		Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	
BİLİŞSEL GELİŞİM	Kazanım 5: Nesne veya varlıkları gözlemler. Göstergeleri:											
	Nesne/varlığın adını söyler.											
	Nesne/varlığın rengini söyler.											
	Nesne/varlığın şeklini söyler.											
	Nesne/varlığın büyüklüğünü söyler.											
	Nesne/varlığın uzunluğunu söyler.											
	Nesne/varlığın dokusunu söyler.											
	Nesne/varlığın sesini söyler.											
	Nesne/varlığın kokusunu söyler.											
	Nesne/varlığın yapıldığı malzemeyi söyler.											
	Nesne/varlığın tadını söyler.											
	Nesne/varlığın miktarını söyler.											
	Nesne/varlığın kullanım amaçlarını söyler.											
	Kazanım 6: Nesne veya varlıkları özelliklerine göre eşleştirir. Göstergeleri:											
	Nesne/varlıkları birebir eşleştirir.											
	Nesne/varlıkları rengine göre ayırt eder, eşleştirir.											
	Nesne/varlıkları şekline göre ayırt eder, eşleştirir.											
	Nesne/varlıkları büyüklüğüne göre ayırt eder, eşleştirir.											
	Nesne/varlıkları uzunluğuna göre ayırt eder, eşleştirir.											
	Nesne/varlıkları dokusuna göre ayırt eder, eşleştirir.											
	Nesne/varlıkları sesine göre ayırt eder, eşleştirir.											
	Nesne/varlıkları dokusuna göre ayırt eder, eşleştirir.											
	Nesne/varlıkları yapıldığı malzemeye göre ayırt eder, eşleştirir.											
	Nesne/varlıkları tadına göre ayırt eder, eşleştirir.											
	Nesne/varlıkları kokusuna göre ayırt eder, eşleştirir.											
	Nesne/varlıkları miktarına göre ayırt eder, eşleştirir.											
	Nesne/varlıkları kullanım amaçlarına göre ayırt eder, eşleştirir.											
	Eş nesne/varlıkları gösterir.											
Nesne/varlıkları gölgeleri veya resimleriyle eşleştirir.												

	KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ	AYLAR										
		Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	
BİLİŞSEL GELİŞİM	Kazanım 7: Nesne veya varlıkları özelliklerine göre gruplar. Göstergeleri:											
	Nesne/varlıkları rengine göre gruplar.											
	Nesne/varlıkları şekline göre gruplar.											
	Nesne/varlıkları büyüklüğüne göre gruplar.											
	Nesne/varlıkları uzunluğuna göre gruplar.											
	Nesne/varlıkları dokusuna göre gruplar.											
	Nesne/varlıkları sesine göre gruplar.											
	Nesne/varlıkları yapıldığı malzemeye göre gruplar.											
	Nesne/varlıkları tadına göre gruplar.											
	Nesne/varlıkları kokusuna göre gruplar.											
	Nesne/varlıkları miktarına göre gruplar.											
	Nesne/varlıkları kullanım amaçlarına göre gruplar.											
	Kazanım 8: Nesne veya varlıkların özelliklerini karşılaştırır. Göstergeleri:											
	Nesne/varlıkların rengini ayırt eder, karşılaştırır.											
	Nesne/varlıkların şeklini ayırt eder, karşılaştırır.											
	Nesne/varlıkların büyüklüğünü ayırt eder, karşılaştırır.											
	Nesne/varlıkların uzunluğunu ayırt eder, karşılaştırır.											
	Nesne/varlıkların dokusunu ayırt eder, karşılaştırır.											
	Nesne/varlıkların sesini ayırt eder, karşılaştırır.											
	Nesne/varlıkların kokusunu ayırt eder, karşılaştırır.											
	Nesne/varlıkların yapıldığı malzemeyi ayırt eder, karşılaştırır.											
	Nesne/varlıkların tadını ayırt eder, karşılaştırır.											
	Nesne/varlıkların miktarını ayırt eder, karşılaştırır.											
	Nesne/varlıkların kullanım amaçlarını ayırt eder, karşılaştırır.											

BİLİŞSEL GELİŞİM	KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ	AYLAR									
		Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
	Kazanım 9: Nesne veya varlıkları özelliklerine göre sıralar. Göstergeleri:										
	Nesne/varlıkları uzunluklarına göre sıralar.										
	Nesne/varlıkları büyüklüklerine göre sıralar.										
	Nesne/varlıkları miktarlarına göre sıralar.										
	Nesne/varlıkları ağırlıklarına göre sıralar.										
	Nesne/varlıkları renk tonlarına göre sıralar.										
	Kazanım 10: Mekânda konumla ilgili yönergeleri uygular. Göstergeleri:										
	Nesnenin mekândaki konumunu söyler.										
	Yönergeye uygun olarak nesneyi doğru yere yerleştirir.										
	Mekânda konum alır.										
	Harita ve krokiyi kullanır.										
	Kazanım 11: Nesnelere ölçer. Göstergeleri:										
	Ölçme sonucunu tahmin eder.										
	Standart olmayan birimlerle ölçer.										
	Ölçme sonucunu söyler.										
	Ölçme sonuçlarını tahmin ettiği sonuçlarla karşılaştırır.										
	Standart ölçme araçlarının neler olduğunu söyler.										
	Kazanım 12: Geometrik şekilleri tanıır. Göstergeleri:										
	Gösterilen geometrik şeklin ismini söyler.										
	Geometrik şekillerin özelliklerini söyler.										
	Geometrik şekillere benzeyen nesnelere gösterir.										

BİLİŞSEL GELİŞİM	KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ	AYLAR									
		Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
	Kazanım 13: Günlük yaşamda kullanılan sembolleri tanıır. Göstergeleri:										
	Verilen açıklamaya uygun sembolü gösterir.										
	Gösterilen sembolün anlamını söyler.										
	Kazanım 14: Nesnelere örüntü oluşturur. Göstergeleri:										
	Modele bakarak nesnelere örüntü oluşturur.										
	En çok üç öğeden oluşan örüntüdeki kuralı söyler.										
	Bir örüntüde eksik bırakılan öğeyi söyler.										
	Bir örüntüde eksik bırakılan öğeyi tamamlar.										
	Nesnelere özgün bir örüntü oluşturur.										
	Kazanım 15: Parça-bütün ilişkisini kavrar. Göstergeleri:										
	Bir bütünün parçalarını söyler.										
	Bir bütünü parçalara böler.										
	Bütün ve yarımı gösterir.										
	Parçaları birleştirerek bütün elde eder.										
	Kazanım 16: Nesnelere kullanarak basit toplama ve çıkarma işlemlerini yapar. Göstergeleri:										
	Nesne grubuna belirtilen sayı kadar nesne ekler.										
	Nesne grubundan belirtilen sayı kadar nesneyi ayırır.										
	Kazanım 17: Neden-sonuç ilişkisi kurar. Göstergeleri:										
	Bir olayın olası nedenlerini söyler.										
	Bir olayın olası sonuçlarını söyler.										
	Bir kısmı verilen öyküyü tamamlar.										
	Öykünün sonuna bakarak başlangıçta ne olduğunu söyler.										

	KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ	AYLAR									
		Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
BİLİŞSEL GELİŞİM	Kazanım 18: Zamanla ilgili kavramları açıklar. Göstergeleri:										
	Olayları oluş zamanına göre sıralar.										
	Zaman ile ilgili kavramları anlamına uygun şekilde açıklar.										
	Zaman bildiren araçların işlevlerini açıklar.										
	Kazanım 19: Problem durumlarına çözüm üretir. Göstergeleri:										
	Problemi söyler.										
	Probleme çeşitli çözüm yolları önerir.										
	Çözüm yollarından birini seçer.										
	Seçtiği çözüm yolunun gerekçesini söyler.										
	Seçtiği çözüm yolunu dener.										
	Cözüme ulaşamadığı zaman yeni bir çözüm yolu seçer.										
	Probleme yaratıcı çözüm yolları önerir.										
	Kazanım 20: Nesne/sembollerle grafik hazırlar. Göstergeleri:										
	Nesneleri kullanarak grafik oluşturur.										
	Nesneleri sembollerle göstererek grafik oluşturur.										
	Grafiği oluşturan nesnelere veya sembolleri sayar.										
	Grafiği inceleyerek sonuçları açıklar.										
	Kazanım 21: Atatürk'ü tanıır ve Türk toplumu için önemini açıklar. Göstergeleri:										
	Atatürk'ün hayatıyla ilgili belli başlı olguları söyler.										
	Atatürk'ün kişisel özelliklerini söyler.										
Atatürk'ün değerli bir insan olduğunu söyler.											
Atatürk'ün getirdiği yenilikleri söyler.											
Atatürk'ün getirdiği yeniliklerin önemini söyler.											

**MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI
DİL GELİŞİMİ KAZANIM VE GÖSTERGELERİNE AYLIK EĞİTİM PLANLARINDA
YER VERME DURUMU ÇİZELGESİ**

Okul:
Öğretmen:
Grup:

	KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ	AYLAR									
		Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
DİL GELİŞİMİ	Kazanım 1: Sesleri ayırt eder. Göstergeleri:										
	Sesin geldiği yönü söyler.										
	Sesin kaynağının ne olduğunu söyler.										
	Sesin özelliğini söyler.										
	Sesler arasındaki benzerlik ve farklılıkları söyler.										
	Verilen sese benzer sesler çıkarır.										
	Kazanım 2: Sesini uygun kullanır. Göstergeleri:										
	Konuşurken/şarkı söylerken nefesini doğru kullanır.										
	Konuşurken/şarkı söylerken sesinin tonunu ayarlar.										
	Konuşurken/şarkı söylerken sesinin hızını ayarlar.										
	Konuşurken/şarkı söylerken sesinin şiddetini ayarlar.										
	Kazanım 3: Söz dizimi kurallarına göre cümle kurar. Göstergeleri:										
	Düz cümle kurar.										
	Olumsuz cümle kurar.										
	Soru cümlesi kurar.										
	Birleşik cümle kurar.										
	Cümlelerinde öğeleri doğru kullanır.										

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ	AYLAR									
	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
Kazanım 4: Konuşurken dil bilgisi yapılarını kullanır. Göstergeleri:										
Cümle kurarken isim kullanır.										
Cümle kurarken fiil kullanır.										
Cümle kurarken sıfat kullanır.										
Cümle kurarken bağlaç kullanır.										
Cümle kurarken çoğul ifadeler kullanır.										
Cümle kurarken zarf kullanır.										
Cümle kurarken zamir kullanır.										
Cümle kurarken edat kullanır.										
Cümle kurarken isim durumlarını kullanır.										
Cümle kurarken olumsuzluk yapılarını kullanır.										
Kazanım 5: Dili iletişim amacıyla kullanır. Göstergeleri:										
Konuşma sırasında göz teması kurar.										
Jest ve mimikleri anlar.										
Konuşurken jest ve mimiklerini kullanır.										
Konuşmayı başlatır.										
Konuşmayı sürdürür.										
Konuşmayı sonlandırır.										
Konuşmalarında nezaket sözcükleri kullanır.										
Sohbete katılır.										
Konuşmak için sırasını bekler.										
Duygu, düşünce ve hayallerini söyler.										

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ	AYLAR									
	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
Kazanım 6: Sözcük dağarcığını geliştirir. Göstergeleri:										
Dinlediklerinde yeni olan sözcükleri fark eder ve sözcüklerin anlamlarını sorar.										
Sözcükleri hatırlar ve sözcüklerin anlamını söyler.										
Yeni öğrendiği sözcükleri anlamlarına uygun olarak kullanır.										
Cümle kurarken çoğul ifadeler kullanır.										
Zıt anlamlı sözcükleri kullanır.										
Eş anlamlı sözcükleri kullanır.										
Eş sesli sözcükleri kullanır.										
Kazanım 7: Dinledikleri/izlediklerinin anlamını kavrar. Göstergeleri:										
Sözel yönergeleri yerine getirir.										
Dinledikleri/izlediklerini açıklar.										
Dinledikleri/izledikleri hakkında yorum yapar.										
Kazanım 8: Dinledikleri/izlediklerini çeşitli yollarla ifade eder. Göstergeleri:										
Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorular sorar.										
Dinledikleri/izledikleri ile ilgili sorulara cevap verir.										
Dinledikleri/izlediklerini başkalarına anlatır.										
Dinledikleri/izlediklerini resim yoluyla sergiler.										
Dinledikleri/izlediklerini müzik yoluyla sergiler.										
Dinledikleri/izlediklerini drama yoluyla sergiler.										
Dinledikleri/izlediklerini şiir yoluyla sergiler.										
Dinledikleri/izlediklerini öykü yoluyla sergiler.										

	KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ	AYLAR									
		Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
DİL GELİŞİMİ	Kazanım 9: Ses bilgisi farkındalığı gösterir. Göstergeleri:										
	Sözcüklerin başlangıç seslerini söyler.										
	Sözcüklerin sonunda yer alan sesleri söyler.										
	Aynı sesle başlayan sözcükler üretir.										
	Aynı sesle biten sözcükler üretir.										
	Şiir, öykü ve tekerlemedeki uyağı söyler.										
	Söylenen sözcükle uyaklı başka sözcük söyler.										
	Kazanım 10: Görsel materyalleri okur. Göstergeleri:										
	Görsel materyalleri inceler.										
	Görsel materyalleri açıklar.										
	Görsel materyallerle ilgili sorular sorar.										
	Görsel materyallerle ilgili sorulara cevap verir.										
	Görsel materyalleri kullanarak olay, öykü gibi kompozisyonlar oluşturur.										
	Kazanım 11: Okuma farkındalığı gösterir. Göstergeleri:										
	Çevresinde bulunan yazılı materyaller hakkında konuşur.										
	Yetişkinden kendisine kitap okumasını ister.										
	Okumayı taklit eder.										
	Okumanın günlük yaşamdaki önemini açıklar.										
	Kazanım 12: Yazı farkındalığı gösterir. Göstergeleri:										
	Çevresindeki yazıları gösterir.										
Gördüğü yazının ne ile ilgili olduğunu tahminen söyler.											
Yazılı materyallerde noktalama işaretlerini gösterir.											
Yazının yönünü gösterir.											
Duygu ve düşüncelerini bir yetişkine yazdırır.											
Yazının günlük yaşamdaki önemini açıklar.											

MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİM KAZANIM VE GÖSTERGELERİNE AYLIK EĞİTİM PLANLARINDA YER VERME DURUMU ÇİZELGESİ

	KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ	AYLAR									
		Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİM	Kazanım 1: Kendisine ait özellikleri tanıtır. Göstergeleri:										
	Adını ve/veya soyadını söyler.										
	Yaşını söyler.										
	Fiziksel özelliklerini söyler.										
	Duyuşsal özelliklerini söyler.										
	Kazanım 2: Ailesiyle ilgili özellikleri tanıtır. Göstergeleri:										
	Anne/babasının adını, soyadını, mesleğini vb. söyler.										
	Anne/babasının saç rengi, boyu, göz rengi gibi fiziksel özelliklerini söyler.										
	Teyze/amca gibi yakın akrabalarının isimlerini söyler.										
	Telefon numarasını söyler.										
	Evinin adresini söyler.										
	Kazanım 3: Kendini yaratıcı yollarla ifade eder. Göstergeleri:										
	Duygu, düşünce ve hayallerini özgün yollarla ifade eder.										
	Nesneleri alışılmadık dışında kullanır.										
	Özgün özellikler taşıyan ürünler oluşturur.										
	Kazanım 4: Bir olay veya durumla ilgili olarak başkalarının duygularını açıklar. Göstergeleri:										
	Başkalarının duygularını söyler.										
	Başkalarının duygularının nedenlerini söyler.										
	Başkalarının duygularının sonuçlarını söyler.										

SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİM	KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ	AYLAR									
		Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
	Kazanım 5: Bir olay veya durumla ilgili olumlu/olumsuz duygularını uygun yollarla gösterir. Göstergeleri:										
	Olumlu/olumsuz duygularını olumlu sözel ifadeler kullanarak açıklar.										
	Olumsuz duygularını olumlu davranışlarla gösterir.										
	Kazanım 6: Kendisinin ve başkalarının haklarını korur. Göstergeleri:										
	Haklarını söyler.										
	Başkalarının hakları olduğunu söyler.										
	Haksızlığa uğradığında neler yapabileceğini söyler.										
	Başkalarının haklarını korumak için ne yapması gerektiğini söyler.										
	Kazanım 7: Bir işi veya görevi başarmak için kendini güdüler. Göstergeleri:										
	Yetişkin yönlendirmesi olmadan bir işe başlar.										
	Başladığı işi zamanında bitirmek için çaba gösterir.										
	Kazanım 8: Farklılıklara saygı gösterir. Göstergeleri:										
	Kendisinin farklı özellikleri olduğunu söyler.										
	İnsanların farklı özellikleri olduğunu söyler.										
	Etkinliklerde farklı özellikteki çocuklarla birlikte yer alır.										
	Kazanım 9: Farklı kültürel özellikleri açıklar. Göstergeleri:										
	Kendi ülkesinin kültürüne ait özellikleri söyler.										
	Kendi ülkesinin kültürü ile diğer kültürlerin benzer ve farklı özelliklerini söyler.										
	Farklı ülkelerin kendine özgü kültürel özellikleri olduğunu söyler.										

SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİM	KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ	AYLAR									
		Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran
	Kazanım 10: Sorumluluklarını yerine getirir. Göstergeleri:										
	Sorumluluk almaya istekli olduğunu gösterir.										
	Üstlendiği sorumluluğu yerine getirir.										
	Sorumluluklar yerine getirilmediğinde olası sonuçları söyler.										
	Kazanım 11: Atatürk ile ilgili etkinliklerde sorumluluk alır. Göstergeleri:										
	Atatürk ile ilgili etkinliklere katılır.										
	Atatürk ile ilgili duygu ve düşüncelerini farklı etkinliklerle ifade eder.										
	Kazanım 12: Değişik ortamlardaki kurallara uyar. Göstergeleri:										
	Değişik ortamlardaki kuralların belirlenmesinde düşüncesini söyler.										
	Kuralların gerekli olduğunu söyler.										
	İstekleri ile kurallar geliştiğinde kurallara uygun davranır.										
	Nezaket kurallarına uyar.										
	Kazanım 13: Estetik değerleri korur. Göstergeleri:										
	Çevresinde gördüğü güzel ve rahatsız edici durumları söyler.										
	Çevresini farklı biçimlerde düzenler.										
	Çevredeki güzelliklere değer verir.										

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ	AYLAR										
	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	
Kazanım 14: Sanat eserlerinin değerini fark eder. Göstergeleri:											
Sanat eserlerinde gördüklerini ve işittiklerini söyler.											
Sanat eserleri ile ilgili duygularını açıklar.											
Sanat eserlerinin korunmasına özen gösterir.											
Kazanım 15: Kendine güvenir. Göstergeleri:											
Kendine ait beğendiği ve beğenmediği özelliklerini söyler.											
Grup önünde kendini ifade eder.											
Gerektiği durumlarda farklı görüşlerini söyler.											
Gerektiğinde liderliği üstlenir.											
Kazanım 16: Toplumsal yaşamda bireylerin farklı rol ve görevleri olduğunu açıklar. Göstergeleri:											
Toplumda farklı rol ve görevlere sahip kişiler olduğunu söyler.											
Aynı kişinin farklı rol ve görevleri olduğunu söyler.											
Kazanım 17: Başkalarıyla sorunlarını çözer. Göstergeleri:											
Başkaları ile sorunlarını onlarla konuşarak çözer.											
Arkadaşlarıyla sorunlarını çözemediği zamanlarda yetişkinlerden yardım ister.											
Gerekli zamanlarda uzlaşmacı davranır.											

**MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI
MOTOR GELİŞİM KAZANIM VE GÖSTERGELERİNE AYLIK EĞİTİM PLANLARINDA
YER VERME DURUMU ÇİZELGESİ**

Okul:

Öğretmen:

Grup:

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ	AYLAR										
	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	
Kazanım 1: Yer değiştirme hareketleri yapar. Göstergeleri:											
Isınma ve soğuma hareketlerini bir rehber eşliğinde yapar.											
Yönergeler doğrultusunda yürür.											
Yönergeler doğrultusunda koşar.											
Belli bir yükseklikten atlar.											
Belli bir yüksekliğe zıplar.											
Belli bir yüksekliğe tırmanır.											
Tırmanılan yükseklikten iner.											
Engelin üzerinden atlar.											
Koşarak bir engel üzerinden atlar.											
Çift ayak sıçrayarak belirli mesafe ilerler.											
Tek ayak sıçrayarak belirli mesafe ilerler.											
Belirlenen mesafede yuvarlanır.											
Belirli bir mesafeyi sürünerek gider.											
Belirlenen noktadan çift ayakla ileriye doğru atlar.											
Kayma adımı yaparak belirli mesafede ilerler.											
Galop yaparak belirli mesafede ilerler.											
Sekerek belirli mesafede ilerler.											
Kazanım 2: Denge hareketleri yapar. Göstergeleri:											
Ağırlığını bir noktadan diğerine aktarır.											
Atlama ile ilgili denge hareketlerini yapar.											
Konma ile ilgili denge hareketlerini yapar.											
Başlama ile ilgili denge hareketlerini yapar.											
Durma ile ilgili denge hareketlerini yapar.											
Tek ayak üzerinde durur.											
Tek ayak üzerinde sıçrar.											
Bireysel ve eşli olarak denge hareketleri yapar.											
Çizgi üzerinde yönergeler doğrultusunda yürür.											
Denge tahtası üzerinde yönergeler doğrultusunda yürür.											

	KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ	AYLAR																				
		Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran											
MOTOR GELİŞİM	Kazanım 3: Nesne kontrolü gerektiren hareketleri yapar. Göstergeleri:																					
	Bireysel ve eşli olarak nesnelere kontrol eder.																					
	Küçük top ile omuz üzerinden atış yapar.																					
	Atılan topu elleri ile tutar.																					
	Duran topa koşarak gelip ayakla vurur.																					
	Küçük topu tek elle yenden yuvarlar.																					
	Raket/sopa ile sabit topa vurur.																					
	Topu olduğu yerde ritmik olarak sektirir.																					
	Farklı boyut ve ağırlıktaki nesnelere hedefe atar.																					
	Nesneleri kaldırır.																					
	Nesneleri taşır.																					
	Nesneleri iter.																					
	Nesneleri çeker.																					
	İp atlar.																					
	Kazanım 4: Küçük kas kullanımı gerektiren hareketleri yapar. Göstergeleri:																					
	Nesneleri toplar.																					
	Nesneleri kaptan kaba boşaltır.																					
	Nesneleri üst üste dizer.																					
	Nesneleri yan yana dizer.																					
	Nesneleri iç içe dizer.																					
Nesneleri takar.																						
Nesneleri çıkarır.																						
Nesneleri ipe vb. dizer.																						
Nesneleri değişik malzemelerle bağlar.																						
Nesneleri yeni şekiller oluşturacak biçimde bir araya getirir.																						

	KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ	AYLAR																				
		Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran											
MOTOR GELİŞİMİ	Malzemeleri keser.																					
	Malzemeleri yapıştırır.																					
	Malzemeleri değişik şekillerde katlar.																					
	Değişik malzemeler kullanarak resim yapar.																					
	Nesneleri kopartır/yırtar.																					
	Nesneleri sıkar.																					
	Nesneleri çeker/gerer.																					
	Nesneleri açar/kapar.																					
	Nesneleri döndürür.																					
	Malzemelere elleriyle şekil verir.																					
	Malzemelere araç kullanarak şekil verir.																					
	Kalemi doğru tutar.																					
	Kalem kontrolünü sağlar.																					
	Çizgileri istenilen nitelikte çizer.																					
	Kazanım 5: Müzik ve ritim eşliğinde hareket eder. Göstergeleri:																					
	Bedenini kullanarak ritim çalışması yapar.																					
	Nesneleri kullanarak ritim çalışması yapar.																					
	Vurmalı çalgıları kullanarak ritim çalışması yapar.																					
	Basit dans adımlarını yapar.																					
	Müzik ve ritim eşliğinde dans eder.																					
Müzik ve ritim eşliğinde çeşitli hareketleri ardı ardına yapar.																						

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI
ÖZ BAKIM BECERİLERİ KAZANIM VE GÖSTERGELERİNE AYLIK EĞİTİM PLANLARINDA
YER VERME DURUMU ÇİZELGESİ

Okul:
Öğretmen:
Grup:

ÖZ BAKIM BECERİLERİ

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ	AYLAR										
	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	
Kazanım 1: Bedeniyle ilgili temizlik kurallarını uygular. Göstergeleri:											
Saçını tarar.											
Dişini fırçalar.											
Elini/yüzünü yıkar.											
Tuvalet gereksinimine yönelik işleri yapar.											
Kazanım 2: Giyinme ile ilgili işleri yapar. Göstergeleri:											
Giysilerini çıkarır.											
Giysilerini giyer.											
Ayakkabılarını çıkarır.											
Ayakkabılarını giyer.											
Düğme açar.											
Düğme kapar.											
Ayakkabı bağcıklarını çözer.											
Ayakkabı bağcıklarını bağlar.											
Kazanım 3: Yaşam alanlarında gerekli düzenlemeler yapar. Göstergeleri:											
Ev/okuldaki eşyaları temiz ve özenle kullanır.											
Ev/okuldaki eşyaları toplar.											
Ev/okuldaki eşyaları katlar.											
Ev/okuldaki eşyaları asar.											
Ev/okuldaki eşyaları yerleştirir.											

KAZANIMLAR VE GÖSTERGELERİ	AYLAR										
	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	
Kazanım 4: Yeterli ve dengeli beslenir. Göstergeleri:											
Yiyecek ve içecekleri yeterli miktarda yer/içer.											
Öğün zamanlarında yemek yemeye çaba gösterir.											
Sağlığı olumsuz etkileyen yiyecekleri ve içecekleri yemekten/içmekten kaçınır.											
Yiyecekleri yerken sağlık ve görgü kurallarına özen gösterir.											
Kazanım 5: Dinlenmenin önemini açıklar. Göstergeleri:											
Kendisini dinlendiren etkinliklerin neler olduğunu söyler.											
Dinlendirici etkinliklere katılır.											
Dinlenmediğinde ortaya çıkabilecek sonuçları söyler.											
Kazanım 6: Günlük yaşam becerileri için gerekli araç ve gereçleri kullanır. Göstergeleri:											
Beslenme sırasında uygun araç ve gereçleri kullanır.											
Beden temizliğiyle ilgili malzemeleri kullanır.											
Çevre temizliğiyle ilgili araç ve gereçleri kullanır.											
Kazanım 7: Kendini tehlikelerden ve kazalardan korur. Göstergeleri:											
Tehlikeli olan durumları söyler.											
Kendini tehlikelerden ve kazalardan korumak için yapılması gerekenleri söyler.											
Temel güvenlik kurallarını bilir.											
Tehlikeli olan durumlardan, kişilerden, alışkanlıklardan uzak durur.											
Herhangi bir tehlike ve kaza anında yardım ister.											
Kazanım 8: Sağlığı ile ilgili önlemler alır. Göstergeleri:											
Sağlığını korumak için yapması gerekenleri söyler.											
Sağlığına dikkat etmediğinde ortaya çıkabilecek sonuçları açıklar.											
Sağlığını korumak için gerekenleri yapar.											

ÖZ BAKIM BECERİLERİ

**MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI
KAPSAMINDA ELE ALINMASI ÖNERİLEN
BELİRLİ GÜN VE HAFTALAR (*) (**)**

BELİRLİ GÜN VE HAFTALAR	TARİHLER
İlköğretim Haftası	Eylül ayının üçüncü haftası
Hayvanları Koruma Günü	4 Ekim
Dünya Çocuk Günü	Ekim ayının ilk pazartesi günü
Cumhuriyet Bayramı	29 Ekim
Kızılay Haftası	29 Ekim - 4 Kasım
Atatürk Haftası	10 - 16 Kasım
Öğretmenler Günü	24 Kasım
İnsan Hakları ve Demokrasi Haftası	10 Aralık gününü içine alan hafta
Yeni Yıl	31 Aralık - 1 Ocak
Enerji Tasarrufu Haftası	Ocak ayının ikinci haftası
Orman Haftası	21 - 26 Mart
Dünya Tiyatrolar Günü	27 Mart
Kütüphane Haftası	Mart ayının son pazartesi günü
Dünya Kitap Günü	23 Nisan gününü içine alan hafta
Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı	23 Nisan
Trafik ve İlk Yardım Haftası	Mayıs ayının ilk haftası
Anneler Günü	Mayıs ayının ikinci pazar günü
Engelliler Haftası	10 - 16 Mayıs
Müzeler Haftası	18 - 24 Mayıs
Çevre Koruma Haftası	Haziran ayının ikinci haftası
Babalar Günü	Haziran ayının üçüncü pazar günü

(*) Millî Eğitim Bakanlığı, Eylül -2005 Tarih ve 2576 Sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan "Belirli Gün ve Haftalar" çizelgesinden seçilmiştir.

(**) Bu çizelgede yer almayan Mahallî Kurtuluş Günleri ve Atatürk Günleri ile TarihîGünler (gerçekleştiği tarihlerde) belirli gün ve haftalar listesine eklenebilir.

**MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI
YARIM GÜNLÜK EĞİTİM AKIŞI FORMATI**

Okul Adı :
Öğretmenin Adı ve Soyadı :
Tarih :/...../20.....
Yaş Grubu (Ay) :

Güne Başlama Zamanı

Günün bu ilk etkinliği, çocukların gün içerisinde yapılacak etkinliklere uyumunu sağlamak amacı ile sohbet edildiği, o gün yapılacak olan etkinlikler, öğrenme merkezleri hakkında bilgi verildiği ve çocukların hangi öğrenme merkezlerinde oynayacaklarına karar verdikleri zaman aralığıdır. Bu sürecin sonunda çocuklar öğrenme merkezlerinde serbest oyuna başlarlar. Ancak gün, her zaman böyle devam etmeyebilir. O gün yapılacak eğitimle ilgili olarak alan gezisine çıkmak, sabah yürüyüşü yapmak da güne başlama zamanının ardından yapılabilecek farklı etkinliklerdir.

Oyun Zamanı

Öğrenme merkezlerinde/ açık havada oyun.

Kahvaltı, Temizlik

Etkinlik Zamanı

Bu sürede Türkçe, müzik, matematik, drama, oyun, fen, hareket, okuma yazmaya hazırlık ve sanat etkinlikleri ile alan gezisinden biri veya birkaçı yapılabilir. Etkinlikler tek başına veya bütünleştirilmiş olarak planlanabilir; bireysel, küçük veya büyük grup etkinlikleri olarak uygulanabilir. O gün bu etkinliklerden hangisinin/hangilerinin yapılacağına grubun gereksinimine, belirlenen kazanımlara ve ayrılan süreye göre karar verilmelidir. Etkinlik uygulamaları sınıf içinde olduğu kadar açık havada da yapılmalıdır.

Günü Değerlendirme Zamanı

Çocukların günlerini planlamaları, planladıklarını uygulamaları ve gün sonunda da yaptıklarını değerlendirmeyi öğrenmeleri önemli bir kazanımdır. Bu nedenle, günün sonunda yine bütün grup bir araya toplanır ve günün değerlendirilmesi amaçlı sohbet edilir. Mümkün olduğu kadar açık uçlu sorular aracılığıyla, hangi öğrenme merkezlerinde ne tür oyunlar oynadıkları, hangi etkinlikleri yaptıkları, ortam ve materyaller gibi konularda çocuklarla beraber değerlendirme yapılır. Bu süreçte o gün uygulanan bütün etkinliklerin değerlendirmelerinden de yararlanır. Ayrıca o güne ait paylaşmak istedikleri mutlu veya üzücü bir olayın olup olmadığı veya o gün gözlenen olumlu davranışlar hakkında konuşulabilir. Gerekliğinde gün içinde de bu değerlendirme sürecine yer verilebilir.

Öğretmen, her gün, günü değerlendirme zamanında bir sonraki günün eğitim sürecinde neler yapmak istediklerini çocuklara sorarak onların planlama sürecine de aktif katılımına özen göstermelidir. Ardından ertesi gün yapılabilecek etkinlikler hakkında konuşulur, evde yapılacak bir çalışma, okula getirilecek bir materyal veya gidilecek bir gezi gibi konular da hatırlatılır.

Eve Gidiş

İlgili hazırlıklar tamamlanır ve çocuklarla vedalaşılır.

Genel Değerlendirme:

Gün bittikten sonra genel bir değerlendirme yapılır. Bu değerlendirmede günü değerlendirme zamanında yapılanlar ile etkinliklerin değerlendirilmesi sonucunda elde edilenler çocuk, program ve öğretmen boyutları dikkate alınarak bu bölüme genel ifadeler hâlinde yazılır.

MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI TAM GÜNLÜK EĞİTİM AKIŞI FORMATI

Okul Adı :
Öğretmenin Adı ve Soyadı :
Tarih :/...../20.....
Yaş Grubu (Ay) :

Güne Başlama Zamanı

Günün bu ilk etkinliği, çocukların gün içerisinde yapılacak etkinliklere uyumunu sağlamak amacı ile sohbet edildiği, o gün yapılacak olan etkinlikler, öğrenme merkezleri hakkında bilgi verildiği ve çocukların hangi öğrenme merkezlerinde oynayacaklarına karar verdikleri zaman aralığıdır. Bu sürecin sonunda çocuklar öğrenme merkezlerinde serbest oyuna başlarlar. Ancak gün, her zaman böyle devam etmeyebilir. O gün yapılacak eğitimle ilgili olarak alan gezisine çıkmak, sabah yürüyüşü yapmak da güne başlama zamanının ardından yapılabilecek farklı etkinliklerdir.

Oyun Zamanı

Öğrenme merkezlerinde/açık havada oyun.

Kahvaltı, Temizlik

Etkinlik Zamanı

Bu sürede Türkçe, müzik, matematik, drama, oyun, fen, hareket, okuma yazmaya hazırlık ve sanat etkinlikleri ile alan gezisinden biri veya birkaçı yapılabilir. Etkinlikler tek başına veya bütünleştirilmiş olarak planlanabilir; bireysel, küçük veya büyük grup etkinlikleri olarak uygulanabilir. O gün bu etkinliklerden hangisinin/hangilerinin yapılacağına grubun gereksinimine, belirlenen kazanımlara ve ayrılan süreye göre karar verilmelidir. Etkinlik uygulamaları sınıf içinde olduğu kadar açık havada da yapılmalıdır.

Öğle Yemeği, Temizlik

Dinlenme Zamanı

Çocukların yaş grubuna ve gereksinimlerine göre süresi değişebilen, çocukların kendi tercih ettikleri etkinliklerle (kitap inceleme, resim yapma, dinlendirici bir müzik dinleme vb.) vakit geçirebilecekleri bir zaman aralığıdır. Gereksinim duyan çocuklar bu zaman aralığında uyuyabilirler. Daha küçük yaş grubunun dinlenme gereksinimini karşılayabilmesi için özel bir mekân ve donanım gerekebilir.

Kahvaltı, Temizlik

Etkinlik Zamanı

Bu sürede Türkçe, müzik, matematik, drama, oyun, fen, hareket, okuma yazmaya hazırlık ve sanat etkinlikleri ile alan gezisinden biri veya birkaçı yapılabilir. Etkinlikler tek başına veya bütünleştirilmiş olarak planlanabilir; bireysel, küçük veya büyük grup etkinlikleri olarak uygulanabilir. O gün bu etkinliklerden hangisinin/hangilerinin yapılacağına grubun gereksinimine, belirlenen kazanımlara ve ayrılan süreye göre karar verilmelidir. Etkinlik uygulamaları sınıf içinde olduğu kadar açık havada da yapılmalıdır.

Oyun Zamanı

Öğrenme merkezlerinde/açık havada oyun.

Günü Değerlendirme Zamanı

Çocukların günlerini planlamaları, planladıklarını uygulamaları ve gün sonunda da yaptıklarını değerlendirmeyi öğrenmeleri önemli bir kazanımdır. Bu nedenle, günün sonunda yine bütün grup bir araya toplanır ve günün değerlendirilmesi amaçlı sohbet edilir. Mümkün olduğu kadar açık uçlu sorular aracılığıyla, hangi öğrenme merkezlerinde ne tür oyunlar oynadıkları, hangi etkinlikleri yaptıkları, ortam ve materyaller gibi konular da çocuklarla beraber değerlendirilir. Bu süreçte o gün uygulanan bütün etkinliklerin değerlendirmelerinden de yararlanır. Ayrıca o güne ait paylaşmak istedikleri mutlu veya üzücü bir olayın olup olmadığı veya o gün gözlenen olumlu davranışlar hakkında konuşulabilir. Gerektiğinde gün içinde de bu değerlendirme sürecine yer verilebilir.

Öğretmen, her gün, günü değerlendirme zamanında bir sonraki günün eğitim sürecinde neler yapmak istediklerini çocuklara sorarak onların planlama sürecine de aktif katılımına özen göstermelidir. Ardından ertesi gün yapılabilecek etkinlikler hakkında konuşulur, evde yapılacak bir çalışma, okula getirilecek bir materyal veya gidilecek bir gezi gibi konular da hatırlatılır.

Eve Gidiş

İlgili hazırlıklar tamamlanır ve çocuklarla vedalaşılır.

Genel Değerlendirme:

Gün bittikten sonra genel bir değerlendirme yapılır. Bu değerlendirmede günü değerlendirme zamanında yapılanlar ile etkinliklerin değerlendirilmesi sonucunda elde edilenler çocuk, program ve öğretmen boyutları dikkate alınarak bu bölüme genel ifadeler hâlinde yazılır.

**MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI
ÖRNEK YARIM GÜNLÜK EĞİTİM AKIŞI**

Okul Adı :
Öğretmenin Adı ve Soyadı :
Tarih :/...../20.....
Yaş Grubu (Ay) :

Güne Başlama Zamanı

Oyun Zamanı
Açık havada oyun.

Kahvaltı, Temizlik

Etkinlik Zamanı
"Bil Bakalım Hangi Top" isimli bütünleştirilmiş hareket ve matematik etkinliği.
"Kar Taneleri" isimli Türkçe etkinliği

Günü Değerlendirme Zamanı

Eve Gidiş

Genel Değerlendirme:

**MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI
ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUKLARI DESTEKLEMEDE DİKKAT EDİLMESİ
GEREKEN NOKTALAR**

**A. GÖRME YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLARI DESTEKLEMEDE DİKKAT EDİLMESİ
GEREKEN NOKTALAR**

BELİRTİLERİ	GELİŞİM ALANLARI
<ul style="list-style-type: none"> Gözlerini sıklıkla ovuşturma ve kaşıma Gözlerde sulanma ve kızarma Işıktan rahatsız olma Sık sık göz kırpması Çevredeki nesnelere fark edememe Çevredeki nesnelere çarpma Çevredeki nesnelere hareketini takip edememe Renkleri ayırt edememe Odaklanmada sorun yaşama vb. 	<p>DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR</p> <ul style="list-style-type: none"> Bazı görme yetersizliği olan çocukların aileleri çocuklarını korumacı bir yaklaşımla yetiştirirler. Çocuk çatal kaşık kullanmayı, ağzını ve burnunu silmeyi hatta peçeteyi nasıl tutması gerektiğini bilmiyor olabilir. Bu durumda fiziksel yardım sağlayarak çocuğun günlük yaşamındaki yaşına uygun temel kazanımları edinmesi sağlanmalıdır. Takvim yaşı 6 ve görme yetersizliği olan bir çocuk gelişim özellikleri açısından 4 yaşındaki çocuğun becerilerine sahip olabilir. Bu durum, çocuğun zihinsel yetersizliği olduğunun, geç veya güç öğrendiğinin düşünülerek çocuğun etiketlenmesi için bir neden olabilir. Genellikle doğuştan görmeyen çocuklarda meydana gelen bu durum, yaşantı eksikliğinden kaynaklanabilmektedir. Böyle olduğu belirlenen çocuklar için zengin yaşantılar sağlanabilmesi amacıyla çocuğun ailesiyle iş birliği yapılmalıdır. Çocuğun kendi işlerini yapmasına fırsatlar verilmeli, etkinlikler sırasında yapabileceği görevler verilmeli ve çocuğun başarılı girişimleri uygun pekiştirmeyle hem ev hem de sınıf içinde ödüllendirilmelidir. Görme yetersizliği olan çocuklara öz bakım becerilerini öğretirken beceri analizlerinden yararlanılabilir. Okulda yapılan eğitimlerin aileye model olunarak evde tekrarlanması çocuğun beceriyi kazanmasında önemli bir yer tutar. Öz bakım becerilerinin öğretiminde; sözel ipucu, işaret ipucu, model olma ve fiziksel yardım ipuçları kullanılmalıdır. Öğretimde yardım türlerinin kullanılması, yardım düzeyinin yavaş yavaş azaltılması sonunda çocuğun davranışı bağımsız olarak yapması sağlanır.

<p>Dil</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Çocukla iletişim kurulmak istendiğinde, adı söylenerek kendisiyle konuşmaya başlanmalıdır. • Etkinlikler sırasında görme yetersizliği olan bir çocuğa söylenen nesne ismi ile çocuk sadece nesnenin ismini öğrenebilir. Nesnenin şeklinin nasıl olduğu, ağırlığının, boyutlarının ne kadar olduğu çocuğa nesneye dokundurularak anlatılmalı ve nesnenin ne işe yaradığı, nasıl kullanıldığı, farklı türlerinin neler olduğu gibi genişletilmiş bilgiler sunulurken nesneyle aşinalığı oluşturulmalıdır. • Soru sormanın geç gelişmesinden dolayı, çocuğa çevresinde olan olaylar, nesnelere, kişiler, ortam gibi çevresindeki her şeyle ilgili bilgi aktararak çocuk soru sormaya cesaretlendirilmelidir. • Görme yetersizliği olan çocuğun sınıfında bulunan çocukların da bazen gözleri kapatılarak kendilerini görme yetersizliği olan arkadaşlarının yerine koymaları sağlanmalıdır. Böylece konuşurken nasıl daha belirgin ifadeler kullanabileceklerine ilişkin fikir sahibi olmaları sağlanabilir (Örneğin, "Şuna bak ne kadar güzel." demek yerine, "Elimde bir bebek var, saçları siyah, masmavi gözleri var, öyle güzel gülümsüyor ki." demenin daha açıklayıcı olacağını fark edebilirler).
<p>Bilişsel</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bilişsel gelişim için; tamamen görmeyen çocuklarla sesli, hareketli nesnelere kullanılmalıdır. • Her görme yetersizliği olan çocuğun aynı öğretim şekliyle ve aynı düzeyde öğrenemeyeceği unutulmamalıdır. • Hazırlanan materyallerin dokunsal özellikleri olmalıdır. Karmaşık özelliklere sahip materyaller olmamasına dikkat edilmelidir. • Kavram ve beceri kazandırmada hazırlanan analizlerin farklı düzeylerdeki ipuçlarıyla desteklenmesi temel alınmalıdır. • Az gören çocuklar için kavram materyalleri hazırlanırken renklerin zıtlığına ve materyalin ebatlarına dikkat edilmeli, çocuğun görme durumuna göre materyaller hazırlanmalıdır. Tamamen görmeyen çocuklarda ise çocuğun yaşına uygun ve dokunma duyusunu etkin olarak kullanmayı öğrenebileceği materyaller seçilmelidir. • Bazı kavramlar dokunulamayacak kadar büyük olabilir. Bu durumda küçük maketler kullanılarak çocuğun anlaması sağlanmalıdır. Örneğin, apartmanları anlatmak için önce çatısı olmayan küçük ev maketleri birleştirilerek apartman oluşturulabilir. Daha sonra farklı apartman maketlerinden yararlanılabilir.
<p>Sosyal ve Duyusal</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sınıftaki diğer çocuklara görme yetersizliği olan akranlarının kendilerini görmediği, sadece seslerinden nerede ne yaptıklarını anlamaya çalıştığı anlatılmalıdır.

<p>Sosyal ve Duyusal</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Görme yetersizliği olan çocuklar iletişime geçmek için karşısındaki kişinin onunla konuşmasını bekler. Gören çocuklar göz teması ile selamlaşarak birbirlerinden haberdar olurken görme yetersizliği olan çocuğa onunla konuşulduğunu fark ettirmek için çocuğun ismiyle hitap etmek veya ona dokunarak kendisiyle iletişim kurulduğunu fark ettirmek gerekir. Gören çocukların taklit ederek öğrendiği birçok davranışı bu çocuklara model olup fiziksel yardım sağlayarak yaşantı yoluyla kazandırmak gerekir. • Görebilen çocukların görerek öğrendikleri tebessüm veya kızgınlık ifadesi gibi mimik ifadelerini, görme yetersizliği olan çocuk keşfetme yoluyla öğrenecektir. Mimikleri öğretmenin en etkili yolu, karşısındaki kişinin yüzüne dokunmasına izin vermektir. Ayrıca, kızgınlık, mutluluk gibi ifadeleri anlayabilmesi için sesli olarak kızgınlık ifadesi kullanılırken karşısındaki kişinin kızgınlık ifadesi olan yüzüne dokunması da sağlanarak çocuğun model alması sağlanabilir. • Drama etkinlikleri çocuğun kendine özgüvenini ve vücudunu daha dikkatli ve etkin kullanmasını sağlar. Özellikle yaygın olarak görülen tikler göz önüne alındığında drama ve sanat etkinlikleri bu tikleri en aza indirerek çocuğun donuk yüz ifadesini ve dış görünüşünü olumlu yönde etkileyecektir.
<p>Motor</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Motor gelişimde gecikme görülebilir. Çocuk çevresindeki kişileri ve olayları göremediği için onlara yönelik yapabileceği hareketler kısıtlanmakta ve yaş ilerledikçe motor becerilerdeki gecikme artmaktadır. Hareket etmeyle ilgili görmemelerinden kaynaklanan korkularından dolayı bağımsız hareket etme becerilerini kazanmada gecikmeler görülmektedir. Hem ailenin hem de öğretmenin çocuğu hareket etme konusunda desteklemesi önemlidir. • Dokunarak öğrenen görme yetersizliği olan çocuklar için parmak duyarlılığı çok önemlidir. Bunun için motor becerileri geliştirici, büyük ve küçük kas gelişiminin desteklendiği oyuncak ve benzeri araç gereçler bulundurulmalıdır. Bu araç gereçlerin etkin kullanılması Braille alfabesinin öğrenilmesini kolaylaştıracaktır. • Braille alfabesine hazırlık için günlük yaşamda kullanılan araç gereçlerin üzerine kabartma yazıların yazılması sağlanmalıdır. • Bağımsız hareket becerilerinin kazandırılmasına yönelik olarak ortam düzenlenmelidir. Merdiven inme çıkma çalışmalarının yapılabileceği, denge tahtalarının bulunduğu, çocukların gezdiği koridorlarda duvar takibi yapabileceği düzenlemelerin yapılmasına dikkat edilmelidir. • Dokunarak öğrenme en önemli ihtiyaçtır. Oyun hamuru, çamur ve kil çalışmaları gibi çocuğun eğlenerek katılabileceği etkinliklerin düzenlendiği ve yaşadığı dünyayı öğrenebileceği bir ortam oluşturulmalıdır. • Zilli toplarla hem sese yönelme hem de yön kavramını kazandırmak için çalışmalar yapılmalıdır.

B. İŞİTME YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLARI DESTEKLEMEDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR

BELİRTİLERİ	<ul style="list-style-type: none"> • Çevresine karşı fazla ilgili görünmez. • Konuşulduğunda tepki göstermez. • Doğrudan iletişim girişimlerine tepki vermez. • Çok yüksek veya çok yavaş sesle konuşur. • Söylenenlerin tekrar edilmesini ister. • Sözel yönergeleri sınırlı düzeyde anlar. • Sınırlı sözcük dağarcığına sahiptir. • Dil gelişiminde gecikmeler vardır. • Arkasından seslenildiğinde cevap vermez.
GELİŞİM ALANLARI	DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR
Öz bakım	<ul style="list-style-type: none"> • Öz bakım becerilerinin kazandırılması, normal gelişim gösteren akranlarıyla aynı aşamalarda gerçekleşir. • Model olunarak yapılan çalışmalar hem çocuğa hem öğretmene kolaylık sağlar.
Dil	<ul style="list-style-type: none"> • İşitme cihazları bu çocukların eğitiminde en önemli yeri tutmaktadır. Çocuğun işitme cihazı yoksa ailenin yönlendirilerek çocuğa uygun cihazın alınması sağlanmalıdır. • Cihaz ile ilgili bilgiler (açma-kapama, pil takma-çıkarma, cihazı çocuğun kulağına takma-çıkarma) aileden edinilmelidir. • Sınıfın ses yalıtımı ile ilgili gerekli düzenlemeler yapılmalıdır (Örneğin, duvarlara mantar veya sünger pano konması, yerlere halı kaplanması, pencerelere perde asılması gibi). • Görsel materyaller ve doğal yaşantı ortamları oluşturulmalıdır. Ancak sadece görsel materyaller çocuğun dil gelişimi için yeterli değildir. Bu nedenle görsel malzemelerin araç olarak kullanılması gerekir. • Etkinlikler sırasında anlaşılır ve kısa cümleler kullanılmalıdır. • Etkinlik sırasında anlatılan öykünün, olay akışına uygun resimlerden oluşmasına ve resimlerin işitme yetersizliği olan çocuğun görebileceği şekilde tutulmasına dikkat edilmelidir. • Yönerge verilirken çocuğun dinlemesi sağlanmalıdır. Çocukla göz kontağı kurulmasına ve gerektiğinde çocuğa tekrar açıklama yapılmasına dikkat edilmelidir. • Çocuğun etkinlikler sırasında çıkarmaya çalıştığı sesler, sözcükler desteklenmeli ve çocuk konuşmak için cesaretlendirilmelidir.

Dil	<ul style="list-style-type: none"> • Ritmik tekrarlar, çocuğun dil seviyesine göre (hece, sözcük, iki, üç veya dört sözcüklük) yaptırılır. Etkinlikler sırasında çocuğun dil seviyesi dikkate alınarak ne söylemek istediğini anlamaya çalışmalı, eksikse tamamlanmalı, doğrusu söylenerek tekrar ettirilmelidir. Örneğin, çocuk, "elma" resmi gördüğünde, ses olarak "eeu" dediğinde, "elma" sözcüğünün doğru söylenişi öğretmen tarafından söylenir ve çocuğa tekrar ettirilir. Eğer çocuk tek sözcükleri söylüyor ancak cümle kuramıyorsa, önce iki veya üç sözcüklü cümlelerle genişletmeler yapılarak uygun dil modeli olunur.
Bilişsel	<ul style="list-style-type: none"> • İşitme yetersizliği olan çocukların sözel olmayan zihinsel etkinliklerde (nesneleri eşleştirme, benzerlikleri bulma, gruplama, resimler arasındaki farklılıkları görsel olarak saptama, görsel olarak bir seri resmi sıralama vb.) normal işiten yaşlıtlarına benzer performans ortaya koydukları gözlenmektedir. Dil becerileri ile ilgili güçlükleri doğal olarak akademik performanslarını etkilemektedir. Bunu en aza indirebilmek için; <ul style="list-style-type: none"> ▶ Daha önce kazandığı bilgiyle yeni bilgiyi bütünleştirebilmesi için çevresinde görsel destekler olmasına dikkat edilmelidir. ▶ Görsel desteklerini sıraya geçi-gözlem ve deneysel yaşantılara da yer verilmelidir.
Sosyal ve Duyusal	<ul style="list-style-type: none"> • Uyum becerileri, tıpkı işiten akranlarında olduğu gibi iletişim becerilerine, aile üyeleri ve çevresindeki diğer kişilerle etkileşimlerine bağlıdır. • İşitme yetersizliği olan çocuklarda kendini çevreden soyutlanmış ve yalnız kaldığını, haksızlığa uğradığını hissetme veya özgüven eksikliği gibi sorunlarla karşılaşabilmektedir. Bu tür sorunları en aza indirebilmek için; <ul style="list-style-type: none"> ▶ Çocuğun her zaman aktif katılımının sağlanabileceği etkinliklere yer verilmelidir. ▶ Başarılı olduğu herhangi bir alanda (Örneğin, kesme, yapıştırma, boyama, gibi) sınıf içindeki bir arkadaşına yardım etmesine fırsat verilmelidir.
Motor	<ul style="list-style-type: none"> • Motor becerilerin kazandırılması, normal gelişim gösteren akranlarıyla aynı aşamalarda gerçekleşir. • Model olunarak yapılan çalışmalar hem çocuğa hem öğretmene kolaylık sağlar.

C. ORTOPEDİK YETERSİZLİĞİ VE SÜREĞEN HASTALIĞI OLAN ÇOCUKLARI DESTEKLEMEDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR

GELİŞİM ALANLARI	DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR
Öz bakım	<ul style="list-style-type: none"> • Çocuğun bağımsız hareket etmesini sağlayacak düzenlemeler yapılmalıdır. Örneğin, alafrağa tuvaletler (alçalıp-yükselebilen oturma sistemi), dokunarak açılan musluklar, tutunma barları gibi. • Giyinme-soyunma becerilerinin kazandırılması sırasında çocuğun gereksinimlerine bağlı olarak giysilerinin çocuğun bedeninden bir beden büyük olması sağlanmalı ve başarılı girişimleri ödüllendirilmelidir. • İlikleme-açma becerilerinin kazandırılması için çocuğun gereksinimlerine bağlı olarak büyük düğmeler, düğmeye göre daha büyük iliklerle çalışmaya başlanmalı, giderek küçültülmelidir. • Yemek yeme becerilerinin kazandırılması sırasında çocuğun gereksinimlerine uygun materyal uyarlamalarına (sapı kalınlaştırılmış kaşık gibi) yer verilmelidir. • Süreğen hastalığı olan çocukların bağışıklık sistemi zayıf olduğundan hijyen bu çocuklar için daha da önem kazanmaktadır. Bu nedenle kişisel temizlikle ilgili öz bakım becerilerine öncelik verilmelidir.
Dil	<ul style="list-style-type: none"> • Ortopedik yetersizliği olan çocukların dil ve iletişim sorunları genellikle fiziksel yetersizliklerden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla çocuğun dil ve konuşma terapistine yönlendirilmesi ve terapistin önerileri dikkate alınarak çalışmalar planlanması uygun olur. • Söyledikleri anlaşılmadığında, söylemek istediklerini tekrar etmesi gerektiği çocuğa öğretilmelidir.
Bilişsel	<ul style="list-style-type: none"> • Bilişsel beceriler kazandırılırken ortopedik yetersizliği olan çocukların gereksinimlerine bağlı olarak ek süre verilip çocukların başarılı girişimleri ödüllendirilmelidir. • Çocuğa gerektiğinde nasıl yardım isteyebileceği ve ihtiyacından fazla yardım etmek isteyenleri kibarca nasıl reddetmesi gerektiği öğretilmelidir. • Süreğen hastalığı olan çocukların sıklıkla devamsızlık yapabileceği göz önünde bulundurularak programı esnek hazırlanmalıdır.
Sosyal ve Duygusal	<ul style="list-style-type: none"> • Süreğen hastalığı olan çocukların pek çoğunun tıbbi gereksinimlerinden dolayı çocukla ilgili acil durumların neler olduğuna ve bu durumlarda kimlerin neler yapması gerektiğine karar verilmelidir (Örneğin, epilepsi nöbetleri geçiren çocuğun düzenli ilaç kullanımı takip edilmeli, nöbet geçirdiğinde yapılacak işlemler belirlenmeli; dil kontrolü, pozisyonlama, kafa travma riskini azaltma, herhangi bir sıvı veya ilaç kullanmama gibi).

Sosyal ve Duygusal	
	<ul style="list-style-type: none"> • Çocuğun hâlsizlik ve dikkat dağınıklığı gibi özellikleri gözlenmeli, yapılan gözlemlerle ilgili olarak ailelere bilgi verilmelidir.
Motor	<ul style="list-style-type: none"> • Ortopedik yetersizliği olan çocukların büyük kas ve küçük kas becerilerini geliştirebilmek amacıyla yapılacak çalışmalar sırasında çocuğun yürüme, sıraya oturma ve bağımsız hareket etmesini sağlayacak tekerlekli sandalye (Oturma genişliği ve derinliği, kol destek açısı, sırt destek yüksekliği çocuğun boyutlarına uygun olmalı, tekerlekli sandalye genişliği kapı genişliğine uygun olmalıdır. Kapı kolu, elektrik düğmesi, sınıfta yazı tahtası yükseklikleri sandalyede oturan çocuğun erişebileceği boyutta olmalıdır), uyarlanmış kalem (gövdesi kalınlaştırılmış kalem) gibi destek araç-gereçleri kullanması sağlanmalıdır. • Sınıfta yapılabilecek uyarlamaların yanı sıra bu çocukların gereksinim duyabileceği sağlık hizmetini ilgili kişilerden alması da sağlanmalıdır. • Kalem tutamayan, boya çalışmalarına katılamayacak özellikte ortopedik yetersizliği olan çocukların bilgisayar kullanmayı öğrenerek boya çalışmalarını yapması sağlanmalıdır. Bu, çocuğun daha ileriki yıllarda yazma çalışmalarını bilgisayarda gerçekleştirmesine zemin hazırlayacaktır. • Çabuk yorulan çocukların etkinlikleri kısa süreli planlanmalı, dinlenme araları verilmeli, bu dinlenme aralığı da etkin geçirilmelidir. Örneğin, dinlenme zamanında masa başı ince motor becerileri kapsayan etkinlikler yapılmalıdır. • Masa başı etkinlikler sırasında tekerlekli sandalye kullanan ortopedik yetersizliği olan çocuğun masaya yeteri kadar yaklaşabilmesi sağlanmalıdır. Bunun için masanın yüksekliğinin tekerlekli sandalye kol dayama yerinden yüksek olması veya gövde kontrolü iyi olan çocuklarda kol dayama yerlerinin sandalyeden çıkartılarak masaya yaklaşması sağlanmalıdır. • Kaba motor beceriler içeren sınıf içi oyunlarda, tekerlekli sandalyedeki çocuğun oyunlara katılımı için oyun kurallarının sandalyedeki çocuğa uygun olacak şekilde uyarlanması sağlanmalıdır. Örneğin, sınıfta deve cüce oyunu oynanırken tekerlekli sandalyedeki çocuğun cüce durumunda ayak ucuna doğru eğilmesi, deve durumunda sandalyeye sırtını dayayarak dik oturup, kaldıracı kadar yukarı kollarını kaldırarak deve pozisyonunu alması sağlanmalıdır.

D. OTİZM SPEKTRUM BOZUKLUĞU (OSB) OLAN ÇOCUKLARI DESTEKLEMEDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR

BELİRTİLERİ	<ul style="list-style-type: none"> Yaşlılarıyla gelişimsel düzeyine uygun ilişkiler geliştiremememe Diğer çocuklarla eğlenme, ilgilerini veya başarılarını kendiliğinden paylaşma arayışı içinde olamama Sosyal veya duygusal karşılık verememe Konuşulan dilin gelişiminde gecikme veya hiç gelişmeme Basmakalıp ya da tekrarlı veya özel bir dil kullanma Taklitlere dayalı oyunları kendiliğinden oynamama Eşyaların, oyuncakların parçalarıyla sürekli aynı şekilde uğraşma Basmakalıp veya tekrarlı hareketler sergileme (parmak sıklatma, el çırpma gibi).
GELİŞİM ALANLARI	DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR
Öz bakım	<ul style="list-style-type: none"> Öz bakım becerilerinin kazandırılabilmesi için çocuğun önceden gerçekleştirmesi gereken ön koşul beceriler vardır. Bunlar; el göz koordinasyonu, hareketleri taklit etme, görsel dikkat, basit yönergeleri anlama gibi büyük ve küçük kasların kullanımını gerektiren becerilerdir. Bu beceriler yoksa öncelikle bu becerilerin kazandırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Öz bakım becerilerini kazandırırken beceri analizi yöntemi kullanılır. Beceri analizinde, kazandırılmak istenen beceriler küçük, öğretilmesi kolay alt beceri basamaklarına (işlem basamaklarına) ayrılır. (Bakınız: Zihinsel yetersizliği olan çocukları desteklemede dikkat edilecek noktalar tablosu.) Gerekirse, OSB olan öğrencinin takip edebilmesi için resimli beceri analizleri hazırlanarak çocuğun görebileceği bir yerde tutulmalıdır (Örneğin, okula giriş sırasında gerçekleştirilmesi gereken ayakkabı çıkarma, okul ayakkabısı giyme, dışarıda giydiği ayakkabıyı dolabına koyma, kabanını çıkarıp asma gibi beceri basamaklarını içeren resimli beceri analizi okul girişine asılabilir). OSB olan çocuklara beceri kazandırırken çok uzun becerilerin tamamının ele alınması yerine parçalara bölünerek kazandırılması ve sonradan birleştirilerek bütün becerinin bir arada gerçekleştirilmesi beklenmelidir. Örneğin, diş fırçalamabecerisinde; muslukaçmakapama, diş macunu kapağı açma-kapama, diş fırçalama, tükürme becerileri ayrı ayrı kazandırılarak çocuk öğrendiğinde birleştirilmelidir.

Öz bakım	<ul style="list-style-type: none"> Öz bakım becerileri kazandırılırken, çocuğun gereksinimine bağlı olarak; sözel ipucu, işaret ipucu, model olma ve fiziksel yardım ipuçları kullanılmalıdır. İpuçlarına bağımlılık geliştirebilen OSB'li çocuklar için sağlanacak sözel ipuçlarının açık, net ve kısa olmasına dikkat edilmelidir. Öğrenme sürecinde yardım türlerinin kullanılması, yardım düzeyinin yavaş yavaş azaltılması sonunda çocuğun davranışı bağımsız olarak yapması sağlanır OSB olan çocuklar, beceri öğrenirken daha fazla yönlendirilmeye ve desteklenmeye gereksinim duyabilirler. Bu süreç uzun süreli eğitim ve sık tekrar etmeyi gerektirir. Bu çocuklar, normal gelişim gösteren çocuklara oranla daha sık başarısızlıkla karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu nedenle, başarılı olma girişimlerinin desteklenmesi ve pekiştirilmesi (çocuğun bireysel özelliklerine bağlı olarak, nesnel pekiştireçler, sözel pekiştireçler veya saçını okşama gibi sosyal pekiştireçler kullanılabilir) gerekir.
Dil	<ul style="list-style-type: none"> OSB olan çocuklar başkaları ile etkileşim kurmada zorluk yaşarlar. Bunun için kendisine yakın olan bir arkadaşı ile yapabileceği etkinlikler düzenlenmelidir. İletişim kurarken karşısındakine boş gözlerle bakma, göz kontağı kurmama gibi davranışlar (yana veya aşağı yukarı bakma) gözlenebilir. Bu durumda çocuğun çenesinden tutularak yumuşak bir hareketle başının konuşan kişiye döndürülmesi ve karşısındakine bakması sağlanmalıdır. OSB olan çocukların dil gelişimlerinde, hiç konuşmama, sadece bir-iki kelime söyleme, çok kelimeyle anlamsız konuşma, ekolali (söyleneni aynen defalarca tekrar etmek) konuşma, zamirleri karıştırma, konuşulanları anlamada güçlük çekme, gramer bozuklukları ve telâffuz güçlüğü gibi özellikler görülmektedir. Bu çocukların dil ve iletişim becerilerinin geliştirilmesi ile ilgili yapılacak etkinliklerde sık tekrarlara yer vermek, çıkarabildikleri seslerden yola çıkarak yeni sözcükler kazandırmaya çalışmak gereklidir.
Bilişsel	<ul style="list-style-type: none"> OSB olan çocuklar çevreye karşı duyarlıdırlar. Örneğin, floresan ışığından çıkabilecek ses, ortamda fazla ışık olması gibi. Bu durumda, öğrencinin gözlemlenerek rahatsızlık duyduğu özellikler belirlenmeli ve sınıf içinde buna yönelik uyarlamalar yapılmalıdır. Bazı OSB olan çocuklarda dokunsal, denge, işitsel, tat ve koklama duyularına ilişkin farklı problemler görülebilmektedir. Örneğin, deri-hücre yoğunluğunun vücuttaki dağılımının farklı olması nedeniyle, bazı kumaş türleri çocuğa acı verebilir veya sıcak ve soğuğu hissetmeyebilir. Bu durumda da çocuğun gözlemlenmesi ve etkinlikler sırasında kullanılacak materyallerin uyarlanması gerekmektedir.

<p>Bilişsel</p>	<ul style="list-style-type: none"> • OSB olan çocuğun oturacağı sandalyenin pencereye dönük olmamasına, çöp kutusunun öğrenciye yakın alanda bulundurulmamasına dikkat edilmelidir. Çocuk, etkinliği doğrudan/net görebileceği bir yere oturtulmalıdır. Sık sık sınıftan çıkmaya çalışıyorsa kapiya uzak bir yere oturtulmalıdır. • Sınıf içinde fiziki ortamda hazırlanan öğrenme merkezleri ve diğer bölümler görsel resimli kartlar yapıştırılarak daha belirgin hâle getirilmelidir. • OSB olan çocuğun etkinliğe hazırlanmasını sağlayacak basit kontrol listeleri düzenlenebilir. • OSB olan çocuklara yönelik kullanılan cümlelerin basit, kısa olmasına dikkat edilerek jest ve mimiklerle cümleler daha dikkat çekici hâle getirilmelidir. • Yönerge verilirken, kısa ve net ifadeler kullanılmalıdır. Yönergeler sadece işitsel olmamalıdır. Bunun yanında kart, resim veya nesnelere desteklenmelidir. • OSB olan çocuklara bir etkinliğin ne kadar süreceği (örneğin, çizgi çalışması için beş satır yazması gerektiği belirginleştirilerek sınır konulması) konusunda bilgi verilmelidir. • Etkinlikler sırasında çocuktan beklenen sorumlulukların sonunda ne ortaya çıkacağı çocuğa model olarak gösterilmeli ve bu yönde çalışması sağlanmalıdır. Örneğin, yırtma-yapıştırma çalışması yapılacağı zaman, çocuğun içini doldurması istenen uçurtma resminin içi doldurulmuş hâli çocuğa örnek olarak gösterilebilir. • OSB olan bazı çocukların (Asperger sendromu) özel becerileri (erken okuma-yazma, zihinden matematik işlemleri yapma gibi) olabilmektedir. Akran kabulünü sağlamak için öğrencinin bu özellikleri ön plana çıkarılarak akranları ile birlikte olması desteklenmelidir. • OSB olan çocuklar kendi içinde gösterdiği gelişme ile değerlendirilmelidir. • Çocuğun yapamadıklarına değil yapabildiklerine odaklanılmalıdır.
<p>Sosyal ve Duygusal</p>	<ul style="list-style-type: none"> • OSB olan çocuklar sosyal becerilerindeki sınırlılık nedeniyle oyun oynamada zorluklar yaşarlar. Örneğin, taklit gerektiren oyunları oynarken model olunmalı ve ne yapacağı açıklanmalıdır. Hayali oyun oynanmadan önce dramatizasyon çalışmasına yer verilerek çocuğun kendisinden ne beklendiğini anlaması sağlanmalıdır.

<p>Sosyal ve Duygusal</p>	<ul style="list-style-type: none"> • OSB olan çocuklara, akranlarıyla bir arada olabileceği etkinliklerde görevler verilmeli, rol ve sorumluluklarının neler olduğu kendisine açıklanmalıdır. • Çocuğun duygusal tercihleri de göz önünde bulundurulmalıdır. Çocuğun tercihi, sınıfta yapılan etkinliğe katılımını doğrudan etkileyebilir (Örneğin, çocuğun mavi renge takıntısı var ise mavi kalem ile yazı yazdırmak gibi). • Okul, sınıf, bahçe ve servis aracında uyulması gereken kurallar açık ve net bir şekilde tanımlanmalıdır. Belirlenen kurallar görsel desteklerle zenginleştirilmelidir (Örneğin, yemek yerken önce sıraya girme, tepsiyi alma gibi becerileri sırasıyla gösteren resimli kartların duvara asılması gibi). • Resimli çizelgeler sadece birer birer etkinlikler için değil, gün boyu yapılacak etkinlikleri içeren bir çizelge hâlinde de hazırlanabilir. Bu çizelge öğrencinin kolaylıkla takip edebileceği bir yere asılmalı ve böylelikle, öğrencinin gün içinde yapılacak etkinlikleri bilerek kendini güvende hissetmesi sağlanmalıdır.
<p>Motor</p>	<ul style="list-style-type: none"> • OSB olan çocuklar denge ile ilgili sorunlar yaşayabilirler. Akranlarına göre dengelerini daha kolay kaybedebilirler. Bu gibi durumlarda öğrenciye bireysel destek sağlanmalıdır. • Kâğıt kesme, kutu içine küp atma ve ipe boncuk dizme gibi ince motor becerilerinin de oldukça zayıf olduğu gözlenmektedir. Bu durumda OSB olan çocuğa fiziksel yardım ve model olma gibi yardımlar uygulanarak aşama aşama bağımsızlaşması sağlanmalıdır (beceri öğretiminde olduğu gibi).

E. DİKKAT EKSİKLİĞİ VE HİPERAKTİVİTE BOZUKLUĞU (DEHB) RİSKİ OLAN ÇOCUKLARI DESTEKLEMEDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR

BELİRTİLERİ	<ul style="list-style-type: none"> • Yerinde oturamama • Sürekli hareket halinde olma • Sürekli konuşma • Bağırma ve başkalarını yaptığı işten alıkoyma • İsteklerini erteleyememe • Sorulan sorular tamamlanmadan cevaplama • Grup içinde sırasını beklemede zorlanma • Sakin ve gürültüsüz biçimde oynamakta zorlanma • Dikkat süresinin kısa olması • Başladığı işi bitirmede güçlük yaşama • Günlük işlerde unutkanlık yaşama vb.
GELİŞİM ALANLARI	DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR
Öz bakım	<ul style="list-style-type: none"> • Öz bakım gelişim özellikleri normal gelişim gösteren akranlarıyla benzerlik göstermektedir. • Gerekli durumlarda beceri analizleri hazırlanarak çocuğun beceriyi daha küçük parçalar hâlinde öğrenmesi sağlanmalıdır.
Dil	<ul style="list-style-type: none"> • Basit ve net yönergeler kullanılmalıdır. • Yönerge verilirken çocukla göz teması kurularak yönergeyi anladığından emin olunmalıdır. • Verilen yönergeyi anlaması için çocuğa zaman verilmelidir. • Verilen yönergeyi çocuğun tekrar etmesi istenmelidir. Böylece çocuğun kendisine verilen görevi anladığından emin olunabilir.
Bilişsel	<ul style="list-style-type: none"> • DEHB riski olan çocuklar zihinsel yetersizliği olan çocuklar değildir. • Dikkat sürelerinin kısa olması nedeniyle yapılan etkinliğin uzun olmamasına dikkat edilmelidir. • Çocuğun kullandığı ilaçlar takip edilmelidir. İlacın etkilerinden kaynaklanan olumlu veya olumsuz bir durum varsa aile veya psikiyatristle görüşülmelidir. • Gerekirse günlük etkinlik çizelgesi çocuğun görebileceği bir yere asılarak çocuğun her etkinlikten sonra ne yapılacağını görmesi sağlanmalıdır. • Yapılan etkinliklere katılmasını sağlamak amacıyla etkinlikler sırasında sembol pekiştiriciler kullanılarak çocuğun ilgisinin etkinlik üzerinde kalması sağlanmalıdır.

Bilişsel	<ul style="list-style-type: none"> • Yapılan etkinlikler sırasında çocuğun yapabildikleri vurgulanarak etkinliklere katılımı sağlanmalıdır. • Etkinlik ile ilgili malzemeler dışındaki materyaller ortadan kaldırılmalıdır. • Çocuğa yaptığı uygun davranışlarla ilgili olumlu, uygun olmayan davranışlarıyla ilgili düzeltici dönütler verilmelidir. • Çocuk öğretmene yakın bir yere ve model alabileceği çocukların yakınına oturtulmalıdır. Ayrıca cam kenarı, pano yanı gibi uyarıcılardan mümkün olduğunca uzak tutulmalıdır.
Sosyal ve Duygusal	<ul style="list-style-type: none"> • Sınıf içinde uyulması gereken kurallar çocukla birlikte belirlenerek resimlendirilmeli ve çocuğun görebileceği bir yere asılmalıdır. • Çocuğa sınıf içinde etkinlikler sırasında basit görevler verilmelidir. • Çocuğun sınıf ortamında diğer arkadaşları tarafından etiketlenmesinin önüne geçmek için gerekli özen gösterilmelidir. • Çocuğu sınıf içinde sürekli uyarmak yerine, sözel olmayan ifadeler kullanılarak çocuk davranışı konusunda yönlendirilmelidir (Örneğin, bir tarafı yeşil diğer tarafı kırmızı bir kart kullanarak çocuk uygun davranışlar gösterdiğinde kartın yeşil tarafı çocuğa dönük olarak tutulurken; uygun olmayan bir davranış gösterdiğinde kartın kırmızı tarafı çocuğa dönük tutularak sürekli sözel uyarıdan kaçınılabılır.) • Sosyal etkinliklere katılması konusunda cesaretlendirilmelidir. • Verilen yönergeler açık ve net olmalıdır. • İletişim kurarken mutlaka çocuğun göz hizasında olunmalıdır.
Motor	<ul style="list-style-type: none"> • DEHB riski olan çocuklar için spor yapmak son derece yararlıdır. Bu çocuklar dikkatlerini toplama sorunları ve hareket gereksinimleri nedeniyle sportif etkinliklere yönlendirilmelidir. • Etkinlikler sırasında hareket içeren faaliyetlerde bu çocuklara görev verilmelidir. • Sınıf içinde belli aralıklarla ayağa kalkıp dolaşmasını sağlamak amacıyla görevlendirilerek öğretmen inisiyatifinde ayağa kalkmasına izin verilmelidir.

F. ZİHİNSEL YETERSİZLİĞİ OLAN ÇOCUKLARI DESTEKLEMEDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR

BELİRTİLERİ	<ul style="list-style-type: none"> Hem uzun hem de kısa süreli bellekte sorun yaşama Dikkat sürelerinin kısa olması Dili anlamada sorun yaşama İfade edici dilde gecikme, telaffuz ve konuşmada akıcılık sorunları yaşama Akademik alanda akranlarından geri kalma Problemi çözme yolları bulmada sorun yaşama Öğrendikleri bilgileri genellemede sorun yaşama Sosyal ilişkilerde sorun yaşama İçinde bulunduğu ortama uyum davranışlarında sorun yaşama vb.
GELİŞİM ALANLARI	DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR
Öz bakım	<ul style="list-style-type: none"> Öz bakım becerilerinin kazandırılabilmesi için çocuğun önceden gerçekleştirmesi gereken ön koşul beceriler vardır. Bunlar; el göz koordinasyonu, hareketleri taklit etme, görsel dikkat, basit yönergeleri anlama gibi büyük ve küçük kasların kullanımını gerektiren becerilerdir. Çocuğun bu becerileri kazanmış olmasına dikkat edilmelidir. Öz bakım becerileri kazandırılırken beceri analizi yöntemi kullanılır. Beceri analizinde, kazandırılmak istenen beceriler küçük, öğrenilmesi kolay alt beceri basamaklarına (işlem basamaklarına) ayrılır. Zihinsel yetersizliği olan çocuklara beceri öğretirken çok uzun becerilerin tamamının kazandırılması yerine parçalara bölünerek kazandırılması ve sonradan birleştirilerek bütün becerinin bir arada gerçekleştirilmesi beklenmelidir. Örneğin, diş fırçalama becerisinde; musluk açma kapama, diş macunu kapağı açma-kapama, diş fırçalama, tükürme becerileri ayrı ayrı öğretilerek çocuk öğrendiğinde birleştirilmelidir. Gerekirse, zihinsel yetersizliği olan öğrencinin takip edebilmesi için resimli beceri analizleri hazırlanarak becerinin çalışılacağı ortamda bulundurulmalıdır. (Örneğin, okula giriş sırasında gerçekleştirilmesi gereken ayakkabı çıkarma, okul ayakkabısı giyme, dışarıda giydiği ayakkabıyı dolabına koyma, kabanını çıkarıp asma gibi beceri basamaklarını içeren beceri analizi resimleri okul girişine asılabilir). Öz bakım becerilerinin kazandırılmasında, çocuğun gereksinimine bağlı olarak sözel ipucu, işaret ipucu, model olma ve fiziksel yardım ipuçları kullanılmalıdır. Öğretimde yardım türlerinin kullanılması, yardım düzeyinin yavaş yavaş azaltılması sonunda çocuğun davranışı bağımsız olarak yapması sağlanır.

Öz bakım	<ul style="list-style-type: none"> Zihinsel yetersizliği olan çocuklar, beceri öğrenirken daha fazla yönlendirilmeye ve desteklenmeye gereksinim duyarlar. Bu süreç uzun süreli eğitimi ve sık tekrar etmeyi gerektirir. Bu çocuklar, normal gelişim gösteren çocuklara oranla daha sık başarısızlıkla karşı karşıya kalabilmektedirler. Bu nedenle, başarılı olma girişimlerinin desteklenmesi ve pekiştirilmesi gerekir.
Dil	<ul style="list-style-type: none"> Zihinsel yetersizliği olan çocuklarda dil ve konuşma gelişimi ve iletişim kurma sorunları ile karşılaşılabilir. Bu sorunların giderilebilmesi veya en aza indirilebilmesi için çocuğa uygun uyarlamalar yapılarak programda yer alan ses çalışmalarını gerçekleştirilebilir. Dil gelişimini desteklemek için dil, dudak, yanak, çene ile ilgili (üfleme, yalama ve çiğneme-şişirme gibi) egzersizler yapılabilir. Ses çalışmaları, çocuğun çıkarabildiği seslerden yola çıkılarak çıkaramadığı seslere doğru yapılmalıdır. Zihinsel yetersizliği olan çocukların sözcük dağarcıklarında sınırlılık görülür. Etkinlikler sırasında çocuğun bilmediği sözcükler, mecazi ifadeler üzerinde durularak gerekli açıklamalar yapılmalıdır. Bu çocukların etkinlikler sırasında konuşabilmeleri için gerekli fırsatlar yaratılmalı ve çocuğun konuşması sabırla dinlenmeli, çocuk konuşma için cesaretlendirilmelidir.
Bilişsel	<ul style="list-style-type: none"> Ortamda dikkat dağıtıcı nesnelere bulundurulmamalıdır. Zihinsel yetersizliği olan çocuklar için sınıf içinde yönerge vermeden önce çocuğun dikkatini çekmek için özel bir uyarıcı kullanılmalıdır. Örneğin, "Herkes buraya baksın, Ayşen sen de bak." Çocuğun dikkatini çekecek nesnelere (hoşlandığı çizgi film kahramanının olduğu bir materyal, sevdiği renkteki ayıcık gibi) seçilerek etkinlikler sırasında kullanılmalıdır. Zihinsel yetersizliği olan çocukların dikkat süreleri az olduğundan öğretim süresi kısa tutulmalıdır. Çocuklara model olunarak önceden öğrendikleri kavramlar bir sonraki konu ile ilişkilendirilip bu kavramları hatırlamaları için ipucu olarak kullanılmalıdır. Örneğin, kış mevsiminin özellikleri anlatıldıktan sonra bir sonraki etkinlikte kış mevsiminde giyilen giysilerin öğretimi yapılırken çocuğun bu özellikleri hatırlaması, çocuğun düzeyine uygun ipuçlarıyla desteklenerek sağlanmalıdır. Zihinsel yetersizliği olan çocuk için kazanım belirlenirken programda yer alan kazanımlarda çocuğun düzeyine uygun olarak gerekli uyarlamalar yapılmalıdır. Örneğin, "1'den 10'a kadar sayar." yerine "1'den 5'e kadar sayar." şeklinde ele almak uygun olabilir.

<p>Bilişsel</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Bu çocuklara etkinlikler sırasında gerekli olduğunda ek süre verilerek başarılı girişimleri ödüllendirilmelidir. • Zihinsel yetersizliği olan çocuklara soyut kavramlar kazandırılırken somut nesnelere kullanılarak çocuğun kavramasına yardımcı olunmalıdır (Örneğin, sevgi kavramının kazandırılmasında çocuğuna sarılmış bir anne fotoğrafı, köpeğini seven bir çocuk fotoğrafı gibi somut örnekler kullanılabilir). • Bu çocuklar bir kavramı tam olarak kazanmadan diğer kavramın kazandırılmasına geçilmemelidir. • Zihinsel yetersizliği olan çocuğun çalışma sayfası basitleştirilmeli, seviyesine uygun düzenleme yapılmalıdır. • Etkinlikler sırasında uzun ve karmaşık cümleler yerine basit yönergeler kullanılmalıdır. • Zihinsel yetersizliği olan çocuğun kendi içinde gösterdiği gelişmeler değerlendirilmelidir. • Bu çocukların yapamadıklarına değil yapabildiklerine odaklanılmalıdır. • Zihinsel yetersizliği olan çocukların başarıları anında ödüllendirilmelidir. • Zihinsel yetersizliği olan çocuklara öğrenme sürecinde sık sık destekleyici geri bildirim verilmelidir.
<p>Sosyal ve Duyusal</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zihinsel yetersizliği olan çocuğa okulun ilk günlerinde kendine yakın bulunduğu arkadaşlarla oyun oynatılmalıdır. • Bu çocuklar kalabalığa girmeye çekiniyorsa küçük grup çalışmaları yapılarak çalışmaları ödüllendirilmelidir. • Sınıfta çocuğa küçük sorumluluklar verilmelidir. • Zihinsel yetersizliği olan çocuklar oyun ve toplum kurallarına uymakta zorluk çekerler. Kuralları güç oyunlara katılmak isteyebilirler. Kurallar, bu çocukların anlayacağı ve uyacağı seviyede basitleştirilmelidir. Çocuğun başarı duygusunu yaşayabileceği oyunların seçilmesine dikkat edilmelidir (Bu nedenle çocuk oyunda daha az sorumluluk gerektiren pozisyona yerleştirilebilir.). • Sosyal etkinliklere karşı ilgileri azdır, bu nedenle etkinliklere aktif olarak katılmaları sağlanmalıdır. • Sosyal ilişkilerde bencil davranabilirler. Oyunlar sırasında bütün materyallerin kendilerine ait olmasını isteyebilirler. İlgili kazanımlar içinde kendilerine ait olan eşyaları başkalarıyla paylaşmaya ilişkin çalışmalar yapılarak çocuğun başarılı girişimleri ödüllendirilmelidir. • Zihinsel yetersizliği olan çocuklar grup çalışmalarına katılmaları konusunda desteklenmelidir.

<p>Motor</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zihinsel yetersizliği olan çocuklar denge, esneklik, hız ve dayanıklılık açısından zayıftırlar. Küçük kas gelişimleri yaşıtlarına göre zayıf olabilmektedir. Bu çocukların küçük kas gelişimlerine yönelik egzersizler yaptırılabilir. Örneğin, ipe boncuk dizme, oyun hamuru ile yapılan çalışmalar. • Kas gevşekliği belirgin özelliği olan zihinsel yetersizlik türlerinde (Örneğin, Down sendromu) büyük kas becerilerini geliştirmeye yönelik egzersizlerin yapılması sırasında çocuğun fizyoterapistinden öneri almak gereklidir. Yapılacak çalışmaların çocuğun büyük kas gelişiminde kalıcı hasar bırakmasına engel olmak için fizyoterapistin raporunda yer alan öneriler özenle dikkate alınmalıdır.
---------------------	---

G. DİL VE KONUŞMA BOZUKLUĞU RİSKİ OLAN ÇOCUKLARI DESTEKLEMEDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR

BELİRTİLERİ	Alıcı dil becerilerinde sorun yaşayan çocuklar: <ul style="list-style-type: none"> • Sorulara uygun cevaplar veremezler. • Sözlü olarak sunulan bilgiyi kullanamazlar. • Sözlü yönergeleri takip edemezler. • Nitelik, sıralama, karşılaştırma bildiren kavramları anlamada zorlanırlar. • Karmaşık cümleleri anlamada zorlanırlar.
	İfade edici dil becerilerinde sorun yaşayan çocuklar: <ul style="list-style-type: none"> • Dil bilgisi kurallarını yanlış kullanırlar. • Bir konudan başka bir konuya atlarlar. • Sözcük dağarcıkları sınırlıdır. • Konuşurken doğru sözcüğü bulmada zorlanırlar. • Soru sormaktan çekinirler. • Hangi soruyu soracağını, soruyu nasıl soracağını bilemezler. • Konuşurken aynı bilgiyi defalarca tekrarlarlar. • Konuşurken karşılarındakilere yeterli bilgi aktaramazlar.
GELİŞİM ALANLARI	DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR
Öz bakım	<ul style="list-style-type: none"> • Öz bakım becerilerinin kazandırılması, normal gelişim gösteren akranlarıyla aynı aşamalarda gerçekleşir. • Model olunarak yapılan çalışmalar hem çocuğa hem öğretmene kolaylık sağlar.
Dil	<ul style="list-style-type: none"> • Çocukla normalden biraz daha yavaş ve sakin bir biçimde konuşulmalıdır. • Çocuk konuşurken onu dikkatle dinlemelidir. • Çocuğun taklit etmesi için ona uygun model olunmalıdır. • Çocuğun ifadeleri yeni sözcükler eklenerek genişletilmelidir. Çocuk "kedi" derse, "Evet küçük kedi"/"Kedi üşümü." gibi genişletmeler yapılabilir. • Çocuklarda dil ve konuşma bozuklukları fark edildiğinde ilgili uzmanlara yönlendirilmelidir.

Bilişsel	<ul style="list-style-type: none"> • Bilişsel becerilerin kazandırılması, normal gelişim gösteren akranlarıyla aynı aşamalarda gerçekleşir. • Model olunarak yapılan çalışmalar hem çocuğa hem öğretmene kolaylık sağlar.
Sosyal ve Duygusal	<ul style="list-style-type: none"> • Grup etkinliklerine katılması konusunda cesaretlendirilmelidir. Ancak grup önünde sunu/konuşma yapması için zorlanmamalıdır. • Sınıftaki çocuklar dil ve konuşma bozukluğu olan arkadaşlarını kendi gruplarına almaları konusunda yönlendirilmelidir.
Motor	<ul style="list-style-type: none"> • Motor becerilerin kazandırılması, normal gelişim gösteren akranlarıyla aynı aşamalarda gerçekleşir. • Model olunarak yapılan çalışmalar hem çocuğa hem öğretmene kolaylık sağlar.

H. ÜSTÜN YETENEKLİ OLDUĞU DÜŞÜNÜLEN ÇOCUKLARI DESTEKLEMEDE DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN NOKTALAR

BELİRTİLERİ	<ul style="list-style-type: none"> • Akranlarına göre erken öğrenme (yürüme, konuşma, gibi) • Sonu gelmeyen sorular sorma • Gelişim alanlarında eş zamanlı olmayan gelişmeler gösterme • Hızlı ve derinlemesine öğrenme • Yeni durumlara olumlu yaklaşma • Çok gelişmiş bellekleri sayesinde ne zaman ne olduğunu en ince ayrıntısına kadar hatırlama • Arkadaşlarının arasında liderlik etme • Problemleri farklı yollar kullanarak çözme • Birçok konu hakkında derinlemesine bilgi sahibi olma
GELİŞİM ALANLARI	DİKKAT EDİLECEK NOKTALAR
Öz bakım	<ul style="list-style-type: none"> • Üstün yetenekli çocuklar, öz bakım alanında akran grupları ile aynı gelişim özelliklerini gösterir.
Dil	<ul style="list-style-type: none"> • Yüksek düzeyde sözcük dağarcığına sahiptir. Kendini ifade ederken daha fazla sözcük/cümle kullanacağından daha fazla zamana ihtiyaç duyar. Kendini ifade etmesi için yeterli zaman tanınmalıdır. • Kitaplara erken dönemde ilgi gösterir. Erken yaşta okumaya başlar. Yetişkin seviyesindeki kitapları bağımsız bir şekilde okuyabilir. Çocuğun bu yönünü desteklemek için okuduğu kitapları arkadaşlarına anlatması ve okuduklarını onlarla paylaşabilmesi için fırsatlar yaratılmalıdır. • Sözlü ve yazılı ifadelerde orijinallik sergiler. Soyut anlam taşıyan sözcükleri anlamlı ve yerinde kullanmada üstünlük gösterir. Çeşitli kitaplar ile sınıf ortamı zenginleştirilmelidir. • İleri düzeyde mizah anlayışına sahiptir. Bu yönünün iyi anlaşılması ve desteklenmesi önemlidir. Etkinlikler arası geçişlerde gösteriler sunmasına fırsatlar verilerek bu yönünün olumlu anlamda kullanılıp çocuğun sosyalleşmesi sağlanabilir.
Bilişsel	<ul style="list-style-type: none"> • Hızlı öğrenir ve hafızasını çok iyi kullanır. Tekrarı sevmez ve sabırsızdır. Tekrar edilen konuya farklı bakış açıları ile yaklaşım ondan farklı çalışmalar yapması istenmelidir. • Meraklıdır ve sürekli sorular sorar. Çocuğun soruları sabırla cevaplanmalıdır. Öğretmen kendisinin bilmediği konularda "Ben de bilmiyorum. Beraber araştıralım." gibi cevaplarla çocuğun sorusuyla ilgilendiğini belli etmelidir veya "Benim bir arkadaşım bunu çok iyi biliyor. Ona sorabiliriz!" ve benzeri şeyleri söyleyerek çocuğu konu uzmanı ile görüştürmelidir.

Bilişsel	<ul style="list-style-type: none"> • Yaşına göre ilgi duyduğu alanda/alanlarda dikkatini uzun süre toplayabilir. Uzun zaman aralıklarında ilgi duyduğu şeyle ilgilenmesine veya oyun oynamasına izin verilmelidir. • Düşünme ve yorumlama yeteneği yaşlarına göre daha farklıdır. Neden-sonuç ilişkilerini hızlı bir şekilde algılar ve bellekte uzun süre tutabilir. Bu çocuklara etkinliklerle ilgili analiz, sentez ve değerlendirme basamaklarında sorular yöneltilebilir. Örneğin, kekin yapımıyla ilgili olarak, çocuğa "Kekin içine kabartma tozu konmasa kek nasıl olur?" / "Kek pişerken fırının ısı doğru ayarlanmazsa ne olur?" gibi sorular yöneltilebilir. • Üstün yetenekli çocuklar, benzerlikleri ve farklılıkları çabuk fark eder ve hızlı genelleme yapabilir. Bu yüzden benzerlikleri ve farklılıkları olan çeşitli özellikteki nesnelere, durumlar ve olaylar sunarak çocuğun bu yönü desteklenmelidir. • Farklı zamanlarda öğrendikleri bilgileri, değişik durumlara uyarlayabilir. Çocuğa mümkün olduğunca farklı olaylar ve durumlar sunularak bu becerisinin gelişmesi sağlanmalıdır. • İlgi duyduğu konuda/konularda derinlemesine bilgiye sahiptir. Bu bilgileri arkadaşlarına anlatması/paylaşması için fırsatlar verilmelidir. Ayrıca çocuğun teknolojiyi kullanarak ailesine, başka insanlara sunum yapması sağlanabilir. • Fen ve doğa olaylarına, özellikle hayvanlar âlemine, sayılara ve sayı oyunlarına, sözcükler ve anlamlarına, kimyasal maddeler ve değişimlerine, mekanik aletlere karşı yoğun ilgiye sahiptir. Bunun için sınıf ortamında materyaller çeşitlendirilmelidir. • Her an gözlem yapar. Gözlemediği ve ilgisini çeken bir olayı mutlaka dener. Bunun için dürbün, mercek, büyüteç, mikroskop gibi araç ve gereçlerle öğrenme ortamı zenginleştirilerek gözlem yapma istekleri desteklenmelidir. Gözlemediği şeyleri kayıt altına alma veya raporlaştırma öğretilmelidir. • Yaratıcı yeteneği yüksektir. Kimi zaman, orijinal ve etkileyici fikirler üretip, olağanüstü yorumlarda bulunarak yaratıcı düşünce yetisini sergiler. Kimi zaman da yaptığı sanat çalışmalarında (resim vb.) bu yeteneğini ortaya koyar. Bunun için fırsatlar verilmelidir. • Planlama, muhakeme, problem çözme ve soyut düşünme yeteneğine sahiptir. Düşünme becerilerini geliştirecek sorular sormalı ve düşünme yeteneğini geliştirmeye yönelik etkinlikler düzenlenmelidir. • Kendisi için yüksek standartlar belirler. Bu standartlara ulaşabilmesi için uygun yol ve yöntemler gösterilerek rehberlik yapılmalıdır.
-----------------	--

Bilişsel	<ul style="list-style-type: none"> • Hayal gücü yaşıtlarına göre yüksektir. Hikâyeler, çizgi karakterler veya projeler üretmesine fırsat verilmelidir. • Özel yetenek alanı resim olan çocukların renkleri kullanma tarzları ve yaratıcı güçlerini ortaya koyma biçimleri oldukça farklı ve ilgi çekicidir. Öğretmen yaptığı çalışmada farklı teknikler kullanmalı ve bu teknikler hakkında çocukları bilgilendirmelidir. Farklı çalışmaların içerisinde bu tekniklerin nasıl kullanabileceğini göstermelidir. • Özel yetenek alanı müzik olan çocukların ritmi algılamaları gelişmiştir. Yeni duydukları müzik parçasını inanılmaz bir hızda kavrayıp aynı şekilde ifade edebilirler. Sınıf ortamı müzik aletleri yönünden zenginleştirilmelidir. Çocuğun kendini ortaya koyabilmesi için fırsatlar verilmelidir. Başarılı müzisyenlerin hayat hikâyeleri anlatılabilir. Hatta profesyonel müzisyenler sınıf ortamına davet edilebilir.
Sosyal ve Duygusal	<ul style="list-style-type: none"> • Liderlik özelliğinden dolayı oyunları genellikle kendisi kurmak ister. Kurdukları oyunlardan çabuk sıkılabilir, yaşıtları oyuna daha yeni uyum sağlarken, üstün yetenekli çocuklar farklı bir oyuna geçmek isteyebilirler. Benzeri istekleri ve özellikleri nedeniyle yaşıtları ile oluşturdukları oyun grupları içerisinde uzun süre barınamayabilir. Zaman zaman uyumsuzluk gösterdiği de gözlemlenebilir. Bu gibi nedenlerle, büyüklerle iletişim kurmada daha istekli ve başarılıdır. Kendi bilişsel düzeyindeki çocuklarla bir araya gelmesi sağlanmalıdır. • Yönlendirmelerden veya öğretilerden rahatsızlık duyabilir. Yöneltilen soruları cevaplamak veya hazır bilgileri dinlemek yerine soru sormayı veya anlatmayı tercih edebilir. Zaman zaman sınıf içi etkinlikleri yönetmesine izin verilebilir. Ancak, burada dikkat edilmesi gereken noktalardan biri, bu çocuğun diğer çocuklardan çok fazla ayırıştırılmaması gerektiğidir. • Bu çocuklar, duygu ve düşüncelerini mutlaka ifade etme, başkaları tarafından kabul görme ve önem verilme gereksinimi içindedirler. Bu, sosyal-duygusal gelişimleri açısından önemlidir. Aynı zamanda bilişsel gelişimini de destekleyecektir. Öğretmen bunu bilerek çocuğun kendini ifade etmesine fırsat vermelidir. Bunu farklı yollarla yapması için de rehberlik edilmelidir. • Duygu ve düşüncelerini ifade edebilecekleri fırsatlar sunulmalıdır. Böylece düşünceleri arasındaki boşlukları fark edip, tamamlama fırsatı bulabilir. Gereksinim duydukları anda yönlendirme yerine rehberlik yapılabilir, gelişimlerini olumlu yönde destekleme fırsatları değerlendirilebilir. • Merak ettikleri konular hakkında araştırmacı ve hırslıdır. Merak ettiği şeyi nasıl araştırabileceği gösterilmeli, rehberlik edilmelidir.

Sosyal ve Duygusal	<ul style="list-style-type: none"> • Duygusal anlamda yüksek duyarlılık gösterir. Başkalarının duygu ve düşüncelerine önem verir. İletişime girdikleri kişilerin duygu ve düşüncelerini anında algılama ve yorumlama yeteneğine sahiptir. Paylaşımına her zaman açık ve yardımseverdir. Hatta arkadaş grubu içerisinde, yardıma ihtiyacı olan arkadaşlarına, karşılık beklemeden yardıma hazırdır. • Deneme-yanılma veya model alma yoluyla öğrenmeyi seçer. Gördüğü bir davranış veya olay, ne kadar gerçek dışı olsa da, mutlaka deneme ve sonuca ulaşma konusunda ısrarcı olabilir. İsteklerinin engellenmesi veya ertelenmesi durumunda hırçınlaşabilir. Öğretmen güvenli ortamlar sağlayarak çocuğun olabirleri veya olamayacakları bizzat yaşayarak görmesini sağlamalıdır. • Alan gezileri yapılarak müzeleri, sanat galerileri, farklı kişi ve yerleri görmesi sağlanmalıdır. • İçten denetimlidir. Öğretmen bunun farkında olduğunu olumlu pekiştirmeyle hissettirmelidir. • Yetenekli olduğu alanla ilgili kendisinin ve diğerlerinin yeteneği hakkında yargıda bulunabilir. Bütün çocukların farklı özelliklerinin olabileceği ve bütün çocukların eşit ve değerli olduğu çocuğa gösterilmelidir. Herkesin olduğu gibi kabul edilmesi gerektiği ile ilgili etkinlikler yapılmalıdır.
Motor	<ul style="list-style-type: none"> • Bilişsel becerileri diğer becerilerden önce geliştiği için motor becerileri de bilişsel beceri hızına ulaşamamaktadır. Bu durum üstün yetenekli çocukların hırslanma ve öfke nöbetleri yaşamalarına neden olmaktadır. Öğretmen bilişsel beceriler ve motor becerileri arasındaki uyumu sağlamak için çocuğun teknolojiyi kullanmasını desteklemelidir. • Psikomotor alanda üstün yetenekli çocuklar, başlangıçtaki motor gelişim hızını ileri dönemlerde de sürdürmektedirler. Üstün yetenekli çocuklar, kullanımı karmaşık olan spor aletlerini rahatlıkla kullanabilmektedirler. Okul bahçesi çeşitli spor aletleri ile düzenlenmelidir. • Bilişsel, sosyal ve duygusal alanlarda yaşıtlarından erken gelişim gösteren çocuklar, enerjilerini ve zamanlarını sanat, müzik, resim gibi alanlara daha fazla ayırdıkları için motor becerilerini geliştirmeye yönelik faaliyetler için çok fazla fırsat bulamamaktadırlar. Bundan dolayı motor becerileri akranlarına oranla geri kalabilir. Motor becerilerini geliştirecek faaliyetlere yönlendirilerek motor becerilerinin gelişmesi desteklenmelidir.

